

A bírság kiszabásával kapcsolatos fontosabb bírósági megállapítások

Jelen összefoglaló elsődleges célja, hogy az elmúlt évtizedben a Fővárosi Bíróság, Fővárosi Ítéltábla vagy a Legfelsőbb Bíróság által hozott – jogerős – bírósági ítéletekben foglalt lényeges, elvi jelentőségű megállapításokat évenkénti bontásban, egyes témakörök mentén csoportosítva ismertesse.

I. 2004 előtti megállapítások

A 2003 előtti időszakban számos elvi jelentőségű, a bírságolás kereteit megadó megállapítást rögzítettek a jogerős ítéletek. Míg ezen megállapítások egy részét – akár kisebb kitérőkkel – megerősítette a későbbi gyakorlat (pl. felülmérlegelési jog), addig más részét meghaladta, illetve teljes mértékben megváltoztatta (pl. generális prevenció lehetősége). Megállapítható az is, hogy a közösségi és a hazai bíróságok a bírságolásra vonatkozó rendelkezéseket jellemzően azonos elvek mentén értékelik, esetenként oly módon, hogy a közösségi jogértelmezés ismeretében fogadják el a hazai bíróságok e jogértelmezést, míg bizonyos esetekben kijelenthető, hogy a hazai bíróságok nem a közösségi esetjogot „követik”, hanem saját maguk jutnak az adott eredményre, melyet később a közösségi bírósági ítéletekben is megfigyelhetünk (pl. veszteséges tevékenység értékelése a bírság megállapításakor).

Érdeemes ebből az időszakból néhány témakört kiemelni, melyek kapcsán a megszületett ítéletek fontos megállapításokat tartalmaztak: a felülmérlegelés, a bírság visszatartó hatása, a csekély súlyú jogsértés, a vállalkozás gazdasági helyzetének figyelembe vehetősége a bírság összegének megállapításakor, illetve a más hasonló ügyben kiszabott bírság jelentősége.

A Legfelsőbb Bíróság egy 2003-ban született ítéletében¹ fektette le a bírói felülvizsgálat - közigazgatási jogban egyébként általánosan alkalmazott - egyik alapkövét, a felülmérlegelési tilalmat. Az ítélet azt hangsúlyozta, hogy a mérlegelési jogkörben hozott döntés felülvizsgálata során a bíróság azt jogosult vizsgálni, hogy a közigazgatási hatóság számba vette-e valamennyi figyelembe vehető mérlegelési szempontot, számot adott-e azok elfogadásáról vagy mellőzéséről. Amennyiben jogszabálysértés nem állapítható meg a bírság összegének megváltoztatására nincs lehetőség, a bíróság felülmérlegelésre nem jogosult. A későbbiekben² e kérdésnek nagy jelentősége volt, annak ellenére, hogy a felülmérlegelési jogosultság tilalmát nem kérdőjelezte meg egyik bírói fórum sem, azonban az tisztán látható, hogy a másodfokú bíróság sokszor megsértette e tilalmat.

A **prevenció** kapcsán rögzítette a Legfelsőbb Bíróság még 1993-ban a Vj-132/1991. eljárásban született határozat felülvizsgálata során, hogy a versenytanács határozatában kiszabott büntetésnek **nem célja az elrettentés**, és ugyanígy a bírság mérséklése során az eljáró bíróság sem veheti figyelembe a magyarországi reklámhelyzet szélsőséges megnyilvánulásait. Nem az egyéb reklámhordozók színvonalához és tartalmához, hanem a versenytörvény előírásaihoz képest kell a marasztalt vállalkozások által megvalósított reklám jogsértését értékelni. Egy másik, a Vj-147/1992. számú eljárásban született határozatában a versenytanács a bírság összegének meghatározása során egyéb körülmények mellett figyelembe vette, hogy a bírságösszeg alkalmas legyen a hasonló magatartások elterjedésének megakadályozására is, azonban a Legfelsőbb Bíróság ítéletében³ rögzítette, hogy **a bírság**

¹ Lásd a Legf. Bíróság Kf.V.39.361/2001/4. számú ítéletét.

² Lásd a bírságközleménnyel kapcsolatos eseményeket.

³ Lásd a Legf. Bíróság Kf.IV. 27.929/1998/4. számú ítéletét.

kiszabásánál generálprevenációs célok (hasonló magatartások elterjedésének megakadályozása) nem vehetők figyelembe. Ez ugyanis alapvetően egy büntetőjogi terminus technikus, a polgárjog, illetve közigazgatási jogban ennek folytán nem alkalmazható. Ez a megközelítés felel meg annak a klasszikus különbségtételnek, mely szerint a közigazgatási jogi bírság célja nem más, mint a közigazgatás rendjének a védelme, más szóval az, hogy a közigazgatási anyagi jogi norma megvalósulása révén az államakarat érvényesüljön.

Ugyanezen gondolatsort rögzítette jó néhány évvel később 2003-ban a Fővárosi Bíróság is a Vj-47/2003. számú eljárásban hozott határozat felülvizsgálatakor⁴. A versenytanács a bírság összegének megállapítása során figyelemmel volt, hogy az árkartell a legsúlyosabb törvénysértésnek minősül, ugyanakkor annak hatása érdemben nem jelent meg a kereskedelmi eladási árakban, valamint csak az állami intézkedés meghozataláig, azaz ideiglenesen és rövid ideig tartott. A bírságot ezért figyelmeztető jelleggel, más termék tanácsok hasonló cselekményeinek megelőzése érdekében szabta ki. A bíróság azonban úgy találta, hogy a versenyhatóság egyrészt olyan körülményeket értékelt, melyeket törvényi felhatalmazás hiányában nem értékelhetett volna, másrészt a marasztalt vállalkozás által előadott több olyan mérlegelési szempontot nem vett figyelembe, amelyre pedig nem csak a keresetben, de a versenyfelügyeleti eljárás során is hivatkozott. A Tptv. 78. § (2) bekezdése szerint az eset összes körülményén túl, más az esettel össze nem függő körülmények nem képezhetik mérlegelés tárgyát. A határozat külön kitért arra, hogy más Termék tanácsok magatartását kívánta a bírsággal befolyásolni, és a bírságot részben figyelmeztetésképp alkalmazta éppen a marasztalt Termék tanáccsal szemben generálprevenatív célzattal. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint ugyanakkor **a generálprevenatív célzat a bírság kiszabás immanens részét képezi, mérlegelési körbe csak a speciálprevenációt vonhatja a versenytanács (azaz a konkrét ügy, és marasztalt vállalkozás konkrét magatartásának körülményeit).** Annak ugyanis semmilyen törvényes indoka nem lehet, hogy más Termék tanácsok várható, vagy feltételezett magatartásáért egyetlen Termék tanács szenvedjen anyagi jogi bírság formájában megjelenő hátrányt. Megjegyzendő, hogy ez más megközelítés, mint az előbb említett jogesetnél láttunk: e szerint a generálprevenáció az egyik célja a közigazgatási bírságnak, de nem a konkrét számítást meghatározó egyik szempont.

A jogsértés csekély súlya kapcsán a Legfelsőbb Bíróság egyik ítéletében arra mutatott rá, hogy **csekély súly esetén a bírság kiszabása mellőzhető**⁵, míg a Fővárosi Bíróság pedig úgy rendelkezett⁶, hogy a bírságmérséklésre ad alapot, hogy a jogsértő hirdetés csak egy lapban jelent meg.

Az adott vállalkozás gazdasági helyzetének bírságolás során történő értékelése vonatkozásában a Fővárosi Bíróság már az 1990-es évek közepén elvi jelentőségű megállapításokat tett. Egyrészt hangsúlyozta, hogy az a tény, hogy a marasztalt vállalkozás egész évre vetített tevékenysége **veszteséggel zárult, nem jelenti, hogy vele szemben a bírság kiszabása mellőzhető lenne, illetve ez a körülmény mérséklésre alapot adhatna.** Ez ugyanis azzal járna, hogy azon jogsértést elkövetők, akik nyereséget nem hoztak létre, nem lennének bírságozhatók, illetve a bírság összegét az elért nyereséghez kellene igazítani, azonban ez a versenytörvény szellemével ellentétes lenne.⁷

⁴ Lásd a Fővárosi Bíróság 7.K. 32.876/2003/6. számú ítéletét.

⁵ Lásd a Legf. Bíróság Kf.II. 39.624/2000/2-I. számú ítéletét.

⁶ Lásd a Fővárosi Bíróság 2.K. 30.476/1993/2. számú ítéletét.

⁷ Lásd a Fővárosi Bíróság 2.K. 32.916/1992/5. számú ítéletét.

Egy másik későbbi ítélet pedig arra mutatott rá, hogy az eset összes körülményeinek vizsgálata körében az adott magatartás súlyát és a további jogsértéstől való visszatartó erejét is értékelni kell. Ennek keretében nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy **adott vállalkozás piaci erejéhez viszonyítottan a bírság milyen nagyságrendű.**⁸ E bírósági megközelítés később felmerült akkor is, amikor a Fővárosi Bíróság⁹ a bírságközlemény alkalmazásával kiszabott bírságok felülvizsgálatakor rögzítette, hogy a **releváns forgalomhoz kötődő számítás nem a legmegfelelőbb**, hiszen az teljesen figyelmen kívül hagyja a vállalkozás méretét (teljes nettó árbevételét) így aránytalan bírságokhoz vezethet.

Érdekes, hogy a Legfelsőbb Bíróság a Vj-24/1992. számú eljárásban született határozat felülvizsgálatakor úgy indokolta ítéletét, hogy a versenytanácsa bírság összegének meghatározásánál a versenyhez fűződő érdek veszélyeztetésének mértékét vette figyelembe, és ezen a körülményeknek a bírság mértékében megnyilvánuló reális értékelését támasztja alá a hasonló jellegű ügyekben alkalmazott bírságok kiszabásáról szóló kimutatás is. Későbbiekben, mint azt látni fogjuk a más ügyekben, akár hasonló ügyekben kiszabott bírságok figyelembe vehetősége kapcsán a bíróságok egyértelműen arra az álláspontra helyezkednek, hogy a felülvizsgálat tárgya az adott határozat, így **más határozatok a bírságösszeg arányossága szempontjából nem vehetőek figyelembe.**

⁸ Lásd a Fővárosi Bíróság 2.K. 30.594/1997/3. számú ítéletét.

⁹ Lásd a Fővárosi 7.K.31.091/2007/16. számú ítéletét.

II. 2004. évi megállapítások

A 2004. év során a Fővárosi Bíróság a Vj-96/2003. számú eljárásban hozott, egy étrendkiegészítő tablettának gyógyító hatást tulajdonító reklámok és gyógyszerárakban kihelyezett termékismertetőik állításait jogsértőnek minősítő határozat felülvizsgálata kapcsán született jogerős ítéletében több elvi jelentőségű megállapítást is tett, amikor rögzítette, hogy:

- a) a Tpv. 8. § (2) bekezdés a) pontjában külön nevesített egészségre gyakorolt hatás tekintetében történő jogsértő magatartás nem tekinthető csekély súlyúnak,
- b) a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolását tiltó rendelkezéseknek nem tényállási eleme sem a fogyasztóknak okozott sérelem megvalósítása, sem a fogyasztói panaszok rendelkezésre állása, így ezek hiánya a marasztalt vállalkozás javára nem volt értékelhető, illetve
- c) tekintettel arra, hogy a versenyjogi sérelem már a jogsértő fogyasztói tájékoztatás közreadásával megvalósul, az értékesített termék mennyisége, illetve azon körülmény, a jövőben megteremtődhetnek a hiányzó feltételek¹⁰ nem alkalmasak a cselekmény súlyának csökkentésére és ezáltal a bírság mérséklésére, mivel a versenytanács a reklámokra, termékértékesítőkre fordított költségekhez viszonyítva alacsonyabb, mértékű bírságot szabott ki. Ezért a jogsértő tájékoztatás révén értékesített termék mennyisége is nyilvánvalóan mérlegre került a bírság meghatározásakor. Ugyanezen okból a marasztalt vállalkozás piaci részesedése, és a versenyfelügyeleti eljárás megindítása utáni reklámozás megszüntetése sem adhatott okot a bírság csökkentésére.

A fenti ítélet hangsúlyozta továbbá azt is, hogy a jogkövetkezmény alkalmazásakor értékelhető felperesi együttműködésnek nem volt szerepe, hiszen a tényállás közreműködése nélkül is feltárható volt, ezért **az együttműködés a bírság csökkentésére nem adhatott alapot**. Azaz, a kartelles engedékenységi politika mintáját követve, az az együttműködés lenne bírságenyhítő, amely hiányában a jogsértés nem, vagy nem a maga teljességében lenne feltárható.

Egy másik ítélet¹¹ a bírság visszatartó ereje kapcsán állapította meg, hogy abból okszerűen következik, hogy **a bírság összegének az adott társaság gazdasági erejéhez kell igazodnia**, melynek egyik objektív mérlegelési alapja a **társaság nettó árbevétele**. Ezért igazodik a jogszabályi rendelkezések szerint a bírság maximális összegének meghatározása is a társaság nettó árbevételehez függetlenül attól, hogy az adott társaság más piacokon is tevékenységet fejt-e ki avagy nem.

Ez utóbbi ítélet hangsúlyozta azt is, hogy **a jogszabályi rendelkezésekből nem következik az, hogy a versenytanács csak az adott jogsértéssel érintett piac árbevételét vehetné figyelembe a bírság kiszabása során**. A jogszabály a vállalkozások előző évi éves nettó árbevételének 10%-áig maximálja a bírságot, melyből ugyan nem következik, hogy az versenytanács mérlegelése során a marasztalt társaság teljes nettó árbevétele alapján számoljon, azonban ilyen számítás esetén sem tekinthető

¹⁰ OGYI engedély későbbi beszerzése.

¹¹ Lásd a Fővárosi Bíróság 7.K. 31.951/2004/3. számú ítéletét. (Vj-14/2004)

jogszerűtlennek a mérlegelés a Fővárosi Bíróság szerint. Az ítéletből az a megközelítés támogatása olvasható ki, amely nem a kartellizált forgalomból építi fel a bírság összegét, hanem a vállalkozás előző évi teljes nettó árbevételének egy bizonyos százalékából indulna ki.

Végül ezen ítélet arra is kitért, hogy a marasztalt vállalkozás által külön hivatkozott **együtműködő magatartás** nem az adott jogsértés elismerésének tényét jelenti, hanem egy nehezen felderíthető, bonyolult tényállású ügyben a további tényállás felderítését elősegítő magatartás értékelését.

A Fővárosi Ítéletábrának a Vj-172/2001. számú eljárásban hozott határozat felülvizsgálata során hozott jogerős ítéletében¹² azt kellett tisztáznia, hogy a Tpv. 78. §-ában – is – említett **előző évi nettó árbevétel fogalom melyik évi nettó árbevételt jelenti** (nevezetesen a jogsértés elkövetése, vagy a határozat meghozatala előtti évet). A marasztalt vállalkozás álláspontja szerint ugyanis az előző üzleti év alatt kizárólag a jogsértést megelőző évet lehet érteni, esetleg az eljárás megindítását megelőző évet, mert a versenyhatóság elfoglaltsága, vizsgálatának időtartama, a határozat felülvizsgálata esetén a bíróság eljárási ideje nem alapozhat meg kevesebb vagy nagyobb összegű bírságot. A GVH a perben rámutatott, hogy bár a Tpv. ugyan konkrétan nem rögzíti, hogy mihez képest van szó előző évről, de az előző üzleti év alatt a határozat meghozatalát megelőző évet kell érteni. Következik ez abból is, hogy a Tpv. 78. §-ának (1) bekezdésében meghatározott bírságmaximum jogpolitikai indoka a vállalkozás ellehetetlenítésének elkerülése, nevezetesen az, hogy a vállalkozásnak ne kelljen olyan összegű bírságot megfizetnie, ami aránytalan a vállalkozás aktuális bevételeihez képest, amit nyilvánvalóan a befizetés esedékességi időpontjához legközelebb eső (előző) évi nettó árbevétel mutat a legpontosabban.

A jogerős ítélet a GVH-nak adott igazat. Az Ítéletábra felidézte, hogy az érdemi határozathozatal során az eljáró versenytanács a Tpv. 78. §-ának (1) bekezdése értelmében bírságot szabhat ki azzal szemben, aki e törvény rendelkezéseit megsérti. E jogszabályhely első mondata meghatározza a versenytanácsnak az érdemi határozata meghozatala során alkalmazható rendelkezését (szankcióként bírság kiszabása), míg a második mondat rendelkezik a bírság összegéről (legfeljebb a vállalkozás előző üzleti évben elért nettó árbevételének tíz százaléka lehet). A versenytanács érdemi határozathozatalához, illetve az érdemi határozathozatal során a bírság kiszabásához kapcsolódik a bírság összegének meghatározása, amelyből következően a bírsággal sújtott vállalkozás előző üzleti éve a jogsértés megállapításának, **a bírság összegének érdemi határozattal való meghatározását megelőző év.**

Az indokolás hivatkozott arra is, hogy az előző üzleti év illetve határozattal bírság kiszabása összekapcsolása a Tpv. több fejezetében is megtalálható. Így a Gazdasági Versenyhivatal címet viselő VII. fejezet 36/A. §-ának (1) bekezdése szerint a Gazdasági Versenyhivatal elnöke egy adott gazdasági ágazat vállalkozásaitól – a piaci folyamatok megismerése és értékelése céljából – határozattal, határidő megjelölésével felvilágosítást kérhet, amennyiben az ármozgások vagy más piaci körülmények arra utalnak, hogy az adott piacon egy vagy több vállalkozás a versenyt megakadályozza, korlátozza vagy torzítja, illetve gazdasági erőfölényével visszaél. A (2) bekezdés értelmében a határozat nem teljesítése, késedelmes teljesítése, illetve valótlan vagy megtévesztő válaszadás

¹² Lásd a Fővárosi Ítéletábra 2.Kf. 27.210/2003/4. számú ítéletét.

esetében a vállalkozás bírsággal sújtható. A bírság legkisebb összege ötvenezer forint, legmagasabb összege az előző üzleti évben elért nettó árbevétel egy százaléka. A teljesítésre meghatározott határidő túllépése esetén napi összegben meghatározott bírság szabható ki, melynek legmagasabb összege az előző üzleti évben elért nettó árbevétel egy napra jutó összegének egy százaléka. E rendelkezésekben is a bírságösszeg a határozathozatalt megelőző üzleti év nettó árbevételéhez igazodik. A Tpvt. VIII. fejezetében, az eljárás során kiszabható rendbírság (61. §) összegének meghatározása is a határozathozatalt megelőző üzleti évhez kapcsolt.

Egy másik jogerős, a Vj-5/2002. számú eljárásban hozott határozat felülvizsgálata során született ítéletben **a felróhatóság kérdését** elemezte a Fővárosi Ítéltábla. Az alaphatározat szerint a 2001-ben kiadott Gombaismertető Kézikönyv kiadásakor az eljárás alá vont vállalkozás a fogyasztó megtévesztésre alkalmas módon elmulasztotta annak közlését, hogy kiadványa 1902-ből származó ismeretanyagot tartalmaz. A bírság összegénél a versenytanács különös súllyal vette figyelembe, hogy a piacon más néven kiadói tevékenységet kifejtő, társasági jogilag különböző, de versenyjogilag az eljárás alá vont Kft.-vel egy tekintet alá eső azonos tulajdonú, irányítású vállalkozásokat a versenytanács korábban már marasztalta, ami a Kft. magatartásának ismétlődő jelleget kölcsönzött. A másodfokú bíróság egyetértett azon megállapítással, hogy **két azonos tulajdonosi irányítású és azonos tevékenységet végző, egymást létrehozásában időben követő gazdasági társaságnak a Tpvt. rendelkezéseit megsértő azonos magatartása értékelendő** az azonos tulajdonosok újabb, azonos tevékenységet végző cége által elkövetett, a Tpvt-t sértő cselekményének a szankcionálása során. A bírság összegének meghatározása során a releváns körülmények között a felróhatóság körében kell a hatóságnak ezt a magatartást (azonos tulajdonosi érdekeltségű és azonos tevékenységet végző cégek egymást követő, a Tpvt. azonos rendelkezéseit azonos módon sértő cselekedeteit) értékelnie. A felróhatóság fogalmát a Tpvt. – a bírság kiszabása körében – sem definiálja. Az Ítéltábla szerint egy adott konkrét magatartás felróhatóságát a társadalmi megítélése, a társadalom értékítélete határozza meg, és **felróható az a magatartás, mely eltér a társadalmilag általában elvárható magatartástól**. Egyetértett a másodfokú bíróság a Versenytanáccsal abban, hogy a felróhatóságon túl, a személyi kör azonossága folytán megvalósuló folyamatos jogsértés is a bírságot befolyásoló körülmény, és egyetértett ennek a versenyjogi megítélésével is. Ha tehát valamely gazdasági versenyjogi jogsértést úgy követnek el a gazdasági élet szereplői folyamatosan, hogy a következmények alóli kibújás érdekében új- és új „formát” öltenek, ez a kiszabható bírság tekintetében akkor is súlyosító körülmény, ha hatósági elmarasztalásra nem, vagy kisebb súlyú szankció alkalmazásával kerül sor.

III. 2005. évi megállapítások

A Vj-16/2004. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során, a bíróság összegének megállapítása során figyelembe veendő szempontok kapcsán rögzítette ebben az évben a Fővárosi Bíróság¹³, hogy a Tptv. 78. §-ában megfogalmazott „**összes körülmény**” kifejezés **csupán a releváns körülményekre vonatkozik**, s a jogszabályi megfogalmazás csak mint **példálózó** felsorolást ad a lehetséges mérlegelési szempontokról. Ez azzal jár, hogy azok mindegyikének értékelése, figyelembe vétele nem szükséges minden esetben, csak akkor, ha az eset releváns körülményei közé tartozik.

Rámutatott a hivatkozott ítélet arra is, hogy a bíróság töretlen gyakorlata szerint önmagában a **jogsértő magatartás elterjedt volta, elszaporodottsága nem enyhítő, hanem a jogsértés súlyát növelő körülmény**. Az indokolás szerint senki nem hivatkozhat arra eredményesen, hogy más is jogsértő magatartást tanúsít, mert az a jogsértés tényét sem nem változtatja meg, sem nem csökkenti.

Nem tartotta elfogadhatónak a fenti ítélet azt, hogy a **jogsértő tevékenységgel való önkéntes felhagyás enyhítő körülményként** lenne figyelembe vehető a bíróság kiszabása során, mivel a jogsértés abbahagyására a versenyfelügyeleti eljárás során, annak következményeként került sor, maga az abbahagyás ténye pedig értelemszerűen a versenyhatósági megállapítás következménye. Ellenben a jogsértő állapot huzamos időtartamára figyelemmel még az önkéntes, a versenyfelügyeleti eljárástól független abbahagyás sem értékelhető, mivel kellően életszerű az a versenytanács megállapítása, hogy a jogsértéssel elérni kívánt cél a huzamos éveken keresztül tartó jogsértésre figyelemmel lényegében megvalósult.

Ugyanezen ügyben rögzítette a Fővárosi Bíróság, hogy a **bíróságnak immanens tartalma a visszatartó erő generálpreventív hatása**.

Az együttműködő magatartás, az eljárás során történő együttműködés kapcsán rögzítette álláspontját a Fővárosi Bíróság két ítéletben is. Egyik esetben arra jutott a bíróság, hogy a nyilvánvaló jogsértés kapcsán tett **elismerés nem értékelhető eljárást segítő együttműködő magatartás körében, mint enyhítő körülmény, csak akkor ha az együttműködő magatartás nélkül a jogsértés feltárására valószínűsíthetően nem vagy nehezen és hosszadalmas bizonyítás útján kerülhetett volna sor**¹⁴..

A Vj-14/2004. számú eljárásban született határozat, mely egy adott lap példányszámára vonatkozóan közölt valótlan adatok miatt marasztalt, a 2 éven át tartó jogsértést hosszú időnek minősítette. A Főváros Bíróság határozatot helybenhagyó ítéletében¹⁵ rámutatott arra, hogy az években mérhető jogsértések esetén okszerűen állapíthatja meg a versenytanács, hogy a jogsértés huzamos ideig, hosszú időn keresztül érvényesült (jelen ügyben 2 évről volt szó), a bíróság pedig amennyiben a mérlegelés okszerű és valós tényeken alapul, azt nem mérlegelheti felül.

¹³ Lásd a Fővárosi Bíróság 7.K. 32.143/2004/7. számú ítéletét.

¹⁴ Lásd a Fővárosi Bíróság 7.K. 32.143/2004/7. számú ítéletét.

¹⁵ Lásd a Fővárosi Bíróság 7.K. 31.951/2004/3. számú ítéletét.

IV. 2006. évi megállapítások

A 2006-os év talán legfontosabb fejleménye az volt, hogy megszülettek a bírsággözlemény¹⁶ (továbbiakban: Közlemény) alkalmazásával hozott határozatok felülvizsgálata során az első ítéletek. Az egyik – jogerős – Fővárosi Bírósági ítélet¹⁷ arra mutatott rá, hogy jogi álláspontja szerint a Közlemény iránymutatásul szolgálhat a versenyhatóság számára, amikor adott ügyben és adott vállalkozással szemben a bírság összegét meghatározza. **A Közleményben lévő szempontok azonban jogszabályi előírásként nem értékelhetők.** Ebből következően a bíróság csupán azt ítélt meg, hogy a bírság összegének meghatározásakor figyelembe vett körülmények megfelelnek-e a Tpv. 78. § (2) bekezdésében meghatározott szempontoknak. Ezt megelőzően már egy másik elsőfokú bírósági ítélet¹⁸ is foglalkozott a közlemény alkalmazásával, kijelentve, hogy az a körülmény, hogy a versenytanács tartja-e magát saját bírság számítás tekintetében közzétett Közleményéhez nem lehet bírósági felülvizsgálat során eldöntendő kérdés, mivel ennek megsértése nem jogszabálysértés, márpedig a bírósági felülvizsgálatot csak jogszabálysértésre hivatkozással lehet előterjeszteni. Az autópályakartell ügyben hozott ítélet¹⁹ ennél szűkszavúbban fogalmazva azt rögzítette indokolásában, hogy **a Közlemény előírásai nem minősülnek jogszabálynak, ekként az ettől való eltérés jogsértést sem valósíthat meg.**

2006-ban a Fővárosi Ítéltábla a Vj-128/2003. számú eljárásban született határozat felülvizsgálatakor²⁰ rögzített **a felróhatóság** kapcsán egy fontos tételt. A határozat szerint az eljárás alá vont vállalkozás által forgalmazott shiitake gomba termékeknek gyógyító hatást tulajdonító reklámfilm, és egy hirdetési újságban megjelent reklámok, illetőleg az ezen időszakban alkalmazott szórólapok állításai alkalmasak voltak a fogyasztók megtévesztésére. A per során a marasztalt vállalkozás azzal védekezett, hogy **ő csak a gyártó a reklámszövegeit vette át,** és értetlenül állt az előtt, hogy miért a forgalmazó kerül bírságolásra. Mind az első, mind pedig a másodfokú bíróság osztotta a versenytanács azon hivatkozását, hogy a Grtv. 14. §-ában foglaltak értelmében a reklámozó felelős a reklám tartalmáért figyelemmel arra is, hogy a forgalmazást bonyolító reklámozó piaci magatartásáról van szó a Tpv. alkalmazása szempontjából. A bíróság összecszerúségének meghatározása során a mérlegelés tekintetében a bíróság arra a megállapításra jutott, hogy az mindenben jogszerű volt. Ezzel összefüggésben kiemelte, hogy az a körülmény, hogy nem a marasztalt vállalkozás volt a vizsgált reklámállítások értelmi szerzője, nem csökkenti magatartásának felróhatóságát, ugyanis gazdasági tevékenysége során minimálisan elvárható lett volna, hogy a forgalmazott termékek engedélyeit ismerje, és hogy az általa átvett reklámállításokra vonatkozó dokumentációkat az állítások ellenőrzése céljából elkérje, avagy azok ismeretében döntsön azok felhasználásáról. Kiemelte továbbá a másodfokú bíróság, hogy a marasztalt vállalkozást **nem mentesíti a szankcionálhatóság alól, hogy a vizsgált reklámállítások nem általa kerültek megfogalmazásra,** illetőleg hogy nem az ő feladatát képezte a termékkel összefüggésben a forgalmazáshoz szükséges engedélyek beszerzése.

¹⁶A Gazdasági Versenyhivatal elnökének és a GVH Versenytanács elnökének 2/2003. számú közleménye a bírság összegének megállapítása antitröszt ügyekben.

¹⁷Lásd a Fővárosi Bíróság 2.K. 31.586/2004/5. számú ítéletét., Vj-121/2003.

¹⁸Lásd a Fővárosi Bíróság 7.K.30.083/2004/43. számú ítélet számú ítéletét.

¹⁹Lásd a Fővárosi Bíróság 2. K.33024/2004/46. számú ítéletét.

²⁰Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf. 27.185/2004/4. számú ítéletét.

Egy másik, étrend kiegészítő termékek reklámozásával kapcsolatos határozat felülvizsgálatakor az elsőfokú bíróság megváltoztatta a versenytanács határozatát, és a 11 db termék helyett „csak” 9 db termékre vonatkozó reklámokat tartotta jogsértőnek. Rámutatott ugyanakkor arra, hogy a 9 termék reklámozása során elkövetett jogsértés továbbra is olyan jelentős mértékű, amely a termékek számán kívüli egyéb körülmények együttes mérlegelésére figyelemmel indokolja a döntésben meghatározott összegű bírságot. A másodfokú bíróság helybenhagyta²¹ az elsőfokú döntést, és hangsúlyozta, hogy a versenytanács nem a termékek száma szerint határozta meg a bírság mértékét, hanem mérlegelési jogkörben döntött a jogsértés súlyához igazodóan a Tpvt. 78. §-ának (1) és (2) bekezdésében foglaltak szerint. A felróhatóság kapcsán hangsúlyozta a másodfokú bíróság, hogy a vállalkozás által felhozott érvek nem alapozzák meg a felülvizsgált határozatban kiszabott bírság mértékének csökkentését tekintettel arra is, hogy a korábbi versenyfelügyeleti eljárások következtében a tudomással kellett bírnia arról, hogy üzletpolitikája és reklámtevékenysége során kiemelkedő szerepe van a vevők megfelelő tájékoztatásának.

Szintén a **felróhatóság** egyik speciális kérdésével foglalkozott a Fővárosi Bíróság egyik ítélete²². Az ítélettel felülvizsgált határozat szerint az adott vállalkozás által közzétett információk alkalmasak voltak a fogyasztók megtévesztésére azért, hogy normál élelmiszer termékeknek betegséget kezelő, megelőző, gyógyító hatást tulajdonított anélkül, hogy azok a jogszabályokban meghatározott szervek által elismerten azzal rendelkeztek volna. A versenytanács határozatában súlyosító körülményként értékelte, hogy a marasztalt vállalkozás egy több éves, **általa is ismert joggyakorlattal ellentétes magatartást tanúsított**, vele szemben már került sor hasonló jogsértés megállapítására, illetve a jogsértés súlyosan - felróható volt, továbbá a fogyasztók rendkívül széles körét érintette. Az elsőfokú bíróság elfogadta a versenytanács álláspontját, rámutatva arra, hogy a Magyar Köztársaság demokratikus jogállam, és a jogállamiság egyik ismérve, hogy a jogokat és kötelezettségeket jóhiszeműen, a jogalkotó akaratának megfelelően kell gyakorolni, illetve teljesíteni. Kiemelte, hogy a gazdasági társaság fogalma a jogi felelősség szempontjából egy absztrakció, hiszen a társaság mindig természetes személyek révén válik cselekvő- és vétőképessé, és a társaság nevében eljáró személyek tudata, szándéka, jognyilatkozata az, ami a felelősség tényállásbeli alapjait megteremti. A tudatosság, szándékosság, gondatlanság, felróhatóság csak természetes személyek vonatkozásában értelmezhető.

Helyesen értékelte ezért a bíróság szerint a versenytanács **súlyosító körülményként**, hogy mind az adott ügyben marasztalt vállalkozásnak, mind pedig egy korábban már hasonló ügyben elmarasztalt (jogilag kétségtelenül különböző) gazdasági társaságnak **ugyanaz a természetes személy volt a döntéshozója**. E személynek ismernie kellett mind a vonatkozó jogszabályokat, mind pedig az erre vonatkozó koherens versenytanácsai gyakorlatot. Nem hivatkozhat jogszerűen a vállalkozás arra, hogy nem volt előtte ismeretes a versenytanács jogértelmezése és gyakorlata, hiszen a marasztalt vállalkozás tulajdonosának/ügyvezetőjének a tudata át kellett, hogy fogja, hogy a szándéka és döntése révén tanúsított magatartás a korábbi versenytanácsai határozatok alapján jogellenes. A Tpvt. preambuluma szerint a törvény célja többek között az üzleti tisztesség és a fogyasztók érdekeinek védelme, a gazdasági verseny tisztaságának biztosítása. Ezzel a jogalkotói szándékkal lenne ellentétes, ha a gazdasági társaságok a formai elkülönülésre hivatkozva mentesülhetnének a nevükben eljáró természetes személyek szándékos vagy gondatlan jogsértő magatartásainak jogkövetkezményei alól. A versenyfelügyeleti eljárás kétségtelenül mindig a gazdasági társaság ellen folyik, a határozat címzettje is mindig a társaság, de a jogsértő magatartás és a

²¹ Lásd a Fővárosi Ítélet tábla 2.Kf. 27.086/2006/6. számú ítéletét, Vj-122/2003.

²² Lásd a Fővárosi Bíróság 3.K. 33.331/2005/10. számú ítéletét., Vj-8/2005.

jogkövetkezmények értékelése körében már figyelembe vehető a ténylegesen döntést hozó természetes személyek körének egybeesése, szándékazonossága.

A bírságolás célja kapcsán hordozott tanulságokat a Fővárosi Ítéltábla egyik ítélete²³, mely szerint a fogyasztók megtévesztése tilalmának törvényi szabályozásával a Tptv. azt kívánja megakadályozni, hogy a vállalkozó olyan termék megvásárlására készítse a fogyasztót, amelyet nem vásárolt volna meg, ha a termék valóságos tulajdonságait ismeri, és ezzel összefüggésben a bírság kiszabásának célja az, hogy **a vállalkozásokat visszatartsa** a tisztességtelen piaci magatartástól és egyúttal **megteremtse a gazdasági verseny tisztességét**.

Az ismételt jogsértés fogalmának tisztázódásához járult hozzá a Fővárosi Bíróság jogerős ítélete²⁴, mely a Vj-18/2004. számú eljárásban született mosópor reklámmal kapcsolatos határozatot vizsgálta felül. Az ítélet indokolása szerint a Fővárosi Bíróság okszerűnek és jogszerűnek találta, hogy a versenytanács a bírság összegének megállapítása során figyelemmel volt arra, hogy az adott vállalkozás egy hasonló magatartása miatt már marasztalásra került, mert a törvénybe ütköző magatartás ismételt tanúsítása mérlegelési szempont körében ez okszerűen értékelhető volt. A bíróság megjegyezte, hogy **nem kell** a korábban szankcionált jogsértésnek **tényállási elemeiben azonosnak** lennie jelen ügygel, hogy súlyosító körülményként lehessen értékelni, elegendő, ha azonos törvényi tényállásba ütközést állapított meg korábban az versenytanács.

A Vj-148/2004. számú eljárásban született határozat a Magyar Postát bírságolta meg 5 millió forintra, mivel a Posta az elsőbbségi levél 2004 márciusában történt bevezetésekor a fogyasztókat megtévesztő tájékoztatást adott. A versenytanács arra jutott, hogy a küldeményeket – a tájékoztatása ellenére – a Posta valójában nem kezeli kiemelten a továbbítás minden szakaszában, így ezzel a tájékoztatással valótlan állított. Továbbá, a Posta akkor is valótlan tájékoztatást adott, amikor a szórólapok és újsághirdetések esetében azt állította, hogy a nevezett postai küldemények már a következő munkanapon kézbesítésre kerülnek. A Fővárosi Bíróság jogerős ítéletével²⁵ elutasította a Posta keresetét, és kiemelte, hogy a szolgáltatásra vonatkozó tájékoztatás kapcsán nem az a lényeg, hogy a jogszabályi minőségi követelményeknek egyébként a szolgáltatás megfelelt-e, hanem, hogy a marasztalt vállalkozás reklámállításaiból a fogyasztók a szavak általában elfogadott jelentése alapján téves következtetést vonhattak-e le az áru lényeges tulajdonságára. Megjelent ezen ítéletben ugyanakkor egy másik gondolat is, mely több más elsőfokú ítéletben, majd másodfokú is visszaköszön: **a bírság okszerűsége, még a marasztalt vállalkozás által felvetett egyéb mérlegelhető körülmények értékelése esetén sem vitatható, mivel az a marasztalt vállalkozás árbevételéhez képest – amely zsinórmérték a Tptv. 78. § (1) bekezdése alapján irányadó – mindössze figyelmeztető jellegűnek tekinthető, tehát összességében a jogsértést a versenytanács is enyhének tekintette.**

Végül a Vj-45/2005. számú eljárásban született – az „árgarancia” szlogen kapcsán jogsértést megállapító határozat felülvizsgálata során a Fővárosi Bíróság ítéletében²⁶ arra mutatott rá, hogy a később implementálásra kerülő UCP irányelv irreleváns, és elvi élel hangsúlyozta, hogy **a jövőbeni jogi szabályozásra való hivatkozás** a hatályos szabályozásba ütköző magatartás súlyát nem csökkenti, jogsértő voltát nem kérdőjelezheti meg, így értelemszerűen **a bírság csökkentésére nem adhat okot.**

²³ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf. 27.185/2004/4., Vj-128/2003. számú ítéletét.

²⁴ Lásd a Fővárosi Bíróság 7.K. 33.069/2004/5., Vj-18/2004. számú ítéletét.

²⁵ Lásd a Fővárosi Bíróság 7.K. 32.029/2005/3. számú ítéletét.

²⁶ Lásd a Fővárosi Bíróság 7.K. 34.001/2005/13.

V. 2007. évi megállapítások

2007-ben került sor az ún. „autópálya kartell” ügyben hozott határozat jogerős felülvizsgálatára²⁷. A Fővárosi Ítéltábla a **bírságközlemény alkalmazhatósága** kapcsán fogalmazott meg fontos, a későbbi ítéltáblai megítéléshez képest meglehetősen engedékenynek minősülő állításokat. A Tábla álláspontja az volt, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg²⁸, miszerint a versenytanács a bírság alkalmazása, és annak mértékének meghatározása során sem anyagi jogi, sem súlyos eljárásjogi jogsértést nem követett el. A versenytanácsi határozatból és az elsőfokú bíróság ítéletéből a feltárt tényállás és az ítéleti okfejtésre tekintettel a mérlegelés szempontjai megállapíthatóak voltak a kiszabott bírsággal összefüggésben. A marasztalt vállalkozások által felhozott érvek – a versenyhatóság által kiadott Közleménytől való indokolatlan eltérés, és a jogellenes bírságmetódus alkalmazása – nem alapozzák meg a felülvizsgált határozatban kiszabott bírságok mértékének csökkentését tekintettel arra, hogy a versenytanács nem lépte túl a Tptv. 78. §-ának (1) bekezdése szerinti törvényi maximumot (a vállalkozás előző üzleti évben elért nettó árbevételének 10%-át), valamint megjelölte a kiszabott bírságösszegeknél figyelembe vett körülményeket.

A másodfokú bíróság kiemelte a marasztalt vállalkozások által előadott érvelésre tekintettel, hogy a versenytanács nem vitásan jogosult a Tptv. értelmezésére, és az egyes rendelkezések mikénti alkalmazásáról az álláspontját és gyakorlatát tükröző általános érvényű határozatot – közleményt – kiadni. A törvényi szempontokat számszerűsítő módon értékelő **Közlemény, mint bírságszámítási segédlet vehető figyelembe, azonban ez nem jogszabály**, és ezért a bíróságra nézve nem kötelező érvényű. A közleménytől való eltérés lehetősége – tiltó rendelkezés hiányában – biztosította a perbeli esetben az egyediesített szankcionálást azzal, hogy annak koherensnek kell lennie a Tptv. 78. §-ának (1) és (2) bekezdésében foglaltakkal. Ebből következően a bíróságnak a Tptv. előírásaihoz képest kellett értékelnie a marasztalt vállalkozások terhére rótt jogsértés miatt alkalmazott jogkövetkezményt. A Tptv. 11. §-ába ütköző magatartás, a versenytársak közötti összejátszás miatt alkalmazott szankció a Tptv. 78. §-a szerinti törvényi előírásokba nem ütközik. A rendkívül súlyos versenykorlátozást megvalósító és a közbeszerzési eljárás elveit és célját sértő jogellenes magatartástól elrettentő, illetőleg az ilyen jellegű cselekménytől visszatartó erővel bíró különösen nagy összegű bírságok a versenytanács által mérlegelt körülmények mellett nem tekinthetők eltúlzottnak. A perbeli közigazgatási határozat alapjául szolgáló jogsértést befolyásoló körülmények mérlegeléseként, valamint az elérni kívánt célt és az elkövetett jogsértő magatartás súlyát, hatását, eredményét, a vállalkozások ehhez való viszonyulását, mint a bírságösszege hatással lévő tényezőket a versenyhatóság indokoltan vette figyelembe kiemelkedő súllyal, az ítélet szerint.

A Vj-1/2005. számú eljárásban született határozatban a versenytanács fogyasztói csoport kapcsán szabott ki bírságot, súlyosító körülményként értékelve azt a vállalkozás saját maga által előadott tényt, hogy a hasonló tárgykörű reklámok esetében fellelhető valamilyen hiányosság, amely arra mutat rá, hogy az eljárás alá vont által tanúsított magatartás elterjedt a vállalkozások körében. Az elsőfokú bíróság a határozatot akként változtatta meg, hogy a kiszabott bírságot 5 millió forint bírságot 4 millió forintra mérsékelte megállapítva, hogy a bírság kiszabása körében adott határozati indokolásból a mérlegelés szempontjai megállapíthatóak voltak és annak okszerűsége – **a jogsértés elszaporodottsága** kivételével –

²⁷ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf. 27.360/2006/29. számú ítéletét.

²⁸ Lásd a 2006. évi megállapításokat.

egyértelműen kitűnt. Ezen kiemelt kivétellel összefüggésben kifejtette, hogy a bírói gyakorlat szerint **a bírság kiszabásánál generálprevenációs célok** (hasonló magatartások elterjedésének megakadályozása) **nem vehető figyelembe**, ez ugyanis alapvetően egy **büntetőjogi terminus technikus, ami a közigazgatási jogban nem alkalmazható**. Ezért eltérően a büntetőügyektől és kifejezetten a versenyjogban az általános piaci standardokhoz való alkalmazkodás ugyan nem enyhítő körülmény – mert más jogsértő magatartására történő hivatkozás sosem az –, de nem is súlyosító. Ezen túlmenően a reklámtevékenység kiterjedését, a fogyasztók széles körének elérését és a magas reklámköltséget, mint ugyanazon körülmény más-más oldalról való megfogalmazását együttesen értékelte, amelynek eredményeként 1 millió forinttal mérsékelte a marasztalt vállalkozás terhére kiszabott bírságot. A GVH fellebbezése nyomán eljáró **Fővárosi Ítéltábla nem értett egyet** az elsőfokú bíróság érvelésével, és a keresetet teljes egészében elutasította. Indokolásában arra hivatkozott, hogy a mérlegelési jogkörben hozott döntés akkor jogszerű, ha a hatóság a tényállást kellően feltárta, a vonatkozó eljárási szabályokat betartotta, a bizonyítékokat okszerűen mérlegelte és a határozat indokolásából a mérlegelés szempontjai, annak jogszerűsége is megállapítható. A Fővárosi Ítéltábla álláspontja²⁹ az volt, hogy a GVH a szankció alkalmazása és meghatározása során anyagi jogi és eljárásjogi jogsértést nem követett el, és az elsőfokú bíróság ítéleti okfejtése, továbbá a marasztalt vállalkozás fellebbezésében megismételték nem alapozzák meg a határozatban vele szemben kiszabott bírság mértékének csökkentését. Az elsőfokú bíróság annak megállapítása mellett, hogy a versenyhatóság részéről a mérlegelés okszerű volt, a fentebb idézett „a jogsértés elszaporodottságát” mint büntetőjogi kategóriát nem találta alkalmazhatónak, és három egyéb felsorolt tényezőt azok hasonló iránya miatt együttesen egy mérlegelési szempontként értékelt. Az elsőfokú bíróság e következtetéseit tévesnek minősítette a Tábla és véleménye szerint azok nem alapozzák meg a vállalkozással szemben kiszabott bírság csökkentését. A másodfokú bíróság egyetértett a versenytanács azon érvelésével, mely szerint elfogadhatatlan az elsőfokú bíróság azon álláspontja, miszerint a piacra lépő új vállalkozás kényszerhelyzete miatt terhére nem értékelhető az, hogy a versenyben maradásához az adott piacon lévők körében elterjedt hirdetési gyakorlatot folytatja, mivel ezáltal a fogyasztók megtévesztése elfogadhatóvá válna. **A jogsértő magatartások elterjedésére való hivatkozás nem büntetőjogi kategória, és nem tekinthető mentesülési oknak, mert ez éppen a gazdasági verseny tisztaságának meglétét akadályozná.** A reklámtevékenység kiterjedtségét, annak költségét, valamint a fogyasztói kört együttesen egy bírságmértéket befolyásoló tényezőként való értékelés semmiképpen nem eredményezheti a bírság mérséklését.

A korábban már említett autópálya kartell ügyben hozott jogerős ítélet **az elért árbevétel fogalma** kapcsán is tartalmazott megállapítást. Az elsőfokú bíróság szerint a perbeli esetben a vizsgált magatartáshoz kapcsolódó szerződések megkötésére 2002. évben került sor, így nem jogsértő a versenytanács azon számítása, amelyben a bírság mértékének meghatározásakor a pályázatok révén jelentkező bevételt is számba vette, hiszen a Tpv. 78. §-ának (1) bekezdése elért és nem ténylegesen befolyt árbevételről szól.

Ugyancsak egy fogyasztói csoporttal kapcsolatos jogsértés volt a tárgya a Vj-149/2005. számú eljárásban hozott határozatnak, melyet a Fővárosi Bíróság helybenhagyott³⁰. Az elsőfokú bíróság jogerős ítélete nem fogadta el a marasztalt vállalkozás azon kifogását, mely szerint a versenytanács nem vette kellő súllyal figyelembe azt a tényt, hogy a szabályozni kívánt versenypiac már megszűnőben van, valamint a **sérelmezett magatartással társaság**

²⁹ Lásd a Fővárosi Ítéltábla [2.Kf. 27.707/2006/7.](#) számú ítéletét.

³⁰ Lásd a Fővárosi Bíróság [7.K. 32.275/2006/7.](#) számú ítéletét.

már felhagyott. A bíróság rámutatott, hogy a felülvizsgálati eljárás során nincsen lehetősége mérlegelési jogkörben hozott intézkedés vizsgálatára. Arra pusztán abban az esetben lenne lehetősége, amennyiben a versenytanács egyáltalán nem értékelte volna enyhítő körülményként azt, hogy a marasztalt vállalkozás a sérelmezett magatartással már felhagyott.

A Vj-74/2004 számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során **a felróhatóság** tekintetében kerültek fontos tételek rögzítésre a jogerős ítéletben. A kérdéses határozat megállapította, hogy az eljárás alá vont vállalkozások versenykorlátozó módon megállapodtak a Terézváros önkormányzata által építendő 22 lakásos társasházra kiírt közbeszerzési eljárás során. A versenytanács a két eljárás vont által aláírt, majd közjegyzői okiratba foglalt együttműködési szerződést tekintette a jogsértés legfontosabb bizonyítékának. A jogsértés lényege a versenytanács szerint az volt, hogy a pályázat elnyerésére legesélyesebbnek tartott két vállalkozás megegyezett abban, hogy melyikük adja a jobb ajánlatot – ennek érdekében utolsó ajánlattételük előtt egyeztették áraikat –, továbbá meghatározták, hogy kettejük közül ki nyeri meg a pályázatot. Ezzel kiiktatták az egymás közötti versenyt, melynek eredményeként az önkormányzat 10.000.000 Ft-tal magasabb árat volt kénytelen fizetni a közbeszerzéssel meghirdetett társasház beruházási munkálataiért. Ennyivel volt ugyanis olcsóbb a megállapodás miatt visszalépő vállalkozás ajánlata a végül is nyertesnek kikiáltott vállalkozás árához képest. A megállapodásnak nemcsak célja, hanem hatása is versenykorlátozó volt, a versenytanács álláspontja szerint az események azt mutatták, hogy a vállalkozások az együttműködési szerződésben foglaltak szerint jártak el, azokat valóra váltották.

Az elsőfokú bíróság a felróhatóság kapcsán rögzítette, hogy a törvény szerint a felróhatóság a versenyjogi jogsértések megállapításának nem feltétele, melyet alátámaszt az, hogy adott esetben a megállapodásnak már – a felek szándékától és felróhatóságától függetlenül – hatása is elegendő lehet a Tpv. 11. §-ában foglalt tilalomba ütközés megállapításához. Kiemelte az elsőfokú bíróság azt is, hogy a polgári jogi felróhatóság szabályai nem alkalmazhatók fenntartások, illetve megszorítások nélkül a versenyjogi tényállások megítélésében.

A Fővárosi Ítéltábla felülvizsgálta az elsőfokú bíróság ítéletét, és ennek eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg a Versenytanáccsal egyezően a Tpv. 11. §-ába ütköző versenykorlátozó megállapodás létrejöttét a közbeszerzési eljárás során. A Tábla szerint az adott esetben a versenytársak általi összejátszás, a Tpv. 11. §-ába ütköző megállapodás a közbeszerzés céljának megvalósulását zárta ki azzal, hogy a közpénzek felhasználhatóságát és átláthatóságát hiúsította meg és a tényleges verseny kialakulását akadályozta, így mint a súlyosabb megítélésű versenyjogsértés a vállalkozás felróhatósága kétségtelen volt. **Felróható az adott magatartás, ha az eltér a társadalmilag általában elvárható és elfogadott magatartástól** a perbeli esetben az, hogy a felek (a marasztalt vállalkozás és beavatkozó) összejátszó magatartása, megállapodása megfelelne a társadalmi elvárásnak és követendő lenne, szóba sem jöhetett.

A versenytanács Vj-49/2005. számú eljárásban született határozatában azt állapította meg, hogy az adott vállalkozás az árgarancia vállalásáról és ezzel összefüggésben termékeinek legalacsonyabb árairól a fogyasztók megtévesztésére alkalmas tájékoztatást adott. A határozat indokolása szerint a vállalkozásnak már a korábbi alperesi határozatból tudnia kellett, hogy árgarancia vállalása nem lehet a legalacsonyabb ár bizonyítéka, mert általa legfeljebb ugyanolyan alacsony ár érhető el, mint a versenytársé, ami nem feltétlenül a legalacsonyabb, mert előfordulhat, hogy az árgarancia érvényesítése ellenére, hogy az érvényesítés hiányában

is vannak a piacon a marasztalt vállalkozás árainál alacsonyabb árakon ugyanolyan termékek. A vállalkozás nemcsak a legalacsonyabb árakat nem tudja garantálni az árgaranciával, hanem az is kétséges, hogy a garancia vállalásának hányféle értelme lehetséges, ez pedig önmagában bizonytalanná és egyéni elbírálástól teszi függővé az intézmény gyakorlását. A versenytanács a bírságkiszabás során súlyosítóként körülményként vette figyelembe a vállalkozás többszörös visszaeső magatartását, mivel úgy értékelte, hogy a vállalkozás korábbi magatartása is a fogyasztók megtévesztésével volt kapcsolatos, ugyancsak alaptalan felsőfokú állítások miatt, amely az éles versenyben a versenytársaknak különösen hátrányos. A vállalkozás keresetét elutasító, elsőfokú – jogerős – ítélet³¹ megállapította, hogy a versenytanács helytállóan vette figyelembe az **ismétlődést súlyosító körülményként**, és utalt arra, hogy – bár kétségtelenül a **tényállás nem volt ugyanaz** – a hivatkozott korábbi határozata ugyanúgy a fogyasztók megtévesztésével kapcsolatos, súlyosan jogsértő piaci magatartásra vonatkozott, így mindenképpen indokolt volt annak előzményként történő figyelembe vétele a jogkövetkezmény körében.

A Fővárosi Bíróság egyik jogerős ítéletében³² egy komplex helyzet értékelése során, több tekintetben tett fontos megállapításokat a bírságolás vonatkozásában a Vj-68/2004. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során. A határozatban a versenytanács a **maximális bírságösszeget** szabta ki egy vállalkozásra, mely egyes termékeiről adott piaci tájékoztatásával a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsított, amikor gyógyhatás hamis látszatát keltette.

Az elsőfokú bíróság a bírság mértékét nem találta eltúlzottnak, mivel intenzív reklámozási gyakorlatról volt szó, mely nem vitásan az üzletpolitika részévé vált, és ezt a jelentős reklámköltség is igazolta, továbbá a marasztalt vállalkozás egyértelműen kiszolgáltattott, „fogva tartott”, érzékeny fogyasztókat célzott meg. Emellett nyilvánvalóan értékelni kellett a bíróság szerint azt a tényt is, hogy a korábbi elmarasztaló jogerős határozatokból a marasztalt vállalkozás nem azt a következtetést vonta le, hogy a reklámozási gyakorlatától tartózkodjon. E helyett megkísérelte azok olyan formán történő átalakítását, hogy a reklámok ne közvetlenül a szintén marasztalt vállalkozás tájékoztatásának minősülő interjúk és cikkek közelébe helyezkedjen el, így **tudatosan és szándékosan** igyekezett olyan magatartást tanúsítani, melynek kapcsán tudhatta azt a korábbi ügyek tapasztalatai alapján, hogy azok – bizonyíthatóság esetén – jogsértőnek minősülnek. Ez tehát mind a jogsértés súlya, mind a jogsértés ismétlődő jellege körében értékelésre kerülhetett. A bíróság végül megjegyezte, hogy a bírság mérlegelése során az sem volt figyelmen kívül hagyható, hogy a cég nettó árbevételének 10%-a (mint bírságmaximum) nem lehetett a mérlegelés kiindulási alapja jelen esetben, figyelemmel az anyavállalat és marasztalt vállalkozás közti sajátos „munkamegosztásra”, melynek során a jogsértésből elért bevétel nem a vállalkozásnál jelentkezett. Ezért a vállalkozás azon érvelése, hogy a bírságmaximumhoz képest ilyen típusú ügyekben az ilyen magas bírság kiszabása nem gyakorlat, nem volt figyelembe vehető, hisz más ügyek gyakorlata jelen ügygel a fentiek miatt nem összevethető.

A versenytanács a Vj-150/2005. számú eljárásban hozott határozatában megállapította, hogy egy fogyasztói csoportokat szervező vállalkozás tevékenysége során megtévesztésre alkalmas módon tájékoztatta hirdetéseiben a fogyasztókat szolgáltatása lényeges tulajdonságairól. Ezen jogsértés miatt 1 millió forint bírság megfizetésére kötelezte. A perben a 2005-ben létrejött vállalkozás arra hivatkozott, hogy a GVH a versenyfelügyeleti eljárás meghosszabbítására irányuló eljárási cselekménye csak azt a célt szolgálhatta, hogy a döntés meghozatalára ne

³¹ Lásd a Fővárosi Bíróság 3.K. 33.996/2005/6. számú ítéletét.

³² Lásd a Fővárosi Bíróság 7.K. 30.155/2006/19. számú ítéletét.

2005-ben, hanem azt követő évben kerüljön sor, ugyanis működésének megkezdése időpontjára figyelemmel a Tpvt. alapján a vállalkozással szemben bírság nem lett volna kiszabható a Tpvt. 78. §-ának (1) bekezdésében foglalt rendelkezés alapján. Az elsőfokú bíróság elutasította a vállalkozás keresetét, majd az ezen ítéletet helybenhagyó jogerős ítélet hangsúlyozta, hogy nem fogadható el az az állítás, mely szerint az eljárás meghosszabbítása azt a célt szolgálta, hogy az érdemi döntés ne a 2005. évben kerüljön meghozatalra, mert 2005-ben bírság nem lett volna kiszabható. Az ítélet szerint amennyiben a versenyhatóság 2005. évben hozta volna meg határozatát, az sem eredményezte volna azt, hogy a marasztalt vállalkozás a terhére megállapított jogsértés miatt ne legyen bírságható. A jogsértés miatti jogkövetkezmény alól nem biztosít mentesülést az, hogy az induló vállalkozásnak 2004. évben még nem volt árbevétele. Az Ítélet tábla ítéletében³³ ugyanis arra jutott, hogy **bírság kiszabható nettó árbevétel hiányában, illetőleg veszteséges vállalkozással szemben is** (a Tpvt. tiltó rendelkezése hiányában). Sajnos nem világos ugyanakkor, hogy e megállapításra milyen alapon jutott a Fővárosi Ítélet tábla, hiszen ezen megállapításhoz indokolást nem fűzött, miközben a megállapítás ellentétes a Tpvt. 78. § rendelkezéseivel.

A Fővárosi Bíróság a Vj-187/2005. számú határozat felülvizsgálata során megismételte jogerős ítéletében, hogy a **veszteséges működés** bírság összegének megállapítása során nem veendő figyelembe. A kérdéses határozatban a versenytanács megállapította, hogy a telekommunikációs szolgáltatásokat nyújtó vállalkozás 2004. és 2005. években, egyes reklámjaiban a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartással népszerűsítette szolgáltatását, illetőleg nem tárgyilagosan hasonlította össze szolgáltatását a versenytársak szolgáltatásával, és e magatartásért a vállalkozást 50.000.000 Ft. bírság megfizetésére kötelezte. A versenytanács a bírság összegének megállapítása során különös figyelemmel volt a jogsértő reklámok közzétételével kapcsolatban felmerült költségekre, amelyek igen nagy összeget tettek ki. A vállalkozás a határozat ellen benyújtott keresetében különösen súlyosnak tartotta a bírság összegét, tekintettel arra, hogy még nem termelt Magyarországon nyereséget, így a magas bírság súlyos hátrányt okozhat neki. A bíróság³⁴ bár 5 millió forinttal csökkentette a bírságot, nem minősítette releváns mérlegelési szempontnak, hogy a marasztalt vállalkozás egyébként veszteséges, az intenzív reklámozási gyakorlatot pedig a tényállás alapján nyilvánvalóan megállapíthatónak találta.

Végül a Vj-188/2005. számú eljárásban született határozatot felülvizsgáló, és a kiszabott bírságot 50 %-kal csökkentő jogerős ítélet³⁵ két kérdésben is eligazítást adott. Egyrésztől felhívta a figyelmet arra, hogy függetlenül attól, hogy egy adott szolgáltatás reklámozásának egésze, a reklámozás kiterjedtsége és fogyasztókra gyakorolt általános hatás alapján jogszerűnek tekinthető, egyes elemei kimeríthetik a Tpvt. 9. §-ára figyelemmel a Tpvt. 8. § és a Grtv. 7. §-ában foglalt rendelkezéssel, és a jogsértés megvalósulásához elegendő ha egy adott szolgáltatásra (termékre) vonatkozó tájékoztatásoknak csak egy része, azaz csak egyes tájékoztatások jogsértőek. Ettől elkülönülő kérdés az, amely **a bírság kiszabás tekintetében értékelhető, hogy a jogsértés súlya az adott szolgáltatásra vonatkozó összes tájékoztatásra figyelemmel milyen.** Nem meglepő módon a Fővárosi Ítélet tábla arra jutott, hogy okszerűtlen a mérlegelés akkor, ha ugyanazt a releváns mérlegelési szempontot, körülményt egyidejűleg súlyosító, másrészt enyhítő körülményként veszi figyelembe a döntéshozó. Mivel a versenytanács határozatából kitűnőleg a 2 millió forint bírságot a döntéshozó versenytanács úgy határozta meg, hogy egy mérlegelési szempont tekintetében két értékelést adott, melyek „kioltották” egymás hatását a bírság összegszerűségének

³³ Lásd a Fővárosi Ítélet tábla 2.Kf. 27.843/2006/6. számú ítéletét.

³⁴ Lásd a Fővárosi Bíróság 7.K. 32.851/2006/6. jogerős ítéletét.

³⁵ Lásd a Fővárosi Bíróság 7.K. 33.280/2006/3. számú ítéletét.

meghatározása során, ezért a bíróság e mérlegelési szempontot, mint egyértelműen enyhítő körülményt (jogszerű tájékoztatás kiterjedtsége vagy negatív megfogalmazva: a jogsértő tájékoztatás csekély volta / de e két megfogalmazás ugyanazt takarja) figyelembe vette. Mivel a két bírságot meghatározó fő érv a jogsértés ismétlődése illetve a jogsértés csekély súlya volt, ezért a bíróság arányosan a bírságot a felére mérsékelte.

VI. 2008. évi megállapítások

A bírságközlemény alkalmazása

A bírságközlemény alkalmazása kapcsán felmerülő kérdések ebben az évben is fontos szempontként merültek fel a bírósági ítéletekben.

Egyik ilyen kérdésként a **reklámköltség és a bírság közötti viszony** merült fel:

- a) A Vj-21/2007. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során az elsőfokú bíróság jogerős ítélete³⁶ a keresetet elutasította. A határozatban a versenytanács megállapította, hogy a textilforgalmazással foglalkozó vállalkozás a különböző médiumokban folyamatosan, rendkívül magas árkedvezményeket hirdető magatartása fogyasztó megtévesztésre alkalmas volt, mivel nem valós kedvezményeket hirdetett (a nyújtott kedvezmény viszonyítási alapja egy, a gyakorlatban soha nem alkalmazott, ún. „normál” ár volt). A bírságkiszabás alapja a reklámköltség volt, majd ezt módosította a versenytanács az enyhítő és súlyosító körülmények alapján. A per során a vállalkozás a reklámköltség, mint a bírságkiszabás vetítési alapjának nem megfelelősége kapcsán előadta, hogy a marasztalt vállalkozáshoz hasonló piaci erejű vállalkozásoknak belső arányait tekintve magasabb költséget kell reklámra fordítani, mint a multinacionális cégeknek, így e módszer túl magas bírsághoz vezetett. A Fővárosi Bíróság nem fogadta el a vállalkozás érvelését, és arra mutatott rá, hogy **a reklámköltségre alapított bírságkiszabás önmagában nem ütközik jogszabályba mindaddig, amíg a ténylegesen kiszabott bírság nem éri el a Tpv. 78. § (1) bekezdés szerinti plafont.** Hozzátette továbbá, a marasztalt vállalkozás által előadott érvre reagálva a kifejezett törvényi előírás hiányában nem eredményezhet okszerűtlen mérlegelést, ha alperes az egyedi ügyben alkalmazott bírságszámítást megelőzően nem végez összehasonlítást arra nézve, hogy más vállalkozások reklámköltségei az összköltséghez képest miként aránylanak.
- b) A Vj-170/2006. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során a Fővárosi Bíróságnak³⁷ a vállalkozás azon érvét kellett elbírálnia, hogy a bírság eltúlt-e. A Fővárosi Bíróság nem különösebben foglalkozott az érveléssel részletesen, pusztán rámutatott arra, hogy az versenytanács a vizsgálati anyaga tárgyává tette a reklámköltségek és a kampány okozta forgalomnövekedés adatait, ezek egybevetésével megállapítható, hogy a bírság összege reális.

A Vj-56/2006. számú eljárásban született határozat, mely szerint az egyik bank a piaci tájékoztatásaiban fogyasztó megtévesztésre alkalmasan közölte, hogy hitelkártya termékeit a fogyasztó „akár 45 napig kamatmentesen használhatja”, a Közlemény alkalmazásával került sor a bírság kiszabására. A Fővárosi Ítéletábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta³⁸ és a határozatot a bírságösszeg tekintetében hatályon kívül helyezte. A másodfokú bíróság a Közlemény alkalmazása tekintetében azt rögzítette, hogy elfogadja, hogy a GVH a Tpv. 36. §-ának (6) bekezdése alapján kiadott és adott évben érvényes közlemény alapján állapítja meg a bírság mértékét, azonban hozzátette, hogy az elvégzett számításnak a Tpv. 78. §-ának (3) bekezdésében írtakkal összhangban kell állnia, a **határozatból az elvégzett értékelés, mérlegelés szempontjainak ki kell tűnnie, és a**

³⁶ Lásd a Fővárosi Bíróság 2.K. 33.584/2007/3. számú ítéletét.

³⁷ Lásd a Fővárosi Bíróság 11.K. 32.113/2007/4. számú ítéletét.

³⁸ Lásd a Fővárosi Ítéletábla 2.Kf. 27.496/2007/9. számú ítéletét.

bíróság által leellenőrizhetőnek kell lennie. Kiemelte azt is, hogy a kiadott Közlemény a bíróságot nem köti, az – a Tpvt. 36. §-ának (6) bekezdése alapján – kötelező erővel sem bír.

A bírságotra vonatkozó hatályon kívül helyezést a másodfokú bíróság az alábbiak szerint indokolta. A Pp. 339/B. §-ában foglaltak szerint a bíróság a mérlegelési jogkörben hozott határozatot akkor tekintheti jogszerűnek, ha a közigazgatási szerv a tényállást kellő mértékben feltárta (ez a kötelezettség vonatkozik a szankció alkalmazása körében figyelembe vett – enyhítő, súlyosító – körülményekre, tényekre is), az eljárási szabályokat betartotta, a mérlegelés szempontjai a határozatból megállapíthatók, és a határozat indokolásából a bizonyítékok mérlegelésének okszerűsége kitűnik. A Fővárosi Ítéltábla több esetben kimondta, hogy **nem tekinthető megfelelő indokolásnak, ha a versenytanács a figyelembe vett – esetlegesen a Tpvt. 78. §-ának (3) bekezdésében rögzített – körülményeket felsorolja.** A versenytanács azt is köteles bemutatni, hogy az egyes tényeket a marasztalt vállalkozás javára, vagy terhére értékelte, és miért. Az indokolást nélkülöző, vagy hiányos tartalmú határozatot a bíróság nem tekintheti megalapozottnak, ezáltal jogszerűnek. A felülvizsgált határozat kapcsán a másodfokú bíróság megállapította, hogy a határozat a fenti elvárásoknak nem felelt meg, az a szankció indokolása körében hiányos volt, mivel a Tpvt. 78. §-ának (3) bekezdése szerinti szempontokat követő értékelést nem tükrözte. A határozatból nem derült ki, hogy a versenytanács a marasztalt vállalkozás terhére mit értékel, a javára szóló körülményeket vizsgálta-e, a bírság összegét milyen értékelés eredményeként állapította meg. Ennek megfelelően a hiányos indokolású, ezáltal megalapozatlan határozati rendelkezések jogi minősítését az elsőfokú bíróság tévesen végezte el, döntésével e körben a másodfokú bíróság nem értett egyet.

A Vj-98/2004. számú eljárásban született határozat egyes tervezőgrafikusai árakat meghatározó egyesületi és szövetségi döntéseket minősített a Tpvt. 11. §-ába ütközően versenykorlátozónak, és a szankció mértékének meghatározásakor a Tpvt. 78. §-a alapján eljárva figyelemmel volt a bírságotra vonatkozó szempontokat számszerűsítő Közleményre, a számadatok becsült jellegére és a tagi átfedésekre, a határozat indokolása azonban csak a Közlemény alapján kiszámolt végösszeget rögzítette a számítás menetét nem. A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta³⁹, és a marasztalt vállalkozásokat terhelő bírság összegét külön-külön 500.000 – 500.000 forintra csökkentette (18 millió, 6 millió és 2,5 millió forintról). Kiemelte a másodfokú bíróság, hogy a versenytanács nem vitásan jogosult a Tpvt. értelmezésére, és az egyes rendelkezések mikénti alkalmazásáról az álláspontját és gyakorlatát tükröző általános érvényű – közleményt – kiadni. **A törvényi szempontokat számszerűsítő módon értékelő Közlemény, mint bírságszámítási segédlet vehető igénybe, azonban nem jogszabály,** és ezért a bíróságra nézve nem kötelező érvényű. Ebből következően a másodfokú bíróság szerint a Tpvt. és a Pp. előírásaihoz képest kellett értékelnie a marasztalt vállalkozások terhére rótt jogsértés miatt alkalmazott jogkövetkezményeket.

A bírság kiszabása és a Tpvt. előírásaiba ütköző magatartás további folytatását megtiltó intézkedés a versenyhatóság részéről indokolt volt, a vállalkozás jogsértésének megállapítása miatt, különös tekintettel arra, hogy a jogsértő döntést tartalmazó kiadvány a peres eljárás során is hozzáférhető volt az Interneten. A bírság összegszerűségét meghatározó és figyelembe veendő szempontokról azonban a versenytanácsnak határozatában számot kellett volna adnia, és a perbeli esetben ez a felülvizsgált határozatban nem teljesült, mert a Közlemény szerinti számítások menete, az ezt alátámasztó adatok feltüntetése nem történt

³⁹ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf. 27.435/2007/12. számú ítéletét.

meg, míg a Tpv. 78. §-ának (1) bekezdése szerinti **bírság-maximum korlátot a versenytanács túllépte**, és a Tpv. 78. §-ának (2) bekezdésében foglalt szempontok szerinti mérlegelés is elmaradt. A másodfokú bíróság e jogszabályi rendelkezések alapján értékelte a marasztalt vállalkozások terhére kiszabott bírságösszegek nagyságát. A Tpv. 78. §-ának (2) bekezdése szerinti szempontok figyelembevételével súlyosító körülményként értékelte, hogy a több évig tartó, hosszú időtartamú, folyamatos a felülvizsgálat időpontjában is fennálló, a tervezőgrafikai szolgáltatások piacát széles körben érintő, így a gazdasági versenyt nagy fokban veszélyeztető jogsértéssel a Tpv. 11. §-ába ütköző legsúlyosabb versenykorlátozó magatartást valósították meg a marasztalt vállalkozások az ársegédletek közreadásával. Rámutatott a Tábla arra is, hogy a versenytanács a jogsértéssel összefüggésben felróhatóságot, a jogsértő magatartással elért előnyt, valamint fogyasztói érdeksérelmet nem tárt fel. A mérlegelés során nem hagyható figyelmen kívül a jogerős ítélet szerint sem, hogy a jogsértő magatartás elkövetési ideje alatt a Tpv. 13. §-a (az árkartell korábban nem volt kivéve a bagatell kartell szabálya alól), és 78. §-a (a bírság felső határát korábban nem szabályozták) jelentős mértékben módosult, amelyek együttesen enyhítő körülményként értékelhetők.

Ezt meghaladóan ugyanakkor a versenytanács tévedett az ítélet szerint, amikor az együttműködő magatartást a marasztalt vállalkozások javára nem értékelte (lásd erről az együttműködés kapcsán írtakat.) A másodfokú bíróság a szakmai társadalmi szervezetként működő vállalkozások piaci helyzetét, törvénysértő magatartás miatti **első alkalommal való elmarasztalását**, a nem vitatott együttműködő magatartását értékelve, és tekintettel a szakmai kamarák általa korabeli időben „ajánlott” árak miatt indult (hasonló tárgyú) versenyfelügyeleti eljárások eredményeként meghozott versenytanácsai határozatok bírósági felülvizsgálata során született bírósági döntésekre is, a perbeli esetben a versenytanács által kiszabott bírságok összegét rendkívül eltúlzottnak találta. A Fővárosi Ítéletábla a fentebb kifejtett szempontok értékelésével; mérlegelésével úgy ítélte meg, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján a jogvita elbírálható, a Pp. 339. §-ának (2) bekezdés g) pontja és a Tpv. 83. §-ának (4) bekezdése alkalmazásával a versenytanácsai határozat megváltoztatásának ugyanis akadálya nincs. A másodfokú bíróság a Tpv. 78. §-ának (2) bekezdésében írt szempontokat a már kifejtettek szerint értékelve a marasztalt vállalkozásokkal szemben kiszabott bírságot jelentősen mérsékelte, mert az az álláspontja, hogy az 500.000-500.000 forint mértékű bírság elégséges a marasztalt vállalkozások megbüntetésére, és kellő visszatartó erővel bír a további jogsértéstől, azaz a jogsértéssel arányban álló. **A másodfokú bíróság álláspontja szerint az (összinte, feltáró jellegű) együttműködés jelentős enyhítő körülmény.**

A Közlemény alkalmazhatósága kapcsán a fentihez lényegében hasonló érvelést tartalmaz a Fővárosi ítéletábla egy másik ítélete⁴⁰, melyben a Vj-36/2007. számú eljárásban született határozatot vizsgálta felül. Kiemelte ezen ítéletben a másodfokú bíróság, hogy a GVH is a Tpv. 78. §-ának (3) bekezdése alapján köteles mérlegelni, de ennek során **figyelembe veheti a bírságszámítás körében kiadott Közleményét** is, amely zsinórmértékként az egyes szempontok szerinti súlyozásban nyújt segítséget számára. **A bíróság azonban semmilyen formában nincs kötve a versenyhatósági közleményhez**, mint az általa alkalmazott matematikai számításához, mivel a bírósági felülvizsgálat jogszerűségi vizsgálatot – vagyis a törvénynek (Tpv. 78. §) való megfelelés vizsgálatát – jelenti. Ezért a bíróság a jelen ügyben is a már hivatkozott Pp. 339/B. §-a szerint vizsgálta a mérlegelési jogkörben hozott határozatrész jogszerűségét.

⁴⁰ Lásd a Fővárosi Ítéletábla 2.Kf.27.182/2008. számú ítélete.

Egy komoly kartell jogsértést feltáró, a Vj-138/2002. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során rögzítette a másodfokú bíróság⁴¹ azt a korábban már más ügyben ismertett álláspontját, mely szerint a marasztalt vállalkozások által felhozott érvek – a versenyhatóság által kiadott közleménytől való indokolatlan eltérés, és a jogellenes bírságmódszer alkalmazása – nem alapozzák meg a felülvizsgált határozatban kiszabott bírságok mértékének csökkentését tekintettel arra, hogy **a versenytanács nem lépte túl a Tpv. 78. §-ának (1) bekezdése szerinti törvényi maximumot** (a vállalkozás előző üzleti évben elért nettó árbevételének 10%-át), valamint megjelölte a kiszabott bírságösszegeknél figyelembe vett körülményeket. A közleménytől való eltérés lehetősége – tiltó rendelkezés hiányában – biztosítja az egyediesített szankcionálást azzal, hogy annak koherensnek kell lennie a Tpv. 78. §-ának (1) és (2) bekezdésében foglaltakkal. Ebből következően **a bíróságnak a Tpv. előírásaihoz képest kell értékelnie a marasztalt vállalkozások terhére rótt jogsértés miatt alkalmazott jogkövetkezményt.** A Tpv. 11. §-ába ütköző magatartás, a versenytársak közötti összejátszás miatt alkalmazott szankció a Tpv. 78. §-a szerinti törvényi előírásokba nem ütközik. A rendkívül súlyos versenykorlátozást megvalósító és a **közbeszerzési eljárás elveit és célját sértő** jogellenes magatartástól elrettentő, illetőleg az ilyen jellegű cselekménytől visszatartó erővel bíró különösen nagy összegű bírságok a versenytanács által mérlegelt körülmények mellett nem tekinthetők eltúlzottnak. Ezzel a Fővárosi Ítéltábla elfogadta azt a hatósági megközelítést, mely szerint súlyosító körülmény az, ha a jogsértést egy közbeszerzési eljárás keretén belül követik el, mely körülmény értékelhetősége ugyanakkor vitatott. A Tábla végül rámutatott, hogy a perbeli közigazgatási határozat alapjául szolgáló jogsértést befolyásoló körülmények mérlegeléseként, valamint az elérni kívánt célt és az elkövetett jogsértő magatartás súlyát, hatását, eredményét, a vállalkozások ehhez való viszonyulását, mint a bírságösszegre hatással lévő tényezőket a versenyhatóság indokoltan vette figyelembe kiemelkedő súllyal.

A bírság megállapítása során figyelembe veendő szempontok kapcsán az alábbi megállapításokat hangsúlyozta a Fővárosi Bíróság és a Fővárosi Ítéltábla ebben az évben:

a) A versenytanács **nem teheti automatikussá** a bírságmérték meghatározását, az ügyek egyedisége szükségessé teszi, hogy valamennyi esetben a Tpv. 78. §-a szerinti szempontokat ütköztesse az egyedi ügyben feltárt releváns körülményekkel, mert ezek összevetése eredményeként határozható meg körültekintően az alkalmazott szankció mértéke. Alapvető követelmény, hogy a versenytanács megfelelő terjedelemben és valamennyi, a mérlegelésnél figyelembe vett feltárt tényt és körülményt értékelve, indokolja döntését (mind a szankció kiválasztása, mind annak mértéke vonatkozásában). A Tpv. rendelkezéseinek megsértése tényéből következik a szankcionálás lehetősége, de ez nem jelentheti azt, hogy a jogsértés tényére való utalás, és a Tpv. 78. §-ának (3) bekezdésének megjelölése az itt felsorolt szempontok értékelésének rögzítése nélkül elegendő az indokolási kötelezettség maradéktalan teljesítéséhez⁴².

b) Nem tekinthető jogsértőnek, ha a versenytanács a határozatában korábban, a tényállás ismertetése és a jogsértő magatartás értékelése körében tett állításait – amelyeket irányadónak tekint a bíróságra nézve is – a perbeli érdemi nyilatkozatába összefoglalja. Azonban célravezetőbbnek mutatkozik, ha a versenyhatóság ezt már a döntése meghozatalakor megteszi, akár oly módon, hogy a releváns tényekre, körülményekre

⁴¹ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf. 27.052/2007/22. számú ítéletét.

⁴² Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf. 27.525/2007/9. (Vj-82/2006.), és 2.Kf. 27.531/2007/6., (Vj-180/2006.) számú ítéleteit.

visszautal a szankció alkalmazása és mértékének meghatározása során, avagy azokat ismételtlen összegezve felsorolja és megjelöli azt is, hogy enyhítő, avagy súlyosító körülményként vette azokat számba⁴³.

c) A Vj-56/2006- számú eljárásban hozott határozat felülvizsgálata során rögzítette a Fővárosi Ítéltábla a korábban már többször kimondott tételt, mely szerint nem tekinthető megfelelő indokolásnak, ha a versenytanács a figyelembe vett – esetlegesen a Tptv. 78. §-ának (3) bekezdésében rögzített – körülményeket felsorolja. A versenytanács azt is köteles bemutatni, hogy az egyes tényeket a marasztalt vállalkozás javára, vagy terhére értékelte, és azt miért. Az indokolást nélkülöző, vagy hiányos tartalmú határozatot a bíróság nem tekintheti megalapozottnak, ezáltal jogszerűnek⁴⁴.

Az Ítéltábla bírság iránymutatása

Ebben az évben született meg a **Fővárosi Ítéltábla „bírságközlönye”**. A versenytanács Vj-45/2006. számú eljárásban hozott határozatában megállapította, hogy több vállalkozás egy biztosítási termékhez kapcsolódó hitellelősséggel kapcsolatban megsértette Tptv. 8. §-ának (2) bekezdés a) pontját, amikor a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsítottak. A kiszabott bírságok 72.000.000, 24.000 000 forint, és 3.000.000 forintra rúgtak. A versenytanács Tptv. 78. §-ának (3) bekezdése alapján - figyelembe vette a vizsgálattal érintett termék sajátos bizalmi jellegét, a jogsértéssel érintett több éves időtartamot, a jogsértéssel elért fogyasztói kör nagyságát, azt a körülményt, hogy a biztosítási szerződés megkötésével a fogyasztó legalább húsz évre lekötölte magát, évekre vállalva a díj fizetését, amely azt is jelenti, hogy a más biztosítókhoz fordulás (újabb szerződéskötés) lehetősége korlátozottabbá vált, így a jogsértő magatartás piaci hatása időben elhúzódó volt. A marasztalt vállalkozások esetében értékelte továbbá, hogy a biztosítási terméknek csak az egyik lényeges tulajdonságaként ismertették a kedvezményes hitellelősséget, és ez nem az összes fogyasztót befolyásolhatta a versenyjogilag releváns döntés meghozatalában.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a versenytanács határozatát megváltoztatta, és az egyik vállalkozás terhére megállapított bírságot 10.000.000 forintra mérsékelte, ugyanakkor a másik vállalkozás keresetét elutasította. Megállapította, hogy a versenytanács a tényállást feltárta, a marasztalt vállalkozások versenyjogi felelősségére és annak arányára vonatkozóan levont jogi következtetése helytálló volt. Megítélése szerint a Tptv. 78. §-ának (1) bekezdése szerint kiszabható bírságmaximumból kiindulva és a marasztalt vállalkozások azonos arányú felelősségét alapul véve a **bírságösszegeknél megmutatkozó belső aránytalanságra** tekintettel a versenyhatóság nem végzett okszerű mérlegelést. Kifejtette, hogy amennyiben a bírságösszeg csökkentésének irányába ható **enyhítő körülmények** fennállnak, akkor a törvényi **maximum szerinti összegben a bírság jogszerűen nem szabható ki**.

A Fővárosi Ítéltábla⁴⁵ megváltoztatta az elsőfokú ítéletet és elutasította a kereseteket. A Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a bírságkiszabás során értékelhető tényezőket részben nem teljes körűen, részben pedig helytelenül tárta fel, így azok helyesbítésre, illetve kiegészítésre szorulnak, valamint a helyesen feltárt körülményeket nem a súlyuk, nyomatékuk szerint értékelte. Ezzel összefüggésben rámutatott a Fővárosi Ítéltábla –

⁴³ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf. 27.531/2007/6. (Vj-180/2006.) számú ítéletét.

⁴⁴ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf. 27.496/2007/9. (Vj-56/2006) számú ítéletét.

⁴⁵ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.057/2008/15. számú ítéletét.

amint azt korábban már több eseti döntésében is kiemelte –, hogy a (büntetés jellegű) bírság szankciót a ténylegesen elkövetett jogsértés súlyához, jellegéhez, valamint az adott ügyben feltárt enyhítő és súlyosító körülményekhez igazodóan, mérlegeléssel kell kiszabni, aminek főbb szempontjait – példalózó jelleggel – a Tpvt. 78. §-ának (3) bekezdése határozza meg. Eszerint a bírság összegét az eset összes körülményeire – így különösen a jogsérelem súlyára, a jogsértő állapot időtartamára, a jogsértéssel elért előnyre, a jogsértő felek piaci helyzetére, a magatartás felróhatóságára, az eljárást segítő együttműködő magatartására, a törvénybe ütköző magatartás ismételt tanúsítására – tekintettel kell meghatározni. A jogsérelem súlyát különösen a gazdasági verseny veszélyeztetettségének foka, a fogyasztók, üzletfelek érdekei sérelmének köre, kiterjedtsége alapozhatja meg.

Megismételte a másodfokú bíróság azt is, hogy a versenytanács is a Tpvt. 78. §-ának (3) bekezdése alapján köteles mérlegelni, de ennek során figyelembe veheti a bírságszámítás körében kiadott Közleményét is, amely zsinórmértékként az egyes szempontok szerinti súlyozásban nyújt segítséget számára. A bíróság azonban semmilyen formában nincs kötve a versenyhatósági Közleményhez, mint az általa alkalmazott matematikai számításhoz, mivel a bírósági felülvizsgálat jogszerűségi vizsgálatot, vagyis a törvénynek (Tpvt. 78. §) való megfelelés vizsgálatát jelenti.

Az adott perbeli esetben a bírságkiszabás körében az első- és a másodfokú bíróság álláspontja lényegesen eltérő volt, aminek az oka alapvetően az enyhítő és súlyosító körülmények mikénti feltárása és mérlegelése körében keresendő. Ennek apropóján (illetve nagy valószínűséggel a GVH bírság Közleményével való egyet nem értés nyomtatékosításaként) a Fővárosi Ítéltábla – a bírságkiszabás aránytalanságainak megelőzése érdekében – indokoltnak látta **általánosságban is kiemelni azokat a főbb szempontokat**, amelyeket döntésénél az enyhítő és súlyosító körülmények értékelése során vezérfonalként szem előtt tartott – azzal a megjegyzéssel, hogy eddig is ezek voltak és ezt követően is ezek lesznek azok az elvek, amelyek alapján a másodfokú bíróság eljár(t). A szempontok az alábbiak:

- a) A Tpvt. 78. §-ának (3) bekezdésében írt rendelkezés a versenyhatóság és a bíróságok számára azt a kötelezettséget jelenti, hogy a felek által felajánlott bizonyítás keretei között a bírságkiszabás során **figyelembe jövő valamennyi** (tehát nemcsak az e törvényhelyben exemplifikatív módon meghatározott) **alanyi és tárgyi tényezőt felderítsék**, és azokat a jogkövetkezmények alkalmazásakor értékeljék. E feltárandó bírságkiszabási tényezőket nyilvánvalóan nem lehet egyszer s mindenkorra, végleges érvénnyel meghatározni, de a Fővárosi Ítéltábla a fentiekből következően mégis szükségesnek látott egy olyan általános iránymutatást, amely felsorakoztatja mindazokat a körülményeket, amelyek felderítését és értékelését a versenyhatóság és a bíróságok részéről – a törvény rendelkezése alapján – indokoltnak tartja. A törvény előtti egyenlőség alapelveinek (Alkotmány 57. § (1) bekezdés) ugyanis az egységes jogalkalmazás felel meg, és ebbe az is beletartozik, hogy a szankcionálást – a büntetés-jellegű bírság kiszabását – befolyásoló körülmények értékelése ne mutasson feltűnő és indokolatlan eltéréseket.
- b) Lényeges, hogy a bírságkiszabást befolyásoló körülményeket **nem általánosságban, nem elvontan, nem mechanikusan – a GVH bírságközleménye szerinti számszaki adatok matematikai műveletekkel való kezelésével –**, hanem a konkrét ügy tényeire vonatkoztatva kell értékelni, és megindokolni. Valamely, általában súlyosítónak vagy enyhítőnek tartott tényezőt

akkor lehet a konkrét ügyben is ilyenként értékelni, ha az indok, amely miatt annak súlyosító vagy enyhítő hatása van, az adott ügyben is megállapítható.

- c) A bírságkiszabási körülményeket egymással egybevetve, összefüggésükben kell értékelni. **Nem a számuk, hanem az adott esetben meglévő hatásuk a döntő a bírság összegének meghatározásánál.** A bírságot befolyásoló tény nyomatéka annál nagyobb, minél nagyobb mértékben áll fenn az indok, amely miatt az adott körülménynek enyhítő vagy súlyosító hatása van. Azonos jelentőségű enyhítő és súlyosító körülmények egymás hatását semlegesíthetik. Lehetséges, hogy a súlyosító körülményeknek együttesen vagy közülük egynek olyan nagy nyomatéka van, hogy az a szemben álló körülmények hatását teljesen kioltja, és az enyhítő körülmények mellett is sor kerülhet a maximális összegű bírság (a Tpv. 78. §-ának (1) bekezdése szerinti, a jogsértést megállapító határozat meghozatalát megelőző üzleti évben elért nettó árbevétel tíz százalékának) kiszabására.

Ezt követően tért rá az ítélet az enyhítő és a súlyosító körülmények felsorolására:

- a) **A huzamosabb ideje jogszerűen végzett tevékenység** enyhítő körülmény, de ha az eljárás alá vont a tevékenységét a jogsértés elkövetése előtt nem sokkal kezdte meg, a korábbi marasztalás hiánya nem enyhítő körülmény. Alig van jelentősége olyan esetben, amikor a huzamosabb ideje jogszerűen tevékenykedő eljárás alá vont kiemelkedő súlyú jogsértést követ el. Elvész azonban az enyhítő hatás, ha a korábbi versenyfelügyeleti eljárást az ügyfél kötelezettségvállalására (Tpv. 75. § (1) bekezdés) figyelemmel szüntették meg.
- b) Azt a körülményt, hogy **az eljárás alá vont a tevékenységet a jogsértés elkövetése előtt nem sokkal kezdte meg**, csak abban az esetben lehet enyhítőként figyelembe venni, ha bizonyítható, hogy a csekély súlyú jogsértés az üzleti életben való járatlanságának tudható be, ezen felül törekedett a jogsértés káros következményeinek elhárítására, valamint az eset összes körülményének gondos mérlegelése után alappal feltehető, hogy a jövőben jogkövető magatartást folytat.
- c) Enyhítő körülményként vehető figyelembe, ha az eljárás alá vont **más piaci szereplő ráhatására vagy befolyása** alatt követte el a jogsértést.
- d) Enyhítő körülmény az eljárás alá vont **felróhatóságának hiánya**, vagyis ha bizonyítható, hogy úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható, a társadalom értékítéletének megfelelő volt, illetve az is, ha a magatartásának felróhatósága csekély fokú. Az eljárás alá vont vállalkozásnak felróható a fogyasztók nem igaz, nem valós és nem pontos módon történő tájékoztatása, ám ha ennek valamilyen formában igyekszik eleget tenni (például **apróbetűs tájékoztatás**), akkor a magatartása felróhatóságának fokát nem lehet olyan súlyúnak értékelni, mintha erre nem is törekedett volna.
- e) **Az együttműködés** körében az eljárás alá vont vállalkozás adatszolgáltatása, valamint azon körülmény, hogy a jogsértést elismerte, nem tekinthetők a jogkövető magatartást előíró törvényi kötelezettségen túlmutató mértékű olyan enyhítő körülményeknek, amelyek önmagukban enyhébb szankció kiszabását vonják maguk után. Enyhítő hatású ugyanakkor az eljárás alá vont olyan mértékű közreműködése, amely a **jogsértés felderítésének** eredményességét szolgálta. Fokozottabban enyhítő

körülmény a jogsértés önkéntes bejelentése. Különös a nyomatéka, ha ennek folytán vált lehetővé a jogsértő cselekmény felderítése, vagy a bejelentés ezt jelentős mértékben elősegítette.

- f) Az eljárás alá vont vállalkozásnak a jogsértés káros következményeinek elhárítására, tevélegesen **jóvátételére** vonatkozó tevékenysége enyhítő körülmény, különösen akkor, ha a jogsértő állapot **megszüntetésére az eljárás megindítását megelőzően** kerül sor.
- g) A jogsértéssel okozott jogsérelem súlyát nagymértékben **a cselekmény káros következményei** határozzák meg, egyebek mellett a piaci viszonyokat torzító hatás (ténylegesen bekövetkezett versenykorlátozás, avagy az arra való alkalmasság), illetve a piaci szereplőknek, fogyasztóknak okozott hátrány mértéke. A jogsértéssel általában együtt járó jogsérelemnél lényegesen kisebb mértékű káros következmények enyhítő körülményként értékelhetők.
- h) Enyhítő körülményként vehető figyelembe **a jogsértéssel elért előny hiánya**, ezzel szemben nem enyhít az előny feltárásának hiánya.
- i) **Ha a jogsértés elkövetésétől számított hosszabb idő telt el**, az enyhítő körülmény, de minél súlyosabb a jogsértés, annál hosszabb az az idő, amely enyhítőként értékelhető. Minél nagyobb az időmúlás, annál erősebb a nyomatéka; viszont csökken, sőt akár el is enyészhet, ha az időmúlást maga az eljárás alá vont idézte elő.

A súlyosító körülmények között a másodfokú bíróság az alábbiakat emelte ki:

- a) A korábbi marasztalást követő **ismételt jogsértés** általában súlyosító körülmény. Ha azonban a korábbi marasztalás kisebb súlyú jogsértés miatt történt, és a versenyhatóság határozatának meghozatala óta már hosszabb idő eltelt, ennek súlyosító körülményként való értékelése általában nem indokolt. Növeli azonban a jogsértés ismételt voltának súlyosító hatását, ha az eljárás alá vont vállalkozást korábban súlyos jogsértés miatt szankcionálták, illetve ha a határozat meghozatalától az újabb jogsértés elkövetéséig rövid idő telt el. Az ismételt jogsértés megállapíthatóságához a törvényi tényállás azonossága nem szükséges, azonban e körülmény súlyosító ereje nagyobb abban az esetben, ha különös (az eljárás alá vont ugyanolyan vagy hasonló jogsértést követ el ismételten) vagy többszörös (ismételt jogsértést követően bármely jogsértés újabb elkövetése) ismétlésről van szó. Ennél is fokozottabb az ismételt jogsértés nyomatéka, ha az eljárás alá vont **sorozatosan jogsértő** magatartást tanúsít. A jogsértés ismételtségének megállapítása során nemcsak a közigazgatási bíróság által már jogerősen felülvizsgált döntéseket lehet figyelembe venni, értékelhetőek a jogerős hatósági döntések – az esetlegesen folyamatban lévő bírósági eljárástól függetlenül – is.
- b) Ha a korábbi versenyfelügyeleti eljárást az ügyfél **kötelezettségvállalására** (Tpvt. 75. § (1) bekezdés) figyelemmel szüntették meg, és a kötelezettségvállalás **ugyanolyan vagy hasonló jogsértés** kapcsán történt, az súlyosító körülmény lehet, főként ha az eljárás alá vont vállalkozás ezt a korábban vállalt kötelezettségét nem, vagy csak bírság kiszabását (Tpvt. 76. § (4) bekezdés a) pont) követően teljesítette.
- c) Súlyosító körülmény az is, ha az eljárás alá vont vállalkozás a jogsértést az ellene folyamatban lévő **más versenyfelügyeleti eljárás alatt követi el**.

- d) A **bizalmi jellegű termékekkel** (például gyógyszerekkel, gyógyhatású készítményekkel, banki és pénzügyi szolgáltatásokkal, illetve általában az ún. magasabb érdekeltsgű szolgáltatásokkal) összefüggésben elkövetett jogsértés súlyosabb megítélésű.
- e) Az eljárás alá vont vállalkozás **kezdeményező, vezető, másokat jogsértésbe vivő szerepe** súlyosító körülmény.
- f) Ha a jogsértést **többben együttesen követik el**, akkor egymás szándékát kölcsönösen erősíthetik, végre tudnak hajtani olyan jogsértést is, amelyre külön-külön nem lennének képesek. Az együttes elkövetés általában a jogsértés veszélyesebb formája, ezért például a kartellmegállapodás súlyosan jogsértőnek minősül. E körülménynek annál nagyobb a nyomatéka, minél többen vesznek részt az együttes elkövetésben. Kiemelt súllyal indokolt figyelembe venni abban az esetben, ha az eljárás alá vontnak – például a jogsértésben való részvételtől való tartózkodása vagy visszalépése folytán – lehetősége lett volna a jogsértést megakadályozni.
- g) Súlyosabban ítélandó meg a **felróható magatartás**, amely az adott helyzetben általában elvárható magatartási mércét nem éri el, a társadalom értékítéletének nem felel meg.
- h) A jogsértés több **elkövetési magatartással történő megvalósítása** súlyosabban ítélandó meg.
- i) Az elkövetési mód **nagyfokú intenzitása** – különösen az üzleti döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalma körében értékelhetően – súlyosító körülmény.
- j) Szintén súlyosabb megítélés alá esik az **időben elhúzódó jogsértés**.
- k) A cselekmény káros következményeinek vizsgálata körében a jogsértéssel **általában együtt járó jogsérelemnél lényegesen nagyobb mértékű káros következmények** (így a jogsértés továbbgyűrűző piaci hatása, illetve az érintett fogyasztói kör körülményeinek hátrányos változását, rosszabbodását előidéző jogsértés) súlyosító körülményként értékelhetők.
- l) Szintén súlyosító körülmény a **jogsértő magatartással elért előny**; aminek annál nagyobb a nyomatéka, minél tetemesebb ez az előny az eljárás alá vont vállalkozás oldalán.
- m) Súlyosító körülmény a **jogsértéssel érintett fogyasztói kör, illetve piac átlagosat lényegesen meghaladó nagysága**, kiterjedtsége.
- n) Súlyosabban ítélandó meg, ha **az érintett fogyasztói kör sérülékeny**, figyelembe véve a potenciálisan sérelmet szenvedők tudásszintjét is.
- o) A **jogsértések elszaporodottsága** súlyosító körülmény akkor, ha a köztudomás szerint az adott ügyben elbírált vagy az ahhoz hasonló jogsértések száma az elkövetéskor a korábbi időszakhoz képest lényegesen emelkedést mutat, vagy ha a számuk az adott földrajzi piacon lényegesen magasabb volt az átlagosnál.

Felhívta végül a figyelmet arra is a Fővárosi Ítéltábla, hogy mindezen tényezők mérlegelése során minden esetben szem előtt kell tartani **a szankcionálás speciál- és generálpreventív célját, vagyis az egyéni és az általános megelőzés szempontjait**. Az előbbi követelmény azt jelenti, hogy az adott szankció alkalmazása folytán az eljárás alá vont újabb jogsértéstől való tartózkodása legyen elérhető. Az egyéni visszatartásnak a jogirodalomban „**jogi nevelésként**” is ismert módja nem feltétlenül jelenti az eljárás alá vont vállalkozás értékrendjének kedvező irányú változását, mert megvalósul akkor is, ha az újabb jogsértéstől csupán az újabb szankció kiszabásának lehetősége miatt tartózkodik. Megfelelően megválasztott fajtájú és mértékű szankciókkal emellett valamennyi piaci szereplő magatartása meghatározott irányba befolyásolható. A joghátrány ezen utóbbi, általános visszatartó hatása akkor kedvező, ha az abban kifejeződő etikai megítélés a társadalom tagjaiban a pozitív, kívánatos értékrend megszilárdulásának folyamatához járul hozzá.

Ugyanebben az ítéletben mutatott rá a Fővárosi Ítéltábla a **bírság maximumának** jelentésére, illetve az arányosság kérdésének mibenlétére.

A bírság maximuma kapcsán **nem tartotta elfogadhatónak a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróságnak azt az okfejtését, amely szerint a bírságkiszabás során a kiindulási pontot a Tptv. 78. §-ának (1) bekezdésében meghatározott maximális összeg jelenti**. Ez a törvényi rendelkezés ugyanis a kiszabható bírság felső határát állapítja meg, meghatározva egyben a mérlegelés keretét is. Ezért mindig ez a keret az, amelyen belül a bírság összege minden esetben egyedileg, a Tptv. 78. §-ának (3) bekezdése szerinti mérlegeléssel megállapítható.

Az **arányosság** kapcsán pedig azt hangsúlyozta a jogerős ítélet, hogy tévedett az elsőfokú bíróság akkor is, amikor a vállalkozások azonos mértékű versenyjogi felelősségéből lényegében arra következtetett, hogy velük szemben azonos arányú bírságot kell kiszabni. Ez a megállapítás mindössze arra vonatkozhat, hogy a mindegyiküknek a felelőssége megállapítható a vizsgált jogsértés tekintetében, tevékenységük összefüggő láncolata alakította ki a fogyasztók megtévesztésére alkalmas, önmagában is jelentős súlyú jogsértő magatartást, amelyet – az együttes elkövetésre figyelemmel – még súlyosabban kell értékelni. Ebben az együttműködési láncolatban kiemelkedőnek tartotta a határozathoz hasonlóan a jogerős ítélet az egyik vállalkozás magatartását, hiszen az ügynökei révén ő állt közvetlen kapcsolatban a fogyasztókkal, vagyis mint legutolsó láncszem, lehetősége lett volna a fogyasztók igaz, valós, pontos tájékoztatására, amit mégis elmulasztott.

Erre figyelemmel **az eljárás alá vontak szankcionálásának a versenytanácsi határozaton belüli belső arányossága sem az azonos mértékű, de még az azonos arányú szankcióban sem fejeződhet ki**, mert a belső arányosság a jelen esetben és általánosságban is az eljárás alá vont vállalkozások által elkövetett cselekménnyel, az abban való közrehatással, és az erre figyelemmel is értékelt enyhítő és súlyosító körülményekkel való arányosságot jelenti.

A fentiek tehát arra utalnak, hogy az egyes eljárás alá vontak szerepét, és bírság megállapítása szempontjából releváns rá jellemző körülményeket egyedileg kell értékelni, és így kerül sor a bírság megállapítására. Nem lehet szó aránytalanságról önmagában amiatt, hogy pl. a nettó árbevétel, vagy az érintett forgalom más-más aránya kerül kiszabásra egy-egy eljárás alá vontra ugyanabban az ügyben, amennyiben a releváns körülmények eltérőek. A fentiek azonban azt is jelentik, hogy azonos körülmények esetében azonos mértékű bírságot kell kiszabni (akár más eljárásban vizsgált hasonló magatartás esetén is.)

A generálprevenció

A Vj-180/2006. számú eljárásban hozott határozatban a versenytanács 5.000.000 forint bírság megfizetésére kötelezett egy vállalkozást, mert az számos termék esetében – pl. állatfigurás esernyő, számológép, autóstáska és összecsukható csomagszállító – a reklámújságban közzétett tájékoztatásban nem a valóságnak megfelelően tüntette fel a termékek nem akciós árát. A bírság összegének meghatározásakor a versenytanács a több árut érintő jogsértés miatt az üzleteknek az akció ideje alatti teljes nettó forgalmából kiindulva tekintettel volt a reklámújságok magas, 2 millió db-ot meghaladó példányszámára, az azokkal elért fogyasztói kör kiterjedt voltára, és a marasztalt vállalkozás piaci részesedésére. Ezen túlmenően figyelembe vette, hogy a vállalkozást már két esetben marasztalta a Tpvt. 8. §-ába ütköző jogsértésért, valamint azt is értékelte, hogy az nem vitatta a jogsértést.

Az elsőfokú bíróság elutasította a vállalkozás keresetét, és a másodfokú bíróság helybenhagyta az elsőfokú ítéletet. A jogerős ítélet számos **elvi jelentőségű megállapítást** rögzített a bírság megállapítása szempontjából rámutatva arra, hogy a jogsértés megállapítását nem, csak a bírság kiszabását és annak mértékét kifogásoló érvelés nem helytálló. Kiemelte a Fővárosi Ítéltábla, hogy a GVH törvényben meghatározott feladata, hogy a fogyasztók védelme és a versenyszférában működő piaci szereplők tiszta (jogszerű) és kiegyensúlyozott versenyének biztosítása érdekében a piac szereplőinek tevékenységét ellenőrizze, a tapasztalt jogellenességeket kiküszöbölje, és az alkalmazott szankció révén a speciális és generális prevenció eszközeivel élve a jogsértőt, valamint a piac többi szereplőjét a további jogsértéstől visszatartsa. A másodfokú bíróság egyetértett azzal a versenytanácsi okfejtéssel, hogy a reklámozott áru akciós ára révén különösen erős vonzást jelent a fogyasztók számára (becsalogató jelleggel bír) továbbá, hogy ennek révén a fogyasztók olyan árut is megvásárolhatnak, amelyet a reklám hiányában nem (vagy legalábbis nem a reklámozó vállalkozástól) vásároltak volna meg. Ebből következően az érintett piacon tevékenykedő **vállalkozások közötti kiélezett versenyhelyzet miatt fontos a generálprevenatív hatás elérésének figyelembevétele**, ami a fogyasztók megtévesztésére való alkalmasság kizárását célozza. Ezen túlmenően a Tpvt. III. fejezetébe ütköző ismételt jogsértő magatartás miatt a speciális prevenációs hatás elérését is különös nyomatékkal kell értékelni.

A generálprevenció kérdésénél maradván nem hagyható figyelmen kívül a Vj-82/2006. számú eljárásban született határozat és annak bírósági felülvizsgálata során született ítéletek tartalma. A versenytanács határozatában megállapította, hogy a kérdéses vállalkozás a Tpvt. 8. §-ának (2) bekezdés a) pontjába ütköző jogsértést követett el, mivel 2005. júniusa és szeptembere között az Internetes honlapján megtévesztésre alkalmasan közölte médiaajánlatában a terjesztett és nyomtatott példányszámait, valamint 2006. áprilisában a nyomott példányszámra vonatkozó adatot, és ezért a Tpvt. 78. §-ának (3) bekezdésében foglaltak alapján 10.000.000 forint versenyfelügyeleti bírság megfizetésére kötelezte. A versenytanács a bírság kiszabását tartotta indokoltnak, hangsúlyozva, hogy a hirdetőknél a megalapozott médiaajánlat közzétételéhez fűződő érdekeit súlyosan megsértette a vállalkozás azzal, hogy szándékában sem állt a részéről közölt példányszámokban a kiadványt kinyomtatni. Kiemelte, hogy a különösen súlyos jogsértésnek minősülő magatartás megítélésének a szankció mértékében is ki kell fejeződnie, ezért annak összegét a marasztalt vállalkozás 2005. évi nettó árbevételének 4,5%-ában határozta meg. **A verseny veszélyeztetettségével** kapcsolatban a versenytanács figyelembe vette, hogy a médiapiacra – a korábbi eljárások tapasztalatai alapján - láthatóan nem működnek jól a piacok szokásos „öntisztulási” folyamatai, amellyel a marasztalt

vállalkozás sem számolt. Utalt arra, hogy nem talált olyan körülményt, amelyet a marasztalt vállalkozás javára a bírságot csökkentő tényezőként figyelembe lehetett volna venni. Ezen túlmenően rámutatott, hogy önmagában az a körülmény, hogy a marasztalt vállalkozás a versenytanács által kért valamennyi információt rendben szolgáltatva, olyan törvényi kötelezettsége volt, amely mint együttműködés nem külön érdemlésre számot tartó magatartás.

A Fővárosi Bíróság ítéletében megváltoztatta a versenytanács határozatát és a kiszabott versenyfelügyeleti bírságot 5.000.000 forintra mérsékelte. Az elsőfokú bíróság a vállalkozás által sem vitatott jogsértés szankciójaként a bírság alkalmazását jogszerűnek minősítette, annak elengedését nem tartotta indokoltnak, azonban a **bírság összegét eltúlzottnak ítélte**, így a marasztalt vállalkozás keresetének részben helyt adva mérsékelte azt. Figyelembe vette, hogy a GVH **korábban** a fogyasztók megtévesztése miatt a vállalkozást **nem marasztalta**, ugyanakkor elfogadta azt a vállalkozás által előadott érvelést, mely szerint **a versenytársakkal szembeni ügyekben érvényesített szankcióhoz képest a perbeli bírság összege eltúlzott volt**. Kiemelte, hogy a versenytanács nem megfelelő arányosítással vette figyelembe a speciális és a generális prevenció elvére alapított szempontokat, és ahelyett, hogy a jogsértés egyes körülményeit értékelte volna, kizárólag a piacon egyébként uralkodó mechanizmusokból indult ki és ennek konzekvenciáit vont le. A mérlegelés súlypontja a generális prevenció irányába tolódott – **a versenytanács a hirdetési piacon eluralkodott, a verseny tisztaságát sértő gyakorlatra hivatkozott –**, azonban ezt a szempontot alappal nem vehette volna figyelembe, mivel a vállalkozás esetében marasztalással és szankció alkalmazásával zárult versenyfelügyeleti eljárás korábban nem volt. Ezt kirívóan okszerűtlennek minősítette azzal, hogy a versenytanács egyáltalán nem adta indokát annak, hogy a hirdetési piacon kialakult helytelen gyakorlat következményét miért a marasztalt vállalkozásnál kell levonni, és miért ilyen mértékű jogkövetkezmény alkalmazásával.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét felülvizsgálva megállapította⁴⁶, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást teljes körűen feltárta és a rendelkezésére álló peradatoknak megfelelő értékelésével határozott a marasztalt vállalkozás terhére kiszabott versenyfelügyeleti bírság mérsékléséről. A későbbiekben még kitérünk rá, hogy milyen kérdésekkel foglalkozott a jogerős ítélet részletesen, azonban a generálprevenciós határról a Fővárosi Ítélet tábla külön nem tett megállapítást, pusztán elfogadta az elsőfokú bíróság érvelését, miközben egy minimális indokolás elengedhetetlen lett volna, hiszen az első- és a másodfokú ítélet szembehelyezkedett a korábbi gyakorlattal, és ez némi indokolást igényelt volna. Nem világos ugyanis, hogy tényleges eltérésről van szó, vagy a két bíróság úgy vélte, hogy a kérdéses ügy eltért a korábbi ügyektől, és ez utóbbi indokolta a gyakorlattól való eltérést.

Az együttműködés megítélése

Az együttműködő magatartás figyelembe vételének kérdésével ebben az évben két jogerős ítélet foglalkozott érdemben. A korábban említett Vj-98/2004. számú eljárásban hozott határozatban a versenytanács az eljárás alá vontak együttműködő magatartását enyhítő körülményként nem vette tekintetbe, mert azt állapította meg, hogy jóhiszemű eljárásvitelük hiányában rendbírsággal lettek volna sújthatók. Ezt a megállapítást azonban a Fővárosi Ítélet tábla nem fogadta el, és azt állapította meg, hogy a tévedett a versenytanács, amikor az

⁴⁶ Lásd a Fővárosi Ítélet tábla 2.Kf. 27.525/2007/9. számú ítéletét.

együttműködő magatartást a marasztalt vállalkozások javára nem értékelte. A jogerős ítélet szerint minden alapot nélkülöz az az álláspont, hogy a marasztalt vállalkozások együttműködés hiányában rendbírsággal lettek volna sújthatók a Tpvt. 61. §-a szerint. Az együttműködési kötelezettség megszegése miatti bírság hiányában nem fogadható el ez a versenytanácsi érvelés a másodfokú bíróság álláspontja szerint az (őszinte, feltáró jellegű) együttműködés jelentős enyhítő körülmény. Ezen jogerős ítélet kapcsán is **szembetűnő a korábbi gyakorlattól való eltérés** és az, hogy az eltérés indokolása teljes mértékben hiányzik. Azért is érthetetlen a jogerős ítélet megállapítása, hiszen egy egyszerű megítélésű ügyről volt szó, a bizonyítékok a GVH számára nyilvánosan elérhetőek voltak, így a korábbi bírói gyakorlatnak megfelelően a vállalkozások együttműködése – melynek mibenlétét a jogerős ítélet szintén nem határozta meg – nem játszott szerepet a jogsértés megállapíthatóságában.

A szintén korábban említett Vj-180/2006. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során az együttműködő magatartás értékelhetősége kapcsán a jogerős ítélet visszautalt a Fővárosi Bíróság ítéletére, mely megállapította, hogy a marasztalt vállalkozás nem vitatottan együttműködő magatartást tanúsított, azonban annak intenzitása nem érte el azt a szintet, amely mellett e szempont nevesítése nélkül az versenytanácsi döntés törvénysértő lenne. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyva kiemelte, hogy az együttműködés körében a marasztalt vállalkozás által teljesített adatszolgáltatás, valamint azon körülmény, hogy a jogsértést elismerte, nem tekinthetők a jogkövető magatartást előíró törvényi kötelezettségen túlmutató mértékű olyan enyhítő körülményeknek, amelyek a bírság csökkentését vonják maguk után. Mindez a megállapítás meglehetősen meglepő, ha az előző bekezdésben említett jogerős ítéletet tekintenénk irányadónak.

A korábban már szintén említett Vj-82/2006. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során a jogerős ítélet megállapításokat is tett **a jogsérelem csekély súlya, a súlyosító körülmények hiánya, és az együttműködő magatartás** vonatkozásában:

- a) A jogsérelem súlya elsődlegesen vizsgálandó szempont, amelynél a fogyasztói érdekek köre, kiterjedtsége a gazdasági verseny veszélyeztettségének fokát, így a jogsértés súlyosságát jelentős mértékben növeli. Amennyiben e tényezők összevetése eredményeként megállapítható, hogy a jogsértés csekély súlyú, akkor a konkrét ügy valamennyi további körülményét értékelve eredményezheti akár a szankció kiszabásának mellőzését is.
- b) A jogsértő állapot **időtartama**, a jogsértéssel elért **előny**, a magatartás felróhatósága, ismételt tanúsítása – mint értékelendő szempontok – együttesen, avagy külön-külön is súlyosító körülmények, **ezek bármelyikének rövidege vagy hiánya azonban nem enyhítő körülmény önmagában.**
- c) Az eljárást segítő **együttműködő magatartás azonban enyhítő körülmény, annak hiánya pedig súlyosító körülmény.** Nem fogadható el a Tábla szerint az a versenytanácsi érvelés, hogy az eljárásban való együttműködés mint törvényi kötelezettség nem külön érdeklődésre számot tartó magatartás. Az igaz, hogy a Tpvt. 61. §-a szerint az eljárás elhúzódására, a tényállás feltárásának megghiúsítására irányuló, vagy azt eredményező magatartás miatt eljárási bírság szabható ki. A Tpvt. 78. §-ának (3) bekezdése azonban a bírságösszeg meghatározása során értékelendő körülményként rendeli figyelembe venni az eljárást segítő együttműködő magatartást. Ezért, ha az eljárás alá vont

együtműködési kötelezettségének bírság kiszabása nélkül önként, segítő módon eleget tesz, azt enyhítő körülményként javára figyelembe kell venni.

Az együtműködő magatartás értékelhetősége kapcsán tett megállapítást a Fővárosi Ítéltábla a Vj-36/2007. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során. A jogerős ítélet azt állapította meg, hogy a marasztalt vállalkozás az eljárást segítő együtműködő magatartására mint további enyhítő körülményre eredménnyel nem hivatkozhat, mert vele szemben a versenyhatóság a vizsgálat során 1.000.000 forint eljárási bírságot szabott ki. Az indokolás szerint a marasztalt vállalkozás adatszolgáltatási kötelezettsége ellenére – a neki feltett kérdések egy részére a meghosszabbított határidőben sem válaszolt, illetve egy hivatkozott mellékletet nem csatolt be, amellyel a valósághű tényállás felderítésének megghiúsítását eredményezhette. A **töretlen gyakorlat szerint** enyhítő körülményként kizárólag az eljárás alá vont olyan mértékű közreműködése értékelhető, amely a jogsértés - felderítésének eredményességét szolgálta. Az eljárási bírsággal sújtott vállalkozás magatartása ilyenek nyilvánvalóan nem tekinthető a másodfokú ítélet szerint.

A Vj-104/2005. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során a Fővárosi Ítéltábla⁴⁷ az **együtműködés, illetve az első marasztalás** értékelhetősége kapcsán foglalt állást. A versenytanács megállapította, hogy az eljárás alá vont vállalkozás a Tpvt. 8. §-ának (2) bekezdés a) pontjába ütközően a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsított a „Digitális Foto Magazin” 2005. évi áprilisi számában piacvezető pozíciójára tett kijelentésével, ezért 1.000.000 forint bírság megfizetésére kötelezte. Az elsőfokú bíróság elutasította a marasztalt vállalkozás keresetét, azonban a másodfokú bíróság nem értett egyet a bírság mértékének meghatározása körében tett azon ítéleti megállapítással, hogy a versenytanácsi határozat indokolása teljeskörű volt, és a versenytanácsi határozat és az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a másodfokú bíróság a Tpvt. 78. §-ában meghatározott mérlegelési szempontok értékelésével a marasztalt vállalkozás terhére kiszabott bírságot 250 000 forintra mérsékelte. A jogerős ítélet szerint a szankció indokolása körében a határozat hiányos volt, mivel a Tpvt. 78. §-ának (3) bekezdése szerinti szempontokat követő értékelést nem tartalmazta. A versenytanács mindösszesen azt emelte ki, hogy a jogsértés megállapítása okán a bírság kiszabása indokolt a kiélezett verseny miatt, amely során figyelemmel volt a jogsértés rövid idejére. Ezt meghaladóan **a mérlegelési szempontokat szövegszerűen nem emelte ki, nem nevesítette az enyhítő és súlyosító körülményeket**, továbbá a bírság mértékének meghatározását sem indokolta, így a bíróságnak a Tpvt. és a Pp. előírásaihoz képest kellett értékelnie a marasztalt vállalkozás terhére rótt jogsértés miatt alkalmazott jogkövetkezmenyt, és a jogszabályi rendelkezések által biztosított megváltoztatási jogkörével élve volt lehetősége a versenyhatóság által alkalmazott joghátrány mellőzésére avagy mérséklésére.

Meglehetősen sajátos módon a bírság mértékének meghatározása körében a másodfokú bíróság figyelembe vette, hogy a vizsgáló két jogsértés miatt indítványozta az 1.000.000 forint összegű bírságot, a versenytanács azonban csak egy jogsértést állapított meg, amely a kérdéses vállalkozás első alperes általi elmarasztalása volt. Ezen túlmenően a marasztalt vállalkozás **együtműködő magatartását és a hasonló tárgyú versenyfelügyeleti eljárásokban alkalmazott szankciók nagyságát**, valamint a generálprevenációs hatás elérésére való alkalmasságot is értékelve döntött a másodfokú bíróság a bírság mérsékléséről. Az első elmarasztalás (korábbi jogkövető magatartás) és az eljárás során tanúsított

⁴⁷ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf. 27.014/2008/10. számú ítéletét.

együttműködés olyan enyhítő körülmények, amit a versenytanács nem, illetve nem kellő súllyal értékelt. E hiányosságot pótolta a másodfokú bíróság az ítélet szerint. Azt, hogy a bírságmérséklés mily módon alkalmas a generálprevenció elérésére, bővebben nem fejtette ki a bíróság.

A felróhatóság

A felróhatóság kapcsán a korábban más szempontok miatt elemzett ítéletek tartalmazznak fontos megállapításokat:

- a) A Vj-82/2006. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során a jogerős ítélet azt rögzítette, hogy a marasztalt vállalkozás terhére rótt jogsértés súlyos és felróható. Felróható, mert a társadalom értékítéletével szembenálló, azt sértő az a tudatosan a valóságnak meg nem felelő tájékoztatás, ami a potenciális hirdetői kört és az Interneten való elérhetőség miatt az egyéb fogyasztókat is nem egyszer, hanem több hónapig (5 hónap) tartó időtartamban téves adatokról tájékoztatta.
- b) A Vj-21/2007. számú eljárásban született határozatot felülvizsgáló ítélet pedig azt emelte ki, hogy **a versenyjogsértésért a felelőség objektív alapú, így a felróhatóság szempontja kizárólag a bírságmérséklés körében értékelhető.** A Tábla szerint a versenytanács jogszerűen kezelte a marasztalt vállalkozás felróhatóságát a bírságmérséklés során a súlyosító körülmények között tekintettel arra, hogy a marasztalt vállalkozás a jogsértő piaci magatartást hosszan, szisztematikusan folytatta, és a marasztalt vállalkozás felróhatóságának hiánya a piaci struktúra, a versenypiaci helyzet, az árképzés stb. okán nem állapítható meg.

A Vj-21/2007. számú eljárásban született határozatot felülvizsgáló ítéletnek el kellett bírálnia azon kifogást is, mely szerint más döntésében a versenytanács a marasztalt vállalkozáshoz képest nagyobb piaci erejű társasággal szemben kisebb bírságot alkalmazott. Az ítélet nem tartotta helytállónak a kifogást, és kiemelte a korábban említettek mellett azt is, hogy **közömbös az, hogy más tényállás mellett alperes korábban milyen szankciót alkalmazott.**

Az ismételt jogsértés értékelésével, és különösen az ismétlődések számának szorzatként történő alkalmazásával foglalkozó ítélet a Vj-54/2006. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata kapcsán jelent meg. A versenytanács e határozatában azt állapította meg, hogy a kérdéses vállalkozás a Tpv. 8. §-ának (2) bekezdés a) pontjába ütközően a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsított a „Bonux” mosópor televíziós reklámozása, illetve a fogyasztók egyes áruházakban a hostessek által megvalósított tájékoztatása során, megsértve a Grtv. 7/A. §-ának (2) bekezdés a) pontját. Ezért a Tpv. 78. §-a alapján 315.000.000 forint bírság megfizetésére kötelezte. A versenytanács a bírság összegének megállapítása során a jogsértő reklámok költségeiből indult ki azzal, hogy a marasztalt vállalkozás nyilvánvalóan legalább a reklám költségei feletti eredményt várt e reklámtevékenységétől. A reklámköltség összegét módosította a marasztalt vállalkozás és a reklámozott termék piaci helyzetére, a jogsértő tájékoztatást megvalósító reklámtevékenység által érintett időszak több hónapot felölelő voltára, a jogsértő reklámfilmek sugárzásának számára, a jogsértő magatartással elért fogyasztók széles körére figyelemmel. A reklámköltségek alapján kalkulált bírságösszeg 105.000.000 forint volt, és a bírság végleges összegét a versenytanács a 105 millió forint háromszorosában, 315 millió forintban határozta

meg, tekintettel arra, az elmúlt években már több alkalommal került megállapításra, hogy az eljárás alá vont a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsított. Az ismétlődések kapcsán a versenytanács tekintettel volt arra, hogy két esetben a jogsértés megállapítására több mint 10 évvel korábban került sor. Nem volt mellőzhető az a körülmény sem, hogy a Vj-4/2003., és a Vj-68/2003. számú versenyfelügyeleti eljárásokban hozott határozatokban, illetve az e határozatok felülvizsgálata kapcsán megszületett bírósági ítéletekben egyértelmű iránymutatást kapott az eljárás alá vont a reklámtevékenység versenyjogi értékelése kapcsán releváns szempontoktól, azonban ezeket az eljárás alá vont figyelmen kívül hagyta.

A Fővárosi Bíróság ítéletében nem kifogásolta az ismétlődések alapján történő szorzást, azonban a Fővárosi Ítéltábla⁴⁸ előtt e megoldás nem aratott sikert. A Tábla a bíróság összegét 105 millió forintra csökkentette és az alábbiakat fejtette ki. A bíróságösszeg többszörözése kapcsán a versenytanács semmilyen okszerű magyarázatot nem adott és jogszerűen nem indokolta azt, hogy mely törvényes rendelkezés teszi lehetővé a megállapított bíróság 210 millió forintos megemelését. A versenytanács még utalásszerűen sem tért ki arra, hogy miért nem tartotta a jogsértéssel arányban állónak a 105 millió forintot, és miért adta hozzá annak kétszeresét a bíróság végleges összegének megállapításához, nem indokolta azt sem, hogy e számítási metódust mire alapítottan alkalmazta. A határozatban súlyosító körülményként utalt a korábbi marasztalásokra, de hogy azok száma, jellege miként aránylik a többszörös szorzóhoz, illetőleg ahhoz milyen módon igazította, viszonyította a bíróság mértékét, azt a határozat nem tartalmazza. Megjegyezte a másodfokú bíróság, hogy a Tpv. 78. §-a súlyosító körülményként értékelhetővé teszi az ismételt jogsértést, de ez nem teremt lehetőséget a már kiszámított bíróság háromszoros megemelésére.

A másodfokú bíróság megállapította, hogy a bíróság mértékének meghatározása a háromszoros szorzó alkalmazása körében jogsértő volt, mert a Tpv. 78. §-ának (3) bekezdése az ismételt jogsértést ugyan a bíróság mértéke körében értékelendő körülményként megjelöli, azonban **csak egy körülményként, és nem a megállapított bíróság többszörözését megalapozó módon.** Jogsértő volt ezen túlmenően a bíróság mértéke azért is, mert a versenytanács által határozatában megjelölt **korábbi döntésekben kiszabott szankciók mértéke** a perbelinél lényegesen alacsonyabb volt (3.000.000 Ft, ill. 5.000.000 Ft), de a százszoros mértékű növelést sem indokolta alperes.

Ez a fokozatosságra törekvés véleményem szerint valóban helyesnek tűnő elgondolás volt az Ítéltábla részéről: az ismétlődés ugyanis azért kiemelt bírágnövelő tényező, mert a korábbi felelősségre vonások szemmel láthatóan nem jártak sikerrel. Azok sikertelensége pedig nagyban összefügg a korábbi bírágok mértékével (feltételezve, hogy van kapcsolat a bíróság összege és a vállalkozás piaci magatartása között). Egy másik ítéletben viszont arra az álláspontra helyezkedett a bíróság, hogy a fokozatosság elvét nem sérti az, hogy a korábbi jogsértés miatt alkalmazott bíróság többszörösét szabta ki a versenytanács, mert ennek viszonyítási alapja alapvetően az előző évben elért nettó árbevétel volt.⁴⁹

Egy másik, a Vj-154/2005. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során a **Fővárosi Ítéltábla⁵⁰ a szorzásos megoldást nem kifogásolta.** A határozatban a versenytanács arra jutott, hogy több vállalkozás a fogyasztóknak nem valóságnak megfelelő tájékoztatást adott arról, hogy a reklámüjságok érvényességi időtartama alatt ingyen hitel

⁴⁸ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf. 27.509/2007/7. számú ítéletét.

⁴⁹ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.531/2007/6. számú ítéletét, mely helybenhagyta a Fővárosi Bíróság 2.K. 32.189/2007/4. számú ítéletét.

⁵⁰ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf. 27.481/2007/11. számú ítéletét.

igénybevételével vásárolhatnak meg minden azokban forgalmazott terméket. Két vállalkozás esetében a versenytanács kiemelte, hogy felróható a jogsértő magatartásuk, és utalt arra, hogy ha a bírság kiszabása körében nem külön kiemelt módon kerül értékelésre a visszaesés, úgy a jogsértéshez való viszonyulásnál kell figyelembe venni azt is, hogy **az eljárás alá vont – illetve annak jogelődje, vagy „egyszemélyes” vezetésű vállalkozásnál annak tulajdonosa, vezetője – korábban hasonló magatartás miatt volt-e már marasztalva.** A két vállalkozás ellen korábban már folyt versenyfelügyeleti eljárás fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása miatt, ezért tisztában kellett lenniük a versenyjogi követelményekkel. A Fővárosi Bíróság elutasította a kereseteket, és a szankció alkalmazásával összefüggésben kiemelte, hogy nem vitatottan a marasztalt vállalkozások ismételten követték el a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására alkalmas jogsértést, ezért e mérlegelési szempont a Tptv. 78. §-ának (2) bekezdéséből következően releváns, és okszerűnek tekinthető a jogsértések számával való többszörözés, valamint az, hogy a jogsértésben az aktív magatartás nagy részét kifejtő ügynök esetében a **bírságalap magasabb mértékben került megállapításra.** A másodfokú bíróság különösebben részletes érvelést mellőzve azt állapította meg, hogy az elsőfokú ítélet helytálló.

Egy harmadik ítélet, a korábban már említett Vj-10/2006. számú eljárás határozatának felülvizsgálata során az ismétlődés egy másik kérdését elemezte. A Fővárosi Bíróság ítélete kiemelte, hogy a versenytanács jogszerűen vette figyelembe a korábbi versenyfelügyeleti eljárásokban a **Tptv. III. fejezetének megsértése miatti határozatokat,** mivel e körülmény önmagában elegendő az ismételt jogsértés megállapíthatóságához, mert **tényállásbeli azonosságot sem a jogszabály, sem pedig a bírói gyakorlat nem kíván meg.** A bíróság eseti döntésekre, a versenyfelügyeleti eljárásban alkalmazott törvényi határidőkre és az elévülés szabályaira figyelemmel utalt arra, hogy a versenytanácsnak nincs törvényes lehetősége arra, hogy bizonyos körülményeket valamely utóbb bekövetkező feltételtől függően értékeljen, folyamatban lévő más eljárásokra tekintettel lényeges körülményeket figyelmen kívül hagyjon, ugyanis nemcsak a közigazgatási bíróság által jogerősen elbírált ügyekben hozott döntéseket értékelve állapítható meg az ismételt jogsértés ténye. A másodfokú bíróság⁵¹ az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A felróhatósághoz kapcsolható egyéb fontos bírói megállapítások ebből az évből:

- a) a versenytanács a Tptv. 78. § (2) bekezdése alapján helytállóan mérlegelte a bírság kiszabásának körülményeit, a reklámköltségek 3 százalékát kitevő bírság még akkor sem tekinthető jogsértő módon eltúlzottnak, ha egyébként versenyt fokozó szolgáltatásról is van szó, és marasztalt vállalkozás igyekezett utóbb a versenyhatóság álláspontjához igazodni.⁵²
- b) Az a körülmény, hogy a marasztalt vállalkozással szemben **először indult eljárás,** nem lehetett enyhítő körülmény, hisz folyamatos magatartással elkövetett állandó reklámozási gyakorlat került értékelésre, amelynek egyes magatartási elemei önmagukban külön-külön is jogsértőek.⁵³

⁵¹Lásd a Fővárosi Ítélet tábla 2.Kf. 27.531/2007/6. számú ítéletét.

⁵² Lásd a Fővárosi Bíróság 7.K. 32.851/2006/6. számú ítéletét (Vj-187/2005.).

⁵³ Lásd a Fővárosi Bíróság 7.K. 32.851/2006/6. számú ítéletét (Vj-187/2005.).

- c) Az adminisztrációs mulasztás és a felróhatóság csekély foka közötti összefüggés nem releváns, ugyanis a versenyjogi felelősség tudattartalomtól független, objektív alapú.⁵⁴

A jogsértés súlyossága

A Vj-28/2003. számú eljárásban született határozatban a versenytanács megállapította, hogy három vállalkozás a Fővárosi és Pest Megyei Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság Fiumei úton lévő székháza teljeskörű átalakítására, felújítására és a kapcsolódó kivitelezői, szakipari munkálatok elvégzésére kiírt közbeszerzési eljárás során a gazdasági versenyt korlátozó magatartás tilalmába ütköző magatartást tanúsított. A határozat **a közpénzek** érintettségét súlyosító körülményként kezelte (+5 pont adásával). A határozatot mind az első, mind pedig a másodfokú bíróság helyállónak tartotta. Ez utóbbi ítéletében⁵⁵ rámutatott arra, hogy a vállalkozások előző évi nettó árbevételének ismeretében kimondható, hogy a Tpv. 78. §-ának (1) bekezdése szerinti maximum értékét az egyébként jelentős összegű bírságok nem lépték túl. A bírság ilyen mértékű megállapításával a másodfokú bíróság egyetértett, mivel álláspontja szerint a bírság szankció lényege éppen abban rejlik, hogy kellő súllyal tartsa vissza a vállalkozásokat a versenyjogot sértő magatartások tanúsításától. A vállalkozások a társadalmi megítélés szempontjából igen **érzékeny területen (a közpénzek felhasználását racionalizálni kívánó közbeszerzés területén) tanúsítottak** durva és a társadalmi elvárástól messze eső, jogsértő magatartást, a marasztalt vállalkozások között létrejött megállapodások érintett piacra gyakorolt hatása a társadalmi értékítélet szerint nem elfogadható, ezért a másodfokú bíróság a bírság mérséklésére okot nem látott.

A korábban már hivatkozott Vj-180/2006. számú eljárás született határozat felülvizsgálata során a Fővárosi Ítéletábla a jogsértés súlya kapcsán fejtette ki, hogy termékek értékesítésével összefüggő tájékoztatás nem volt igaz és pontos, és a különösen előnyös vásárlás hamis látszatát keltve alkalmas volt arra, hogy a fogyasztói bizalmat jelentős mértékben, és károsan befolyásolja. E tényezők együttes mérlegelésével **a marasztalt vállalkozás terhére rótt jogsértés súlyosnak értékelendő**, és a társadalom értékítéletével szemben álló, azt sértő a tudatosan a valóságnak meg nem felelő tájékoztatás.

A jogsértés súlyosságához kapcsolódó egyéb megállapítások:

- A panaszok száma sem a jogsértés megállapításánál, sem pedig a szankció meghatározásánál a piaci hatás és a verseny-torzításra való alkalmasság megítélése szempontjából relevanciával nem bír.⁵⁶
- Nem törvénysértő, hogy a versenytanács nem vizsgálta azt, hogy a marasztalt vállalkozás teljes kínálata és teljes árbevétele miképp aránylik a határozatban szereplő tartós fogyasztási cikkekhez.⁵⁷

⁵⁴ Lásd a Fővárosi Ítéletábla 2.Kf.27.531/2007/6. számú ítéletét, mely helybenhagyta a Fővárosi Bíróság 2.K. 32.189/2007/4. számú ítéletét.

⁵⁵ Lásd a Fővárosi Ítéletábla 2.Kf. 27.232/2007/14.számú ítéletét.

⁵⁶Lásd a Fővárosi Ítéletábla 2.Kf. 27.309/2007/6. számú ítéletét (Vj-68/2006.).

⁵⁷ Lásd a Fővárosi Ítéletábla 2.Kf.27.531/2007/6. számú ítéletét, mely helybenhagyta a Fővárosi Bíróság 2.K. 32.189/2007/4. számú ítéletét.

- A bíróság nem fogadta el azon állításokat, miszerint a fogyasztói érdekek sérelme szűk körben valósult meg, az könnyen orvosolható volt, továbbá, hogy a jogsértő állapot rövid ideig állt fenn.⁵⁸

⁵⁸ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.531/2007/6. számú ítéletét, mely helybenhagyta a Fővárosi Bíróság 2.K. 32.189/2007/4. számú ítéletét.

VII. 2009. évi megállapítások

A bírságközlemény alkalmazása 2009-ben is a legfontosabb kérdés közé tartozott.

A versenytanács Vj-114/2007. számú eljárásban született határozatában az OTP Bankot bírságolta meg, mivel az a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsított, amikor egyes betétlekötési akciói során televíziós reklámban, óriásplakáton, kültéri plakáton és számlakivonaton a fogyasztókat nem, illetőleg nem teljes körűen tájékoztatta arról, hogy az akciók forint alapú lekötési konstrukcióban a maximális kamat elérésének meghatározott feltételei vannak. Megállapította továbbá azt is, hogy a vállalkozás felsőfokú állítást szerepeltetett az egyes tájékoztatásaiban. A jogsértés miatt a versenytanács 132.000.000 forint bírság megfizetésére kötelezte a vállalkozást, és határozatának indokolásában rögzítette, hogy a bírság összegének megállapítása során a Tpv. 78. §-át alkalmazva a reklámköltségből indult ki. A bírság összegének meghatározásakor a Tpv. 78. §-ának (3) bekezdésében foglaltak szem előtt tartásával járt el azzal, hogy a kiszabandó bírságnak egyrészt arányosnak kell lenni az elkövetett jogsértéssel, másrészt elrettentő erőt is kell hordoznia. A bírság összegének meghatározásakor figyelembe vette azt, hogy a tájékoztatások nem kizárólag jogsértőnek minősülő közléseket tartalmaztak, továbbá, hogy a marasztalt vállalkozás a piac meghatározó szereplője. Tekintettel volt még a tájékoztatásokkal elért fogyasztói kör nagyságára, a fogyasztóknak kínált termék bizalmi jellegére, a tájékoztatással elért piaci részesedés növekedésének mértékére, a jogsértéssel érintett időszak hosszára, és arra, hogy a reklámok alkalmasak a marasztalt vállalkozás imázsának, számára kedvező módon történő befolyásolására, amely nemcsak rövid távon jelentkezik. Súlyosító körülményként vette figyelembe azt, hogy az elmúlt években a marasztalt vállalkozás már tanúsított a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására alkalmas magatartást. A bírság összegét csökkentő körülményként értékelte azt, hogy a szerződés megkötését megelőzően ismertté válhatott az akciók kamat elérésének feltételrendszere. Az összeg meghatározásakor arra is tekintettel volt, hogy az alkalmas legyen arra, hogy a vállalkozást visszatartsa hasonló jogsértések elkövetésétől.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a határozatot részben, a jogkövetkezmény meghatározása körében hatályon kívül helyezte és e vonatkozásban új eljárás lefolytatását rendelte el. Az ítélet szerint a határozat **csupán felsorolta**, hogy a versenytanács milyen feltételeket vett figyelembe, azonban a határozatból az már nem derül ki, hogy az egyes, hivatkozott körülményeket milyen módon és milyen súllyal vette súlyosító vagy enyhítő körülményként figyelembe. Például a piaci részesedés növekedésének mértékét nem határozta meg, így nem lehet a határozatból kideríteni, hogy volt-e ilyen növekedés, és ha igen, milyen mértékben. Ugyancsak nem derül ki, hogy a kiszabott 132.000.000 forint bírság pontosan milyen kiindulási alapról, **milyen számolási módszerrel** jött ki. Kifejtette, hogy **a mérlegeléssel meghatározott bírság esetében az összegszerűségnek okszerűnek, levezethetőnek, a mérlegelés szempontjainak megismerhetőnek kell lennie, nem elegendő e körben csupán a mérlegelt szempontok felsorolása**. Rögzítette továbbá, hogy nem került bizonyításra az sem, hogy a tényleges marketing költségekhez viszonyítva a bírság összegszerűsége hogyan és milyen szempontok alapján került meghatározásra, és nem cáfolta a vállalkozás azon állítását, hogy a figyelembe vett költségek nemcsak a kifogásolt reklám marketing költségeit tartalmazzák, hanem egyéb felperesi termékekre is vonatkoznak. Amennyiben ez tényleg így van, úgy a költségeket meg kellett volna osztani az elsőfokú bíróság szerint. A Fővárosi Ítélet⁵⁹ a helybenhagyta a Fővárosi Bíróság ítéletét és az alábbiakat rögzítette:

⁵⁹ Lásd a Fővárosi Ítélet⁵⁹ 2.Kf.27.484/2008/7. számú ítéletét.

- a) korábban több határozatában már kifejtette, hogy a bírságszámítás körében **a versenytanács a kiadott közleményt is figyelembe veheti**, a közleménynek azonban a Tpv. 78. §-ának (3) bekezdésében írtakkal összhangban kell állnia, hiszen a versenytanács a Tpv. 78. §-ának (3) bekezdése, és nem a Tpv. 36. §-ának (6) bekezdése szerint kötelező erővel egyébként sem bíró közlemény alapján köteles mérlegelni.
- b) a bíróságnak a mérlegelési jogkörben hozott határozat esetében is a döntés jogszerűségét kell vizsgálnia, amelyet csak akkor tud elvégezni, ha a mérlegelés teljes menete a határozat indokolásából egyértelműen megállapítható.

Egy másik, a Vj-51/2005. számú eljárásban született határozatában a versenytanács a bírságszámítást alkalmazva az egyes pontszámokat feltüntetve szabta ki a bírságot öt vállalkozásra, melyek a gépjármű-biztosítások, és a gépjárműjavítói szolgáltatások piacán tanúsítottak versenykorlátozó megállapodást. A Fővárosi Ítéltábla⁶⁰ az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatva, elutasította teljes egészében a kereseteket, és utalt arra, hogy a versenytanács is a Tpv. 78. §-ának (2) bekezdése alapján köteles mérlegelni, de ennek során **figyelembe veheti a bírságszámítás körében kiadott Közleményét is, amely zsinórmértékként az egyes szempontok szerinti súlyozásban nyújt segítséget számára.** Hangsúlyozta továbbá, hogy amint arra már több jogerős ítéletében rámutatott, a versenytanácsnak a bírság összegének a meghatározásakor a Tpv. 78. §-ában meghatározott keretek között, az ott megjelölt szempontok figyelembevételével kell eljárnia. Ez nem lehet a Közlemény szerinti számszaki adatok matematikai műveletekkel való kezelése. A releváns körülményeket egymással összevetve egyenként, de összességükben is értékelni kell. Ezek súlyát, enyhítő vagy súlyosító hatását a konkrét ügyre vonatkoztatva kell megállapítani. Kétségtelen, hogy versenytanács határozatában a bírságra vonatkozó indokolásban (különböző nagyságrendű) pontszámokat is szerepeltetett, emellett azonban szöveges értékelést is adott és részletesen megjelölte, hogy milyen körülményeket miként értékelt. Ezeket a marasztalt vállalkozások lényegében nem cáfolták, a jogsértés tényéhez, súlyához, hatásához kapcsolódó előadások pedig a jogsértés tényleges megvalósítása miatt nem vehetők figyelembe. A Tábla rámutatott, hogy **a versenytanácsnak a Tpv. 78. §-ának (2) bekezdésében meghatározott szempontok közül csak azokat kell a határozatában nevesítenie, amelyeknek a bírság összegének meghatározásakor enyhítő, vagy súlyosító relevanciája volt. Amelyek e körben közömbösek, azt nem kellett külön megjelölnie.** Mivel a bíróságnak a Tpv. alapján nem egy kötelező matematikai képletet kell alapulnia, és a versenyhatóság saját Közleménye jogi normának nem minősül, alaptalanul várták el a marasztalt vállalkozások a számszaki adatok leellenőrizhetőségét, vagy a kiindulási számadat pontos megindokolását. Azt pedig egyikük sem vitatta, hogy a valóban jelentős mértékű bírságok a törvény által kiszabható maximum összegek alatt maradtak.

A Vj-119/2006. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során mondott ki egy fontos tételt a Fővárosi Ítéltábla az **egységként értékelendő, több elkövetési elemből álló jogsértések** bírságolása kapcsán. A határozat szerint egy vállalkozás a Tpv. 8. §-ának (1) bekezdés a) pontjába ütköző, a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására alkalmas magatartást tanúsított egy díjsomag kampánya során, amikor a hat különböző kijelentéssel, három típusba sorolható állítást tett. A versenytanács a bírság kiszabása során súlyosító körülményként vette figyelembe a kommunikációs kampány kiterjedtségét, az érintett

⁶⁰ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.129/2009/14. számú ítéletét.

fogyasztók széles körét, továbbá az érintett piacon a versenyt sértő reklámozás gyakoriságát, valamint azt, hogy a marasztalt vállalkozás visszaesőnek minősül, mivel az utóbbi években a terhére három esetben is jogsértést állapítottak meg, és összesen 150.000.000 forint bírságot szabtak ki vele szemben. Szintén súlyosító körülményként értékelte azt, hogy a megtévesztés lehetősége a percdíjjal állt kapcsolatban, amely információ elsődlegesen fontos a fogyasztók számára. Enyhítő körülményként vette figyelembe azt, hogy a marasztalt vállalkozás üzenetében nem jutott központi szerep a piacelsőbbbségi állításnak: a „verhetetlen” kifejezés csak két, a teljes kampányban meglehetősen alacsony súllyal bíró kommunikációs eszközön, azokon is csak kisebb betűmérettel szerepelt. A fentieket mérlegelve a jogsértésért 80.000.000 forint bírságot szabott ki. Az elsőfokú bíróság ítéletével a versenytanács határozatát részben, akként változtatta meg, hogy az egyik állítás jogsértő jellegét nem tartotta megalapozottnak, és a bírság összegét 68.000.000 forintra mérsékelte, egyebekben a marasztalt vállalkozás keresetét elutasította. Az elsőfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy - a határozat rendelkező részében szereplő hat francia bekezdésre tekintettel – a versenytanács szerint hat önálló jogsértés volt, amiből az első három képezte a jogsértések központi magvát, míg a felsőfokú állítás alkalmazása kisebb súlyú jogsértésnek minősült. Ezért az első három jogsértést egyenként 16.000.000 forintra, a másik kettőt egyenként 12.000.000 forintra, míg a „verhetetlen ár” állítással kapcsolatos jogsértést 8.000.000 forintra értékelte. Miután a „szabadon választható kedvezmények” kitétel nem bizonyult jogsértőnek, ezért ennek értékével csökkentette a bírság összegét.

A Fővárosi Ítéltábla⁶¹ megállapította, hogy **tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a bírságkiszabás jogalapját jelentő, több elkövetési magatartással megvalósított, de egységként értékelendő jogsértést elemeire bontotta**, és az egyes jogsértő elkövetési magatartások értékét kiszámolta, majd az általa jogszerűnek ítélt reklámállításra mint elkövetési magatartásra így jutó összeggel a bírság mértékét csökkentette. A másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy ha a határozatból az egységként értékelt jogsértés tekintetében kiszabott egy összegű bírság meghatározása során figyelembe veendő mérlegelési szempontok nem állapíthatók meg, vagy e szempontok mérlegelése valamely okból nem okszerű, akkor - ahogy a versenytanács sem -, **a bíróság sem végezhet bizonyos általa meghatározott számszaki adatokkal matematikai műveleteket**. A feladata az, hogy a bírságkiszabást befolyásoló körülményeket helyesen számba vegye, és azokat súlyuknak, nyomatékuknak megfelelően értékelje, és e mérlegelés eredményeként határozza meg a bírság összegét. Utalt arra is a másodfokú bíróság, **hogy a mérlegeléssel meghatározott bírság összegének jogszerűségét soha nem a kiszabható bírságmaximumhoz mérten kell meghatározni**, mert a Tpv. 78. §-ának (1) bekezdésében meghatározott mérték csak a bírságkiszabás felső kerete. **A bírság mértéke** ezzel szemben minden konkrét esetben **akkor tekinthető jogszerűnek**, ha az a jogsértő cselekmény súlyával (az elkövetési magatartás jellegével, körülményeivel), valamint a bírságkiszabás körében irányadó enyhítő és súlyosító körülményekkel arányban áll, és az egyéni és általános megelőzés szempontjainak eléréséhez, érvényre juttatásához szükséges és egyben elégséges is. A másodfokú bíróság az ítélet szerint elvégezte e mérlegelést, és úgy ítélte meg, hogy – a marasztalt vállalkozás vonatkozásában értékelhető összes tényezőt szem előtt tartva – a kiszabott bírság mértéke a megállapított jogsértéshez mérten eltúlzottnak nem tekinthető, a törvényes speciál- és generálpreventív célokkal arányban áll, azok eléréséhez mindenképpen szükséges.

⁶¹ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf. 27.623/2008/6. számú ítéletét.

Találóan és tömören foglalta össze a Fővárosi Ítéltábla a fogyasztó megtévesztés magatartások esetében kiszabandó bírságok szempontjából figyelembe veendő tényezőket, amikor a Vj-74/2006. számú eljárásban született határozatot vizsgálata felül. E határozatban a versenytanács megállapította, hogy egy légitársaság a Tpvt. 8. §-ának (2) bekezdés a) és d) pontjaiba, valamint a Tpvt. 10. §-ába ütközően a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsított. A megállapított jogsértések miatt a vállalkozást 50.000.000 forint bírság megfizetésére kötelezte. Az elsőfokú bíróság a jogsértés tekintetében elutasította a vállalkozás keresetét, míg a bírság mértékének meghatározása körében a szankció teljes mellőzését nem tartotta ugyan indokoltnak, azonban részben elfogadta a marasztalt vállalkozás által előadott érveket, és ezért a bírság összegét – ami álláspontja szerint a határozatban megjelölt versenytársakkal szemben érvényesített szankciókhoz képest eltúlzott volt –, mérsékelte. Kiemelte, hogy a versenytanács nem vizsgálta a jogsértéssel elért előnyt, az üzletfelek érdeksérelmének hiányát, valamint azt, hogy a versenyhatóság korábban nem marasztalta a vállalkozást. A másodfokú bíróság nem értett egyet az elsőfokú ítélettel, ezért teljes egészében elutasította a keresetet. A jogerős ítélet szerint helytállóan járt el az elsőfokú bíróság, amikor azt vizsgálta, hogy a versenytanács határozatának indokolásából megállapíthatóak-e a bírság összege vonatkozásában a mérlegelés szempontjai. A Fővárosi Ítéltábla⁶² azonban nem értett egyet az elsőfokú bíróságnak azzal az ítéleti megállapításával, hogy a versenytanács a bírság összegének meghatározása során jelentős körülményeket nem, illetve nem kellő súllyal értékelt. Ezzel szemben a másodfokú bíróság azt állapította meg, hogy a versenytanács a bírság-összeg meghatározása körében döntését megfelelően indokolta. **Az eset összes körülményére, így különösen a marasztalt vállalkozás piaci helyzetére, az éves nettó árbevételére, a jogsértőnek értékelt magatartás kiterjedtségére, a reklámokra fordított költségekre** is tekintettel a másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy a marasztalt vállalkozással szemben kiszabott bírság mértéke eltúlzottnak nem tekinthető, az a törvényes speciál- és generál preventív célokkal arányban áll, azok eléréséhez szükséges és egyben elégséges is. Így tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a versenyhatóság döntését a jogsértések megállapítása ellenére megváltoztatta és mérsékelte a vállalkozásra kiszabott bírság összegét. (Az ítélet egyéb megállapításaira az alábbiakban még visszatérünk.)

A 2008. év kapcsán említett Vj-45/2006. számú eljárásban született határozatot 2009-ben a Legfelsőbb Bíróságra⁶³ került és e fórum egyetértett a másodfokú döntéssel, az arányosság és a bírság maximuma tekintetében. A Legfelsőbb Bíróság miután megállapította, hogy a másodfokú bíróság ítéletében a bírság megállapításra vonatkozó általános elveket okszerűen határozta meg, **a bírság maximuma kapcsán** azt hangsúlyozta, hogy a jogerős ítélet helyesen mutatott rá arra, hogy a Tpvt. 78. § (1) bekezdésében meghatározott bírságmaximum kizárólag a bírság felső határát nevesíti, melyet az eset összes körülményei alapján megállapított bírság összege nem haladhat meg. **A Tpvt. 78. § (1) és (3) bekezdésének rendelkezéseiből nem következik az az értelmezés, hogy a bírság felső határából kell visszaszámolni a bírság összegét, figyelembe véve az enyhítő és súlyosító körülményeket.** Az elsőfokú ítéleti megállapítás azért téves, mert a Tpvt. 78. § (3) bekezdése az enyhítő és súlyosító körülmények szabad értékelését és mérlegelését mondja ki, mellyel ellentétes lenne annak elfogadása, hogy akár egy enyhítő körülmény megléte szükségszerűen kizárná a maximális összeg megállapítását.

A bírság arányossága kapcsán pedig arra jutott a Legfelsőbb Bíróság, hogy az egyik vállalkozás tévesen állította, hogy a vele szemben alkalmazott bírság a szankciók belső aránytalansága miatt jogsértő volt. Tekintettel arra, hogy az **azonos felelősség nem**

⁶² Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.173/2009/5. számú ítéletét.

⁶³ Lásd a Legfelsőbb Bíróság Kfv.II.37.291/2009/29. számú ítéletét.

eredményez azonos arányú bírságot, és a marasztalt vállalkozás javára és terhére értékelt körülmények nem voltak azonosak a többi eljárás alá vont vállalkozásával, a belső aránytalanság nem állapítható meg. Az arányosság kérdése komplexen vizsgálendő, e körben a jelentős mértékű – maximum – bírság alkalmazását alátámasztó alperesi érvek ítéleti minősítése a releváns. A Legfelsőbb Bíróság véleménye szerint a másodfokú bíróság azt is helyesen állapította meg, hogy az azonos felelősség nem jelent azonos arányú bírságot, mert ennek az elvnek az elfogadása mechanikussá tenné a bírság kiszabását és az egyes versenypiaci szereplők magatartásának és azok körülményeinek szabad értékelésével is ellentétes lenne.

Szintén az arányossággal foglalkozott két másik jogerős ítélet⁶⁴:

- a) A korábban már említett Vj-51/2005. számú eljárásban született határozatban két marasztalt vállalkozás is kifogásolta az arányosságot. Az egyik vállalkozás arra hivatkozott, hogy a versenytanács megsértette az arányosság elvét, amikor közte és egy másik vállalkozás között mind a piaci részesedés, mind a megállapodásokban szereplő részesedések tekintetében létező kétszeres különbséghez képest a bírság aránya viszont több mint 3,5-szeres. A másik vállalkozás pedig arra hivatkozott, hogy a versenytanács nem vette figyelembe a közte és az előző vállalkozás magatartása és piaci súlya közötti eltéréseket. A Fővárosi Ítéltábla nem találta e kifogásokat megalapozottnak, rögzítve, hogy **nem helytálló hivatkozási alap az adott ügyben más eljárás alá vontra kiszabott bírság összege. A versenytanácsnak ugyanis nem egymással, hanem a konkrét jogsértő magatartásokkal arányban álló bírságot kell kiszabnia.**
- b) A Vj-181/2006. számú eljárásban született határozat felülvizsgálatakor az elsőfokú bíróság hatályon kívül helyezte a határozatot, és a bírságkiszabás körében kiemelte, hogy a versenytanács a határozatában kifejezetten nem állapította meg a marasztalt vállalkozás és az eljárás alá vont társának felelősségi arányát, ugyanakkor tartalmilag a döntésből az következik, hogy felelősségüket azonosnak tekintette, azonban ez a bírság mértékében nem tükröződött, így a határozat a Pp. 339/B. §-ában írtaknak nem felelt meg. A másodfokú bíróság ezzel szemben arra mutatott rá, hogy a bírság összegét a Tpvt. 78. § (3) bekezdése alkalmazása során nem a másik (többi) eljárás alá vont bírságához kell arányosítani, hanem azt a konkrét eljárás alá vont által ténylegesen elkövetett jogsértés súlyához, jellegéhez, valamint az adott ügyben az ő vonatkozásában feltárt enyhítő és súlyosító körülményekhez igazodóan, mérlegeléssel kell kiszabni, aminek főbb szempontjait – példalódzó jelleggel – a Tpvt. 78. § (3) bekezdése határozza meg.

A Vj-48/2006. számú határozat felülvizsgálata során tett egy meglehetősen érdekes megállapítást a Legfelsőbb Bíróság. A versenytanács a határozatban megállapította, hogy egy távközlési szolgáltatásokkal foglalkozó vállalkozás a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsított, amikor egyik díjcsomagról olyan hiányos tájékoztatást nyújtott. A vállalkozást a határozat 100.000.000. forint versenyfelügyeleti bírsággal sújtotta. A versenytanács a jogsértést súlyosnak értékelte a kampány intenzitása, kiterjedése, ismétlődése, a szükséges információk tudatos elhallgatása és a marasztalt vállalkozás korábbi jogsértő magatartása miatt. A Fővárosi Ítéltábla a bírság összegét a határozat megváltoztatásával 70.000.000.- forintra mérsékelte, mert arra a következtetésre jutott, hogy a bírság összege

⁶⁴ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.129/2009/14. és 2.Kf. 27.665/2008/3. számú ítéleteit.

eltúlzottan súlyos, annak mértékénél nem vették megfelelően figyelembe a súlyosító és enyhítő körülményeket, nem felel így meg a határozat a speciális és generális prevenció által támasztott igényeknek. Enyhítő körülményként vette figyelembe a másodfokú bíróság, hogy a kampányok sűrűsége – tekintettel arra, hogy a bevezető és a tavaszi kampány között félév is eltelt – a bíróság kiszabásánál nem lett volna figyelembe vehető, valamint, hogy az apró betűs tájékoztatással az vállalkozás legalább igyekezett eleget tenni tájékoztatási kötelezettségének, így a felrőhatóságának e körben csekélyebb a foká továbbá, hogy volt olyan reklámja is, mellyel kapcsolatban a versenytanács jogsértést nem állapított meg. Mindezek indokoltá tették a bíróság leszállítását. A Legfelsőbb Bíróság⁶⁵ fenntartotta hatályában a jogerős ítéletet, de megjegyezte, hogy a jogerős ítéletben található olyan kifejezések, mint pl. **speciális prevenció és enyhítő körülmények nem a közigazgatási jog, hanem a büntetőjog körébe tartoznak**. Ezeknek használatát a Tptv. 78. § (3) bekezdése semmivel nem támasztja alá.

A Vj-22/2005. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során rögzítette a Fővárosi Ítéltábla **a szorzás tilalmára** vonatkozó egyik tételét. Az eljárás alá vont vállalkozás a versenytanács határozata szerint három különböző magatartással élt vissza erőfölényével: indokolatlanul, feltétel nélküli bankgaranciát (vagy más hasonló fizetési biztosítékot) kötött ki, illetve a nem közforgalmi infrastruktúra elemekhez más vasútvállalat által való hozzáférést indokolatlanul akadályozta, végül kiemelt jelentőségű tömegáru-fuvaroztató vállalkozásokkal 2003, 2004, illetve 2005 években kizárólagossági kikötést tartalmazó, több évre szóló fuvarozási szerződést kötött. A versenytanács a vállalkozás terhére rótt jogsértő magatartások miatt 1 milliárd forint bírságot szabott ki, a bírságközlemény rendelkezései alapján kalkulálva a bírság összegét. A határozat ismertette a bírságösszeg mértékének meghatározását azzal, hogy a pontozás eredményeként kerekítés után a bírság alapösszege 500 millió forint lett, amelyet a jogsértéssel érintett megkezdett évek számával (2) megszorozott.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a határozatot akként változtatta meg, hogy a bankgarancia kikötés miatti jogsértésre vonatkozó megállapítást mellőzte, és a kiszabott bírságot 700 millió forintra mérsékelte, ezt meghaladóan a marasztalt vállalkozás keresetét elutasította. A másodfokú bíróság⁶⁶ az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatva a jogsértések tekintetében elutasította a keresetet, azonban a bírság összegét 500 millió forintra csökkentette. A másodfokú bíróság a jogsértések tényének megállapítására és a szankció (bírság) alkalmazásának törvényességére vonatkozó, valamint az enyhítő és súlyosító körülményeket értékelő határozati megállapításokat elfogadta, azonban **nem értett egyet a bírság összegének meghatározása körében azzal, hogy a jogsértéssel érintett megkezdett évek számát (2004, 2005) szorzószámként kellett használni a mérlegeléssel (és a Közlemény alapján) megállapított alapösszeg többszörözésére**. A Tptv. 78. §-a szerinti enyhítő és súlyosító körülményeket a versenytanács számba vette, amit a határozat 323. pontjában részletezett. Ezen körülmények értékelésével a releváns forgalom alapján kiszámított alapösszeget a megkezdett évek számával szorozva határozta meg a bírság végső összegét. A Fővárosi Ítéltábla egyetértett azzal a fellebbezésben előadott érveléssel, hogy a bírság mértékének többszörözése jogsértő. A másodfokú bíróság megállapította, hogy a bírság mértékének meghatározása a kétszeres szorzó alkalmazása körében a Közleményre utalással jogsértő volt, mert a Tptv. 78. §-ának (2) bekezdése **a jogsértés időtartamát ugyan a bírság mértéke körében értékelendő (súlyosítóként értékelhető) körülményként megjelöli, azonban csak körülményként, és nem a megállapított bírság többszörözését megalapozó módon**. A jogsértés időtartamának a Fővárosi Ítéltábla megítélése szerint önmagában akkora nyomatékot tulajdonítani, amely az amúgy is jelentős (500.000.000 forint) összegű bírság kétszeresére emelését indokolná, jogszerűen nem lehet. Ugyanezen

⁶⁵ Lásd a Legfelsőbb Bíróság Kfv.III.37.154/2009/5. számú ítéletét.

⁶⁶ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.165/2008/14. számú ítéletét.

megállapítást ismételte meg a Vj-199/2005. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során is.

Ez utóbbi ítélet⁶⁷ foglalkozott a **Tpvt. 78. § (6) bekezdésének** alkalmazhatóságával is. A versenytanács e határozatában többek között azt állapította meg, hogy Magyar Tojóhibrid-tenyésztők és Tojástermelők szövetség versenyjogsértést követett el és e magatartásaival megsértette a Tpvt. 11. § (1) bekezdését, különösen a (2) bekezdés a) és c) pontját, 2002. április 1-jétől 2004. április 30-ig terjedő időszak tekintetében a 2002. évi X. törvény mellékletének 2. cikk (1) bekezdését, különösen a) és c) pontját, valamint 2004. május 1-jétől az EK SZ 81. cikk (1) bekezdését, különösen annak a) és c) pontjait. Ezen túlmenően a határozat még két másik jogsértést is megállapított: egyrészt azt, hogy különböző vállalkozások megbeszéléseiken áraik befolyásolására alkalmas, a Tpvt. 11. §-ába és az EK SZ 81. cikkének (1) bekezdésébe ütköző versenyjogsértő összehangolt magatartást tanúsítottak, illetve egy Kft.-n keresztül, a Tpvt. 11. §-ába ütközően, versenykorlátozó módon egyeztették egymással eladási árakat és vevőköruket.

A határozat 541. és 542. pontjaiban a versenytanács rögzítette, hogy a Tpvt. 78. §-ának (6) bekezdése alapján, ha a vele szemben kiszabott bírságot a vállalkozások társadalmi szervezete, köztestülete, egyesülete vagy más hasonló szervezete önként nem fizeti meg, és a végrehajtás sem vezet eredményre, az eljáró versenytanács külön végzéssel a bírság megfizetésére a jogsértő döntés meghozatalában résztvevő, a határozatban ekként nevesített tagvállalkozást egyetemlegesen kötelezi. Rögzítette a határozat azt is, hogy amennyiben a szövetség a rendelkező részben megállapított – az általában szokásosnál kétszer hosszabb – időszak alatt önként nem fizeti meg a vele szemben kiszabott bírságot, az eljáró versenytanács az előbbi pontban hivatkozott külön végzésben a szövetséggel szemben kiszabott bírság megfizetésére az 542. pontban felsorolt tagvállalkozásokat kötelezheti.

Az elsőfokú bíróság a marasztalt vállalkozások keresetét elutasította. A bírságkiszabás körében kifejtette, hogy a versenytanács a jogsértés súlyát az értékesített tojás mennyisége alapján határozta meg. Álláspontja szerint ez akkor lett volna okszerű, ha a jogsértéssel ténylegesen érintett tojásmennyiségből indul ki, illetve **nem értett egyet azzal, hogy 3 év 1 hónapot automatikusan 4 évnek vett figyelembe.** Ugyanakkor megállapította, hogy a versenytanács a bírságkiszabás körében irányadó körülményeket értékelte. A kiszabott bírság minden marasztalt vállalkozás esetében a maximálisan kiszabható bírság 0,1-0,7%-áig terjedt, amely mérték ár - és piacfelosztó kartell esetén **figyelmeztető jellegű szankciónak tekinthető.** Ezért nem volt jelentősége, hogy az versenytanácsnak az értékesített tojásmennyiséggel összefüggő érvelése mennyiben volt konzekvens. A versenytanácsnak a mérlegelés körében elkövetett jogsértései a bírság mértékét érdemben nem befolyásolták. A határozat indokolásának 541-542. pontjaival összefüggésben kiemelte, hogy az intézőbizottsági tagság önmagában – a döntésben való tényleges részvétel, jelenlét nélkül – nem alapozhatja meg egy vállalkozás versenyjogi felelősségét. Megállapította azt is, hogy a Tpvt. módosításáról szóló 2005. évi LXVII. törvény 61. §-ának (3) bekezdése, mint hatályba léptető rendelkezés a jelen ügyben nem alkalmazható, mert az ezzel a törvénnyel beiktatott Tpvt. 78. §-ának (6) bekezdése anyagi jogi (felelősségi) szabály, így csak olyan jogsértés tekintetében alkalmazható, amelynek elkövetésekor az már hatályban volt. Mindennek azonban az elsőfokú bíróság álláspontja szerint nem is volt jelentősége, mert megállapítható, hogy az indokolásban mögöttes egyetemleges felelősként megjelölt vállalkozásokat a versenytanács nem nevesítette a határozata rendelkező részében, így a mögöttes egyetemleges

⁶⁷ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.527/2008/12. számú ítéletét.

felelősség megállapításának egyik eleme hiányzik. A rendelkező részben való nevesítés tenné ugyanis lehetővé azt, hogy azok, akiknek a mögöttes egyetemleges felelősségét a versenytanács megállapítja, ügyfélként részt vehessenek az eljárásban. Kifejtette, hogy az Európai Unió Tanácsának 1/2003/EK számú rendeletében írt szabályozástól eltérően a Tpvt. szerint a felelősség megállapítására az alapeljárásban kerül sor, ekként nem kerülhet meg a felelősként nevesítendő vállalkozások ügyfélként történő bevonása, vagyis velük szemben is hivatalból eljárás indul, és az érdemi határozat rendelkező része rájuk nézve is jogot vagy kötelezettséget állapít meg. A Tpvt. 78. §-ának (6) bekezdése ily módon történő, alkotmánykonform értelmezése mellett azonban az állapítható meg, hogy a versenytanács – az indokolási részben foglaltak ellenére – nem alkalmazta a Tpvt. 78. §-ának (6) bekezdését. Kiemelte, hogy a bíróság ugyan mellőzte a versenytanács határozat 541-542. pontjait, de ez az indokolási kötelezettség körében értékelhető jogsértés az ügy érdemét nem befolyásolta, ekként a határozat megváltoztatásához nem vezethetett.

A Fővárosi Ítéltábla megváltoztatta az elsőfokú ítéletet, a bírságokat csökkentve. A Tpvt. 78. § (6) alkalmazhatósága kapcsán a jogerős ítélet az alábbiakat rögzítette: nem értett egyet a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság azon álláspontjával, amely szerint az idézett jogszabály anyagi jogi szabály lenne, és így – a 2005. évi LXVII. törvény 61. §-ának (3) bekezdésére figyelemmel – a jelen perben nem alkalmazható. A Tpvt. 78. §-ának (6) bekezdése nem a versenyjogi felelősség megállapítását szolgáló anyagi jogszabály, hanem a versenyjogi eljárásban hozott határozat végrehajtását biztosító **eljárásjogi rendelkezés**, amely a bírságolt társadalmi szervezet elleni végrehajtás sikertelensége esetére a jogsértő döntés meghozatalában részt vevő tagvállalkozás(ok) helytállási kötelezettségét – versenyjogi felelősség külön megállapítása nélkül – rögzíti. Közjogi jellegű versenyjogi felelősségről ugyanis csak akkor lehet szó, ha egy adott vállalkozás a Tpvt.-ben (adott esetben a Tpvt. 11. §-ában) jogellenesként nevesített, tényállásszerű magatartást követ el, és ezzel kapcsolatos felelősségre vonására a Tpvt. szabályai szerint lefolytatott eljárásban kerül sor. Erre figyelemmel a versenytanács a Tpvt. 78. §-ának (6) bekezdésében írt szabályt a Pp. 339/A. §-ára is figyelemmel jogszerűen alkalmazhatta volna.

Ebből következően nem értett egyet a másodfokú bíróság azzal az elsőfokú bírósági érveléssel sem, amely szerint az 542. pontban felsorolt (nevesített) vállalkozásokat a versenytanácsnak a határozata rendelkező részében kellett volna megjelölnie. Ha ugyanis a Tpvt. 78. §-ának (6) bekezdése szerinti „nevesítés” szót az elsőfokú bírósággal egyezően (vagyis felelősség megállapításának) kellene értelmezni, úgy a jogalkotónak a törvényben arról kellett volna rendelkeznie a Tábla szerint, hogy a „határozatban nevesítendő” vállalkozások versenyjogi felelősségét is a határozatban meg kell állapítani, ehhez azonban e vállalkozásokat is eljárás alá kellene vonni. Hiszen a határozat rendelkező részében csakis az eljárás alá vont ügyfelek nevesíthetők. A Tpvt. 78. §-ának (6) bekezdését beiktató 2005. évi LXVII. törvény 44. §-ának (2) bekezdéséhez fűzött miniszteri indokolás szerint a határozatban nevesítendő vállalkozások az eljárásban ügyfélként nem vesznek részt, így a jogsértés megvalósításában esetlegesen betöltött szerepüket külön nem vizsgálja a versenyhatóság. A jogalkotó célja a szabályozással annak megakadályozása volt, hogy a vállalkozások az árbevételre vonatkozó adatokkal vagy a végrehajtás alá vonható vagyonnal történő manipulációval elkerüljék a bírság végrehajtását.

Helytelennek tartotta a másodfokú bíróság azt az elsőfokú bírósági okfejtést is, amely szerint „a határozat rendelkező részében történő nevesítés (...) nélkül a Tpvt. Ket.-hez képest szűkített ügyfélfogalma miatt az elmarasztalt vállalkozások egyes tagjai kívül maradhatnak az eljáráson és semmilyen eljárási jogukat gyakorolni nem tudnak”. A Pp. 327. §-ának (1) bekezdés b) pontja alapján ugyanis az eljárás alá nem vont, de a határozatban a jogsértő

döntés meghozatalában részt vevő tagvállalkozásként az indokolásban nevesített vállalkozások is – joguk, jogos érdekük közvetlen érintettségére hivatkozással – e körben keresetet indíthatnak a versenytanácsi határozat indokolásának bírósági felülvizsgálata iránt. A Tptv. 78. §-ának (6) bekezdése alapján meghozandó külön végzés elleni, a Tptv. 78. §-ának (7) bekezdése szerinti jogorvoslat során ezek a vállalkozások már csak a bírságot általi önkéntes nemteljesítés vagy a végrehajthatatlanság tényét, illetve az egyetemleges fizetési kötelezettségük összecszerűségét vitathatják, azonban a helytállási kötelezettségüket megalapozó döntés meghozatalában való részvételük tényét már nem.

Ugyanakkor a Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint nem járt el jogszerűen a versenytanács akkor, amikor a felülvizsgált határozatában – anélkül, hogy erre a rendelkező részben bármilyen utalást tett volna – az indoklás 541. és 542. pontjában a Tptv. 78. §-ának (6) bekezdésének felhívása után meghatározta, hogy mely vállalkozásokat kötelezhet – meg nem fizetés esetén – a Szövetséggel szemben kiszabott bírság megfizetésére. A másodfokú bíróság szerint ha a versenyhatóság a Tptv. 78. §-ának (6) bekezdését alkalmazni kívánja, a helyes és jogszerű eljárás az, hogy **a határozata rendelkező részében a vállalkozások társadalmi szervezetével**; köztestületével, egyesülésével vagy más hasonló szervezetével szemben történő bírságkiszabás esetén azt is megjelöli, hogy a bírság megfizetésére – annak a bírságot általi önkéntes meg nem fizetése, illetőleg végrehajthatatlansága esetén – a jogsértő döntés meghozatalában résztvevő és a határozat indokolásában nevesített tagvállalkozások) egyetemlegesen kötelezhetőek.

A Vj-56/2004. számú eljárásban született határozatban a versenytanács tizenhárom vállalkozást marasztalt el az Útgazdálkodási és Koordinációs Igazgatóság által 2001. és 2002. években kiírt több út- és hídépítési, -felújítási beruházások tekintetében tanúsított piacfelosztó és árrogzító, vagyis a Tptv. 11. §-ának (1) bekezdésébe és (2) bekezdésének a), d), e) pontjaiba ütköző magatartás miatt. A határozat ellen benyújtott kereseteket mind az első, mind a másodfokú bíróság elutasította⁶⁸. A másodfokú bíróság sok más mellett rögzítette a bírság megállapítása szempontjából érdekes megállapítást, hogy **nem enyhítő körülmény, hogy korábban versenyjogsértés miatt valamely vállalkozást a versenytanács nem marasztalta el**. Ezzel szemben az súlyosító körülmény, ha korábban már szankcionált vállalkozás továbbra is folytatja az elmarasztalással azonos versenyjogsértést.

Az elért árbevétel illetve az előző évi árbevétel fogalmának értelmezéséhez járult hozzá a Legfelsőbb Bíróság ítélete⁶⁹, mely a Vj-138/2002. számú eljárásban született határozat felülvizsgálatát zárta le. E határozatban a versenytanács azt állapította meg, hogy több vállalkozás a belső Bartók Béla úti útépitésre kiírt, és a Bocskai csomópont átépítésére kiírt közbeszerzési eljárás során összehangolt magatartást tanúsított. A bírság összegét a Közleményben foglaltak és a Tptv. 78. §-a alapján kialakított szempontrendszer segítségével határozta meg. A versenyhatóság értékelte a verseny veszélyeztetettségét és a jogsértés piaci hatását, valamint a vállalkozások jogsértéshez való viszonyulását, összpontszámot határozva meg ezek alapján. A bírság alapösszegeit úgy számolta, hogy az összpontszám ezredrészét és a jogsértő magatartáshoz kapcsolódó releváns forgalmat (az egyes pályázatok nettó szerződési árai) szorozta össze. Utalt arra, hogy a versenyzetetéssel kapcsolatos **összejátszás sajátossága, hogy annak révén nem mindegyik részvevő jut feltétlenül bevételhez, ezért az ilyen jellegű jogsértések esetén a releváns forgalom az összejátszás nélkül lehetséges „potenciális” bevétellel (az adott pályázat nettószerződéses árával) egyezik meg**. A Tptv. 78. §-ának (1) bekezdésével kapcsolatosan kiemelte, hogy az itt előírt 10%-os felső határ a

⁶⁸ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf. 27.167/2007/9. számú ítéletét.

⁶⁹ Lásd a Legfelsőbb Bíróság Kfv.III.37.451/2008/7. számú ítéletét.

vállalkozás teljes (tehát nemcsak a jogsértéshez kapcsolódó) előző évi forgalmára vonatkozik annak érdekében, hogy a bírság ne lehetetlenítse el az adott vállalkozást. Ezt figyelembe véve az ügyben kiszabott bírság összegek egyetlen esetben sem érték el (még csak meg sem közelítették) a vállalkozás előző évben realizált nettó árbevételének 10%-át. A határozat ellen benyújtott kereseteket mind az első, mind pedig a másodfokú bíróság elutasította. A jogerős ítélet ellen benyújtott felülvizsgálati kérelem alapján eljáró Legfelsőbb Bíróság pedig fenntartotta hatályában a jogerős ítéletet.

A Legfelsőbb Bíróság rámutatott arra, hogy a kiszabott bírság vonatkozásában a marasztalt vállalkozások tévesen hivatkoznak arra, hogy a bírság csak realizált „elért” árbevétel esetén szabható ki. Az LB szerint **a ténylegesen a jogsértés kapcsán elért árbevétel a versenyfelügyeleti bírság kiszabásának nem törvényi feltétele**. A jogsértéssel elért előnyt a Tptv. 78. § (2) bekezdése, mint a bírság összegét meghatározó körülményt említi. A bírság összegének meghatározása mérlegelési döntés, amelyet a versenytanács határozatában részletesen megindokolt. Értékelte a verseny veszélyeztetettségét, megállapítva, hogy a versenytárgyaláson történő összejátszás súlyos versenykorlátozásnak minősül, értékelte a jogsértés piaci hatását, figyelembe véve, hogy a belső Bartók Béla úti útépítésre kiírt tendert az egyik marasztalt vállalkozás meg is nyerte, illetve vizsgálta az érintettek magatartásának felróhatóságát, valamint azt a körülményt, hogy a jogsértést közpénz felhasználásával kapcsolatosan követték el. A Tptv. 78. § rendelkezéseinek vizsgálata alapján a Fővárosi Ítéltábla jogszerűen helyezkedett arra az álláspontra, hogy **nem ütközik jogszabályba az a felfogás, hogy a versenytanács releváns forgalomnak az egyes pályázatok nettó szerződéses árait tekintette**. A fentiekre figyelemmel két vállalkozásra kiszabott versenyfelügyeleti bírság összecsúszásában sem jogszabálysértő.

A Legfelsőbb Bíróság ugyanakkor osztotta az egyik vállalkozás felülvizsgálati kérelmében előadottakat a tekintetben, hogy a versenytanács jogszabálysértően hagyta figyelmen kívül a Tptv. 78. § (1) bekezdésében meghatározott bírság maximumösszegét. A versenyfelügyeleti eljárási iratok között rendelkezésre állt ugyanis a vállalkozás kijavítási kérelme, amelyhez mellékelte éves beszámoló az értékesítés nettó árbevételeként 37.520.000.- Ft-ot jelöl meg. A vállalkozás felülvizsgálati kérelmében helyesen hivatkozott arra a Legfelsőbb Bíróság szerint, hogy a **bírság összegének meghatározása alapjául szolgáló tényállást az Áe. 26. § (1) bekezdése értelmében a versenyhatóságnak kell megállapítania**. E tényállás körébe tartozik a Tptv. 78. § (1) bekezdése folytán annak tisztázása, hogy mennyi az eljárás alá vont vállalkozás előző üzleti évében elért nettó árbevétele, vagyis a Legfelsőbb Bíróság ítéletéből eredően minden bírságot kiszabó határozatban meg kell(ene) jeleníteni az előző évi nettó árbevétel összegét. A versenytanács az Áe. 26. §-át megsértve e körülmény tisztázását elmulasztotta, és az iratok között rendelkezésre álló az Számvitelről szóló törvény 20. §-ában foglalt előírásoknak megfelelő, a vállalkozás által csatolt éves beszámolóból kitűnően a vállalkozás terhére kiszabott 52.000.000.- Ft bírság összege a 2003. évben elért nettó árbevételének 10 %-át jelentősen meghaladta.

Az elért árbevétel és a jogsértés megállapíthatóságának összefüggésére mutatott rá a Fővárosi Ítéltábla⁷⁰ a Vj-128/2007. számú eljárásban hozott határozat felülvizsgálata során. A versenytanács e határozatában megállapította, hogy a távközlési szolgáltatásokat nyújtó vállalkozás a marasztalt vállalkozás a Tptv. 8. § (2) bekezdés a) pontjába ütköző, a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsított, amikor egyes ADSL csomagjai tekintetében a letöltési sebességről nem valós tájékoztatást adott, illetve bizonyos reklámfelületeken nem,

⁷⁰ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.281/2009/4. számú ítéletét.

illetőleg nem észlelhető módon adott tájékoztatást arról, hogy a reklámozott áron történő szerződéskötés feltétele a hűségnyilatkozat, határozott időre történő megkötése. Ezért a vállalkozást 10.000.000 forint bírság megfizetésére kötelezte. A másodfokú bíróság elutasította a marasztalt vállalkozás keresetét, és a vállalkozás által előadott kifogásra rögzítette, hogy **nem vehető figyelembe a marasztalt vállalkozás javára az általa hivatkozott alacsony értékesítési arány**, mert a jogsértő tájékoztatás/reklám közzétételével a jogsértő magatartás már megvalósul. A jogsértő magatartás valós piaci hatásainak feltárása körében továbbá a kampány kiterjedtségét, a jogsértő reklámok számát, azok közzétételének időtartamát is figyelembe kell venni. A marasztalt vállalkozás a vizsgálattal érintett piacon meghatározó gazdasági erejű vállalkozásként van jelen, így a termékeivel, valamint az általa nyújtott szolgáltatásokkal összefüggő hirdetéseivel jelentős befolyást képes gyakorolni a versenytársak, valamint a fogyasztók döntéseire.

A korábban említett Vj-51/2005. számú határozat felülvizsgálata során a Fővárosi Ítéltábla arra is kitért a Gépjárműkereskedők Országos Szövetségének kifogására reagálva, hogy a Tpv. alapján **nem mérlegelési szempont a jogsértő teljesítőképessége és a szervezet érdekképviselői jellege sem**. Ezek nem adhatnak mentesítést a jogsértő magatartás következményeinek viselése alól.

A hasonló, illetve más ügyekben kiszabott bírságok összegének értékelhetősége kapcsán ebben az évben két jogerős ítélet tartalmazott lényeges megállapítást:

- a) a korábban már említett Vj-74/2006. számú határozat felülvizsgálata során a Fővárosi Ítéltábla, az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatva arra jutott, hogy a **más ügyben a versenytársakkal szemben kiszabott bírság összege nem mérlegelési tényező**, nem bír relevanciával, mert a bírósági felülvizsgálat tárgya a versenyhatósági vizsgálat eredményeként meghozott és keresettel támadott közigazgatási határozat jogszerűsége.
- b) A Vj-28/2006. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során pedig ugyanezen kérdéssel foglalkozott a Fővárosi Ítéltábla⁷¹. A határozatban a versenytanács azt állapította meg, hogy egy vállalkozás egyes termékeinek jogsértő módon gyógyhatást tulajdonított, és ezért 30 millió forint bírságot szabott ki, mely a kiszabható maximális bírság volt. Mind az első-, mind a másodfokú bíróság elutasította a keresetet. Elutasította így a Fővárosi Ítéltábla azt az érvet, mely szerint a versenytanács hasonló termékre vonatkozó reklám tekintetében folytatott le versenyfelügyeleti eljárást, amelyek közül sok esetben hosszabb ideig megvalósuló, tényállását tekintve a fogyasztói érdekeket sokkal súlyosabban sértő tájékoztatások esetén sem került a törvény által meghatározott legmagasabb bírság kiszabására, így e bírság nem jogszerű. A Fővárosi Ítéltábla szerint **a bírság összege megállapításánál a versenytanács gyakorlata sem lehet irányadó szempont**. A határozatnak a Tpv. 78. §-ának (3) bekezdésében foglaltaknak kell megfelelnie, és nem a marasztalt vállalkozás elvárásának vagy a versenytanács saját korábbi gyakorlatának. A bíróság egyébként is csak a határozat jogszerűségét vizsgálhatja, a korábbi, a bíróság előtt egyébként sem teljes körűen ismert joggyakorlat pedig e körön kívül esik.

A bírság összegére vonatkozó **indokolási kötelezettség mibenléte** kapcsán korábban már megfogalmazott elvárásokat erősítette meg a Fővárosi Ítéltábla két esetben. A korábban már

⁷¹ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.314/2008/8. számú ítéletét.

említett Vj-114/2007. számú határozatot a bírság tekintetében hatályon kívül helyező elsőfokú ítéletet a jogerős ítélet helybenhagyta, és rámutatott arra, hogy a Pp. 339/B. §-a értelmében a mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozat akkor tekintendő jogszerűnek, ha a közigazgatási szerv a tényállást kellő mértékben feltárta, az eljárási szabályokat betartotta, a mérlegelés szempontjai megállapíthatóak és a határozat indokolásából a bizonyítékok mérlegelésének okszerűsége kitűnik. Ebből pedig az következik, hogy a bírságra vonatkozó rendelkezéséről a versenytanácsnak a határozat indokolásában számot kell adnia; **részleteznie kell, hogy a bírságösszeg meghatározásakor mit és milyen súllyal mérlegelt.** A releváns körülményeket egymással összevetve, egyenként, de összességükben is értékelni kell, és ez alapján lehet azok súlyát, enyhítő vagy súlyosító hatását megállapítani. Az azonos jelentőségű enyhítő és súlyosító körülmények egymás hatását semlegesíthetik, de lehetséges, hogy a súlyosító körülmények együttesen vagy közülük egy, már önmagában olyan mértékű, hogy a szembenálló valamennyi enyhítő körülmény hatását teljesen kioltja. Ha a határozatban a versenytanács **pusztán felsorolja** a mérlegre tett szempontokat, de azt már nem mutatja be, hogy az egyes tényeket a jogsértő javán vagy terhén értékelte, és ennek okait sem közli, továbbá nem vezeti le, hogy a bírság összegét milyen értékelés eredményeként állapította meg, úgy a mérlegelési jogkörben hozott határozat jogszerűségét a bíróság a felülvizsgálat során nem tudja (le)ellenőrizni. Az indokolást nélkülöző vagy hiányos tartalmú határozat ezért megalapozatlan, ezáltal jogszabálysértő.

Hozzátette a Tábla azt is, hogy alaptalanul tartotta a versenytanács tévesnek azt az ítéleti érvelést, miszerint a közigazgatási határozatnak kívülállók számára is levezethető, pontos bírság kalkulációt kell tartalmaznia. Nem az ügyfél vagy a határozatot felülvizsgáló bíróság feladata az, hogy a határozat egészéből következtesse ki a versenytanács által alkalmazott mérlegelési folyamatot, mert a közigazgatási szerv törvényi kötelezettsége a határozat rendelkező részével összhangban álló indokolás megadása. Előfordulhat, hogy a határozat egyes részei több szempontból is jelentőséggel bírnak. Ilyen esetben természetesen nem kell szó szerint ugyanazt a tény, körülményt teljes részletességgel megismételni, elegendő erre **utalni**. A hivatkozásnak azonban egyértelműnek, pontosnak és konkrétan beazonosíthatónak kell lennie. A versenytanács érvelése azért sem volt elfogadható a Tábla szerint, mert meghatározott körben köteles az egyes határozatait közzétenni. **E közzététel célja nyilvánvalóan az, hogy a gazdaság szereplői attól függetlenül megismerjék a versenyjogi gyakorlatot, hogy az adott ügyben nem érintettek.** A közzétételnek csak akkor van értelme, a célját csak akkor tudja betölteni, ha a határozat olyan indokolást tartalmaz, amely a kívülállók számára is követhető. Amint arra a marasztalt vállalkozás is helyesen rámutatott, **az üzleti titokra való hivatkozás nem mentesíti a közigazgatási szervet a törvényi kötelezettsége betartása alól.** A versenytanácsnak a határozatát úgy kell megindokolnia, hogy egyaránt teljesítse a Ket. és a Tpv. szabályait is. Ha a mérlegelés alapját üzleti titoknak minősülő adat képezi, úgy erre a tényre – a titokvédelmi szabályok megtartására figyelemmel – utalni kell. A bíróság ez esetben már ellenőrizni tudja a mérlegelés jogszerűségét. (E határozat indokolása kapcsán mindenképpen érdekes lenne összevetni egy-egy jogerős ítélet bírság indokolásával⁷², és ebből kiderülne, hogy a Fővárosi Ítéltábla magával szemben más követelményeket támaszt, mint a GVH-val szemben.)

A korábban már szintén említett Vj-128/2007. számú eljárásban hozott határozat felülvizsgálata során a Fővárosi Ítéltábla foglalkozott az **image építés bírságra gyakorolt**

⁷² Lásd például a Vj-22/2005. számú határozat felülvizsgálata során született jogerős ítéletet. (2.Kf.27.165/2008/14.).

hatásával. Az elsőfokú bíróság értékelte a bírságösszeg törvény általi maximumhoz viszonyított jelképes mértékét, valamint azt, hogy a versenyhatóság több, szintén releváns tényezőt is mérlegelési körébe vont és utalt arra, hogy az image-ra gyakorolt hatás, mint bírságkiszabási szempont homályos, annak jelentéstartalmát a versenytanács nem fejtette ki határozatában. Álláspontja szerint minden reklám közvetlenül alkalmas a hirdető image-ának befolyásolására, hiszen a vállalkozás ennek érdekében reklámoz, így minden tájékoztatásnak szükségképpen van a reklámozó hírnevével kapcsolatba hozható valamilyen versenyhatása is. Ezt a mérlegelési szempontot ugyanakkor a versenytanács neutrálisnak vette (nem minősítette sem súlyosító, sem enyhítő tényezőnek), ezért ez a mérlegelés eredményét (a bírság összegét) nem is torzíthatta. A másodfokú bíróság az elsőfokú ítélete helybenhagyta és e kérdésben arra jutott, hogy az elsőfokú bíróság részletesen foglalkozott az image-ra gyakorolt hatással, e körben helytálló következtetésre jutott. Megjegyezte ugyanakkor a Fővárosi Ítéltábla, hogy az **image-ra gyakorolt hatás** mérlegelési szempontként való feltüntetése nem kizárt, azonban elvárható, hogy az **ne általánosságban történjen, hanem a konkrét ügyre vonatkoztatva** kell azt értékelni és megindokolni.

Az **ismételt jogsértés és a szorzás** viszonyával is foglalkozott a Vj-114/2007. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során született, korábban már többször hivatkozott jogerős ítélet rögzítette. A Tábla rögzítette azt is, hogy az **ismételt jogsértés általában súlyosító körülményként értékelhető.** A versenytanácsi érveléssel szemben azonban a másodfokú bíróság rámutatott arra, hogy a korábbi marasztalás nem minden esetben, feltétlenül értékelendő a jogsértő terhére. Ha ugyanis a korábbi marasztalás kisebb súlyú jogsértés miatt történt, és a versenyhatóság határozatának meghozatala óta már hosszabb idő eltelt, ennek súlyosító körülményként való értékelése általában nem indokolt. Ugyanakkor növeli a jogsértés ismételt voltának súlyosító hatását, ha a jogsértőt korábban súlyos törvénybe ütköző magatartás miatt szankcionálták, vagy ha a határozat meghozatalától az újabb jogsértés elkövetéséig rövid idő telt el. Arra helyesen hivatkozott a versenytanács a jogerős ítélet szerint, hogy **az ismételt jogsértés megállapíthatóságához a törvényi tényállás azonossága nem szükséges,** azzal is helytállóan érvelt, hogy az ismételt jogsértés megállapításának nem feltétele a közigazgatási bíróság jogerős döntése. E körben értékelhetők a jogerős hatósági döntések is függetlenül attól, hogy azok felülvizsgálata esetleg folyamatban van. Ennél fogva az elsőfokú bíróság szükségtelenül vizsgálta a korábbi jogerős közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatának állását.

A Tábla szerint a GVH által hivatkozott közösségi joggyakorlat alapján is megállapítható volt, hogy a visszaesés miatti súlyosabb szankció azért indokolt, mert a korábbi jogsértés megállapítása, illetve az alkalmazott jogkövetkezmény nem volt elegendő a jogsértő magatartás megismétlésének megelőzéséhez. Ha az ismételt jogsértés megállapítását jogerős közigazgatási bírósági döntéshez kötné a jogalkalmazó, úgy az esetleg több évvel későbbi szankcionálás a lényegét veszítené.

A másodfokú bíróság e körben hangsúlyozta még, hogy a Tpv. 78. §-ának (3) bekezdése az **ismételt jogsértést** mérlegelési szempontként megjelöli, azonban **csak egy körülményként, és nem a megállapított bírság többszörözését megalapozó módon.** Jelen esetben a versenytanács a korábbi jogsértéseket automatikusan egy-egy szorzóval értékelte és erre alapozva kívánta a bírság összegét többszörösére emelni. Ennek azonban semmilyen okszerű magyarázatát nem adta, és jogszerűen nem indokolta meg azt sem, hogy a szorzó alkalmazását mely törvényes rendelkezés teszi számára lehetővé. A Fővárosi Ítéltábla a fentiek szerint rámutatott arra, hogy az ismételt jogsértés általában súlyosító körülményként értékelhető, ez azonban nem automatikus; esetenként ez a szempont már közömbös, máskor

pedig különös nyomatékcal bír. **Ennél fogva az egy jogsértés-egy szorzó elv minden jogi alapot nélkülöz, okszerűtlen, logikátlan, a törvény céljának meg nem felelő módszer a jogerős ítélet szerint.**

Ugyane kérdésben végül a korábban említett Vj-45/2006. számú eljárásban hozott határozatot érintő Legfelsőbb Bíróság-i ítélet⁷³ mondta ki a végső szót. Mint korábban írtuk, a felülvizsgált jogerős ítélet azt hangsúlyozta, hogy az ismétlődés alapján nem kerülhet sor szorzásra. A Legfelsőbb Bíróság ítélete azonban cáfolta e megállapítást, amikor hangsúlyozta, hogy a Tpvt. 78. § (3) bekezdése a versenyhatóságnak rendkívül széles mérlegelési jogot ad a bírság összegének meghatározása során. Főszabályként a rendelkezés azt tartalmazza, hogy a bírság összegét az eset összes körülményeire tekintettel kell meghatározni. E körülményeket a törvény példalózó jelleggel sorolja fel, és közöttük említi a törvénybe ütköző magatartás ismételt tanúsítását; ennek alapján a versenytanács helyesen járt el, amikor az ismételt versenyjogi jogsértéseket határozatában felsorolva, azokat a bírság megállapítása során figyelembe vette. Az ítélet szerint a **Tpvt. említett rendelkezése nem tartalmaz kifejezett tilalmat arra nézve, hogy az ismételt magatartások számával – mint szorzóval – állapítsa meg a bírság végső összegét a versenytanács.** A Legfelsőbb Bíróság ennyiben nem osztotta a másodfokú bíróság álláspontját. Ettől függetlenül a Legfelsőbb Bíróság arra jutott, hogy jogsértő volt a bírság mértéke azért, mert a versenytanács által határozatában megjelölt korábbi döntésekben kiszabott szankciók mértéke a perbelinél lényegesen alacsonyabb volt (3 millió Ft, 5 millió Ft), és ehhez képest egy **százszoros mértékű növelést** a versenytanács határozatában nem indokolt meg, így a jogerős ítéletet az LB hatályában fenntartotta.

A jogsértés időtartama alapján történő szorzással foglalkozott a Fővárosi Ítéltábla a Vj-22/2005. számú határozat felülvizsgálata során és megállapította, hogy a bírság mértékének meghatározása a kétszeres szorzó alkalmazása körében – vagyis a két éves időtartamra tekintettel az alapösszeg kettővel való megszorozása a Közleményre utalással jogsértő volt, mert a Tpvt. 78. §-ának (2) bekezdése a jogsértés időtartamát ugyan a bírság mértéke körében értékelendő (súlyosítóként értékelhető) körülményként megjelöli, azonban csak egy körülményként, és nem a megállapított bírság többszörözését megalapozó módon. A jogsértés időtartamának a Fővárosi Ítéltábla megítélése szerint önmagában akkora nyomatékot tulajdonítani, amely az amúgy is jelentős (500.000.000 forint) összegű bírság kétszeresére emelését indokolná, jogszerűen nem lehet.

A jogelőd által elkövetett jogsértés kérdésével foglalkozott 2009-ben a Legfelsőbb Bíróság és a Fővárosi Ítéltábla egy-egy ítélete.

A Vj-73/2001. számú eljárásban született határozatban a versenytanács megállapította, hogy egy vállalkozás jogelődje által alkalmazott azon kedvezményrendszer, amely szerint az import cementet nem forgalmazók számára árkedvezményt ajánlott, gazdasági erőfölénnyel való visszaélésnek minősült, és ezért a vállalkozást bírsággal sújtotta. A határozat ezen része elleni keresetet az elsőfokú bíróság nagyrészt elutasította a bírság csökkentése mellett. A jogerős ítélet helybenhagyta az erőfölénnyel való visszaélésre vonatkozó megállapítást, és a Legfelsőbb Bíróság⁷⁴ fenntartotta hatályában a jogerős ítéletet e tekintetben, elutasítva a vállalkozás azon érvét, mely szerint a jogutódkénti bírságotlására a Gt. 55. § (1) bekezdésébe, 67. § (1) bekezdésébe ütközően, a jogutódlásra vonatkozó Tpvt. 53. § alkalmazhatóságának kizártsága miatt, jogsértően került sor.

⁷³ Lásd a Legfelsőbb Bíróság Kfv.IV.37.432/2008/9. számú ítéletét.

⁷⁴ Lásd a Legfelsőbb Bíróság Kfv.II.39.262/2006/10-II. számú ítéletét.

A Legfelsőbb Bíróság szerint a Tpvt. a jogutódlásról az 53. §-ában rendelkezik. A Tpvt. 53. § (2) bekezdése a hivatalból indult eljárásban is lehetővé teszi az ügyfél jogutódlásának bevonását az eljárásba, ebből következően nem lehet kizárni a jogutóddal szemben a jogelőd versenyjogsértő magatartása miatti eljárás lefolytatását sem. A Tpvt. tehát nem zárja ki a jogutódlást szabályozó Gt. vagy más speciális jogszabály megfelelő alkalmazását. A Gt. 55. § (1) bekezdése nemcsak a polgári jog szabályai szerinti kötelezettségekre vonatkozik, hanem magában foglalja a jogelőd által elkövetett jogsértés miatt viselendő felelősséget, az emiatt kiszabott jogkövetkezményt is. **Az ítélet megállapította, hogy a jogutód felel a jogelődje által elkövetett magatartás miatt a jogutód ellen indult hatósági eljárás során megállapított jogsértésért, viselnie kell a kiszabott szankciót, a jogkövetkezményt, ahogy az esetleges kártérítési igényekért is felelősséggel tartozik akkor is, ha a károkozó magatartásról nem volt tudomása.** Ugyanígy a jogsértő magatartásról való későbbi tudomásszerzés sem érinti a jogutód versenyjogi felelősségre vonhatóságát. Ez a körülmény a bírság kiszabásánál értékelhető, ahogyan azt a hatóság, az elsőfokú bíróság értékelése alá is vonta.

A Vj-127/2007. számú eljárásban a GVH egy távközlési vállalat ADSL csomagjait népszerűsítő reklámtevékenységének jogszerűségét vizsgálta, és arra jutott, hogy az Tpvt. 8. §-ának (2) bekezdés a) pontjába ütköző, a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsított. A versenytanács a marasztalt vállalkozást 75.000.000 forint bírság megfizetésére kötelezte, súlyosító körülményként értékelve a vállalkozással, illetve jogelődjével szembeni, fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása miatt marasztaló versenyfelügyeleti határozatokat. Keresetében a vállalkozás vitatta, hogy a jogelődje terhére megállapított jogsértés súlyosító körülményként a bírságkiszabás körében értékelhető lenne. Az elsőfokú bíróság csökkentette a kiszabott bírság összegét, és a bírságkiszabás körében megállapította, a korábbi versenyfelügyeleti eljárásban **a jogelőd gazdasági társasággal szemben megállapított jogsértés a jogutód terhére kifejezett jogszabályi rendelkezés hiányában nem értékelhető.** Erre nem ad alapot az a körülmény, hogy a megszűnt vállalkozás és a marasztalt vállalkozás viszonylatában társasági jogi kapcsolat mutatható ki, és a megszűnt jogelőddel szemben az versenytanács korábban hozott a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása tárgyában marasztaló határozatot. Kiemelte, hogy a versenytanács által hivatkozott egyik döntés a mobiltelefon-szolgáltatások piacára vonatkozott, a perbeli ügy pedig az internet-szolgáltatásra, és a két piac egymástól elhatárolható.

A Fővárosi Ítéltábla⁷⁵ megváltoztatta az elsőfokú ítéletet, és hangsúlyozta, hogy bírságkiszabás körében nem fogadható el az elsőfokú bíróságnak az az álláspontja, amely szerint a korábbi versenyfelügyeleti eljárásban a marasztalt vállalkozás **jogelődjével szemben megállapított jogsértés a jogutód terhére – mint súlyosító körülmény – nem értékelhető.** A jogerős ítélet emlékeztetett a Legfelsőbb Bíróság a BH 2009/5/167. szám alatt közzétett eseti döntésére, mely rámutatott arra, hogy a Tpvt. a jogutódlásról az 53. §-ában rendelkezik. A Tpvt. 53. §-ának (2) bekezdése a hivatalból. indult eljárásban is lehetővé teszi az ügyfél jogutódlásának bevonását az eljárásba, ebből következően nem lehet kizárni a jogutóddal szemben a jogelőd versenyjogsértő magatartása miatti eljárás lefolytatását sem. **A Tpvt. tehát nem zárja ki a jogutódlást szabályozó speciális jogszabály megfelelő alkalmazását.** A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény 55. §-ának (1) bekezdése nemcsak a polgári jog szabályai szerinti kötelezettségekre vonatkozik, hanem magában foglalja a jogelőd által elkövetett jogsértés miatt viselendő felelősséget, az amiatt kiszabott jogkövetkezményt

⁷⁵ Lásd a Fővárosi Ítéltábla [2.Kf. 27.676/2008/9.](#) számú ítéletét.

is. A jogutód felel a jogelődje által elkövetett magatartás miatt a jogutód ellen indult hatósági eljárás során megállapított jogsértésért, viselnie kell a kiszabott szankciót, a jogkövetkezményt, ahogy az esetleges kártérítési igényekért is felelősséggel tartozik akkor is, ha a károkozó magatartásról nem volt tudomása⁷⁶. A fenti megállapításokat a perbeli esetben is irányadónak tartotta a Tábla, ugyanis a marasztalt vállalkozás átalakulással vált a versenytanács által figyelembe vett gazdasági társaság jogutódjává, és mint ilyen, annak általános jogutódja, illetik a jogelőd társaság jogai és terhelik a jogelőd kötelezettségei. A marasztalt vállalkozás pedig az átalakulás során a jogelőd mobil üzletágát vette át. A Fővárosi Ítéltábla a BH 2004/7/302. szám alatt közzétett eseti döntésében foglaltakat felidézte, és kifejtette, hogy ha valamely versenyjogi jogsértést úgy követnek el a gazdasági élet szereplői folyamatosan, hogy a következmények alóli kibújás érdekében új- és új „formát” öltenek; ez a kiszabható bírság tekintetében akkor is súlyosító körülmény, ha hatósági elmarasztalásra nem, vagy kisebb súlyú szankció alkalmazásával kerül sor⁷⁷. Erre tekintettel tehát Fővárosi Ítéltábla a bírság mérséklését nem tartotta megalapozottnak.

Nem tartotta megalapozottnak a korábban említett Vj-74/2006. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során a Fővárosi Ítéltábla a bírságot vállalkozás hivatkozását a jogsértéssel elért előny hiányára, amikor kifejtette, hogy a reklámozásra fordított költségeket meg nem haladó mértékű bevétel hiánya, és így a jogsértéssel összefüggésben **fel nem tárt piaci előny nem értékelhető a marasztalt vállalkozás javára enyhítő körülményként**. Azért sem, mert a marasztalt vállalkozás a vizsgálattal érintett piacon meghatározó gazdasági erejű vállalkozásként van jelen, így termékeivel, valamint az általa nyújtott szolgáltatásokkal összefüggő hirdetéseivel jelentős befolyást volt képes gyakorolni a versenytársakra, valamint a fogyasztói döntésekre.

A más szempontból már elemzett, Vj-114/2007. számú határozat felülvizsgálata során a Fővárosi Ítéltábla **a bírságotól való mentesítésre vonatkozó mérlegelési jogkör** elemezte. A bírság összegének meghatározásakor a versenytanácsnak a törvényben meghatározott keretek között kell mérlegelnie. A Tptv. 78. §-ának (1) bekezdése a kiszabható bírság felső határát állapítja meg, meghatározva egyben a mérlegelés kereteit is. Ezen belül kell az eset összes körülményének figyelembevételével a mérlegelést elvégezni. Ebből következik, hogy a bírság kiszabása során a kiindulás pont nem lehet automatikusan minden esetben ugyanaz. **Nem fogadható el általános kiindulási alapként a reklámozásra fordított összeg, de téves az olyan felfogás is, miszerint a kiszabható legmagasabb összegből kell kiindulni**. A törvény szövegéből ugyanis nem vezethető le, hogy a maximális mértékű bírságösszeg viszonyítási alap lenne, ilyen rendelkezés nincs, mint ahogy olyan sem, hogy a minimum összegből vagy a számtani átlagból kellene kiindulni. A Tptv. megadja a kereteket, és ezen belül minden esetben egyedileg, mérlegeléssel kell a konkrét összeget meghatározni.

Szintén e kérdéskört vizsgálta a Fővárosi Ítéltábla a fentiekben már tárgyalt Vj-28/2006. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során. A jogerős ítélet hivatkozott a Pp. 339/B. §-ára, mely kimondja, hogy a mérlegelési jogkörben hozott határozat akkor tekintendő jogszerűnek, ha a közigazgatási szerv a tényállást kellő mértékben feltárta, az eljárási szabályokat betartotta, a mérlegelés szempontjai megállapíthatóak, és a határozat indokolásából a bizonyítékok mérlegelésének okszerűsége kitűnik. Ennek fényében a versenytanácsnak a bírságra vonatkozó rendelkezéséről a határozat indokolásában számot kell

⁷⁶ Lásd a Legfelsőbb Bíróság Kfv.II.39.262/2006/10-II. számú végzést.

⁷⁷ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.146/2003/6. számú ítéletét.

adnia, részleteznie kell, hogy a bírság összegének meghatározásakor mit és milyen súllyal mérlegelt. A közigazgatási perben a bíróság csak a határozat jogszerűségét vizsgálhatja, felülmérlegelést nem végezhet, méltányosságot nem gyakorolhat.

Egyetértett a másodfokú bíróság az elsőfokú bírósággal abban, hogy **a jogsértés súlya a nettó árbevétel és a releváns forgalom arányából nem vezethető le**, hiszen ez a mutató nem sokat mond, mert teljesen eltérő eredményre vezet akkor, ha az adott vállalkozás csak az adott piacon működik, illetve akkor, ha más piacokon is versenyez. A Tábla szerint amennyiben egyszerűen a nettó árbevétel és a releváns forgalom aránya alapozná meg a jogsértés súlyát, úgy bizonyára a normaszövegben is ez szerepelne. Erre azonban még csak utalás sincs a törvényben, így ez a mutató a jogsértés súlyának megállapításánál nem lehet irányadó. A Tpvt. 78. §-ának (3) bekezdés utolsó mondata egyértelműen meghatározza, hogy milyen tényezők alapozhatják meg különösen a jogsérelem súlyát. A felsoroltakon kívül egyéb körülmények is figyelembe vehetők, de csak indokolt esetben.

A Fővárosi Ítéletábrla ismételen rámutatott arra, hogy a bírság összegének meghatározásakor a törvényben meghatározott keretek között kell mérlegelni. Eszerint téves az a felfogás, miszerint a mérlegelés során a kiszabható legmagasabb összegből kell kiindulni. A törvény szövegéből ugyanis nem vezethető le az, hogy a maximális mértékű bírságösszeg viszonyítási alap lenne, ilyen rendelkezés nincs, mint ahogy olyan sem, hogy a minimum összegből vagy a számtani átlagból kellene kiindulni. A Tpvt. megadja a kereteket, ezen belül kell mérlegelni az összes körülmény figyelembe vételével.

Ugyanezen ítéletben rögzítette a Fővárosi Ítéletábrla azt is, hogy az elsőfokú bíróság helytelenül tartotta enyhítő körülménynek azt, hogy **a marasztalt vállalkozás változtatott a korábbi reklámozási gyakorlaton**, vagyis nem teljes egészében vette át a jogsértőnek minősített szöveget. Ez a körülmény a marasztalt vállalkozás javán nem lett volna értékelhető, ugyanis a marasztalt vállalkozás az adott ügyben tudta, hogy a reklámszöveg jogsértő, és ennek ellenére abból mégis átvett részeket. Ismert volt előtte, hogy a termékek nem gyógyhatásúak, a reklámokban mégis ezt állította. Éppen ezért ez a körülmény **nem, hogy enyhítő-, hanem éppen ellenkezőleg, súlyosító** hatásúként értékelendő.

A fentebb már tárgyalt Vj-56/2004. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során született jogerős ítélet **a releváns forgalom kiszámítása tekintetében adott eligazítást**, kifejtve, hogy a bírságalap kiszámítására sem a törvény, sem a Közlemény nem tartalmaz útmutatást. A másodfokú bíróság álláspontja szerint, ha a versenytanács matematikai számításokat végez, és a bírságalap meghatározására törekszik, akkor **a bírságalapot nem lehet fiktív összeg alapján megállapítani, és feltételezett értékeket figyelembe venni**, mivel a potenciális piac kiszámíthatatlansága miatt ez a számítási mód sérti a jogbiztonságot és a tényeken alapuló, valamint ellenőrizhető mérlegelés követelményét, ugyanakkor azon érintett piacok forgalmát sem veheti figyelembe, amelyekre határozati megállapítás (marasztalás) már nem tehető. A másodfokú bíróság úgy foglalt állást, hogy csak és kizárólag a releváns piaci forgalom vonható értékelési körbe és az egyes vállalkozások terhére rótt bírság esetén a kartellben való részvételi idejük alatt, a jogsértéssel érintett **tenderek ténylegesen megállapítható forgalmi adataiból (beszerzési értékekből) kell kiindulni a bírságalap meghatározásánál: ebben az esetben azonban mindegyik szereplő (akár fő-, akár alvállalkozó volt) az érintett piacon elért teljes forgalmi érték (beszerzési érték) alapján felel**, mivel későbbi, leosztott gazdasági szerepüktől függetlenül valósítottak meg jogsértést.

A versenyjogi megfelelési (compliance) szabályzat enyhítő körülményként való figyelembe vehetőségét utasította el a Fővárosi Ítéltábla ugyanezen ügyben kijelentve, hogy a jogsértő magatartás súlyának megítélésében nem bír relevanciával a magatartás tanúsítását követően elfogadott magatartási szabályzat, egyrészt az időbeli különbség miatt, másrészt azért, mert a szabályzat léte önmagában a ténylegesen tanúsított magatartás jogi megítélésén és jogkövetkezményein nem változtathat.

VIII. 2010. évi megállapítások

A 2010. évben folytatódott a Fővárosi Ítéltábla Közleménnyel kapcsolatos kritikáinak Legfelsőbb Bíróság által történő helyreigazítása, bár a teljes áttöréshez még egy újabb évet kellett várni.

A Legfelsőbb Bíróság⁷⁸ a Vj-114/2007. számú eljárásban hozott határozat felülvizsgálata során több fontos megállapítást tett. Egyrészt kiemelte, hogy Fővárosi Ítéltábla helyesen hivatkozott arra, hogy a Tpvt. 78. § (3) bekezdése példálózó felsorolást tartalmaz a bírság kiszabása során értékelendő körülményekről, mely rendelkezés nem zárja ki az egyedi jogsértéshez tartozó egyéb körülmények figyelembe vételét, és e jogi szabályozás szükségessé teszi az egyedi értékelés levezetését, mert a versenytanácsot valóban széles, de nem parttalan mérlegelési jogkör illeti meg, a döntési folyamat ellenőrizhetősége a valós bírósági kontroll feltétele. Másrészt a közlemény alkalmazása kapcsán rögzítette, hogy **a versenytanács** a döntéshozatala során alapvetően a törvényeknek alárendelt, azonban – és ezt tévesen állapította meg a Fővárosi Ítéltábla – **saját jogalkalmazási gyakorlatára is támaszkodhat**, mivel a Tpvt. 36. § (6) bekezdése feljogosítja és kötelességévé is teszi a jogalkalmazás kiszámíthatóságának növelése érdekében saját joggyakorlatának közlemény formában való közzétételére, kiadására, melynek megtörténte esetén az abban foglalt alapelvekhez az egyes döntéseknél igazodni köteles. A bírságközlemény sem mentesíti azonban a versenytanácsot azon törvényi kötelezettsége alól, hogy **az egyedi hatósági határozatát konkrétan és az ügy sajátosságaira figyelemmel indokolja**.

Harmadrészt az LB szerint a Tábla helytállóan mutatott rá arra, hogy az ismételt jogsértés megítélése a közömbös és a marasztalt vállalkozás terhére rendkívüli nyomatókkal bíró értékelési határon belül mozoghat, mely álláspontja összhangban áll a hazai és a nemzetközi gyakorlattal. Azzal is egyetértett a Legfelsőbb Bíróság, hogy **az ismételt jogsértés** megállapításához nem szükséges az azonos tényállás, és az, hogy a kezdeményezett jogorvoslati eljárásban a közigazgatási perben eljáró bíróság jogerős ítélete már rendelkezésre álljon. Végül, de nem utolsósorban az Legfelsőbb Bíróság hangsúlyozta, hogy **a másodfokú bíróság álláspontjával ellentétben nem jogsértő az „egy jogsértés=egy szorzó” elv alkalmazása**, mivel arra a Tpvt. kifejezett tilalmat nem tartalmaz, és a törvény a körülmények szabad értékelését teszi lehetővé. Hangsúlyozta azonban a Legfelsőbb Bíróság, hogy ez az elv a „bűnismétlés”-nek a jogsértés súlyának meghatározásánál kiemelt szerepet, meghatározó jelentőséget tulajdonít, mely elv alkalmazása csak akkor fogadható el, ha a korábbi és az új magatartás, annak tényállása, az értékelt – enyhítő és súlyosító – körülmények azonosságot mutatnak. Kiemelte az ítélet azt is, hogy a bírság összegének, számításával (szorzó alkalmazásával) történő megállapítása esetén, a versenytanácsnak a határozatban utalnia kell a szorzó alkalmazásának tényére, a szorzó mértékére, mert szükséges, hogy a mérlegelés helyessége utóbb e körben is ellenőrizhető legyen.

Szintén ez évben eljutott a Legfelsőbb Bíróság⁷⁹ elé a Vj-199/2005. számú eljárásban hozott határozat, mely a Tojásszövetség tagvállalkozásainak másodlagos felelőssége kapcsán tartalmazott érdekességeket. A Legfelsőbb Bíróság a Fővárosi Ítéltábla ítéletét fenntartotta hatályában, és annak korábban ismertetett indokait **a Tpvt. 78. §-ának (6) bekezdése értelmezésével** és az abból fakadó jogkövetkezményekkel kapcsolatban kiegészítette a következőkkel. Az ítélet emlékeztetett arra, hogy az említett rendelkezés szerint a versenytanács határozatában köteles nevesíteni azokat a tagvállalkozásokat, melyek olyan

⁷⁸ Lásd a Legfelsőbb Bíróság Kfv.II.37.453/2009/5. számú ítéletét.

⁷⁹ Lásd a Legfelsőbb Bíróság Kfv.III. 37.557/2009/18. számú ítéletét.

döntés meghozatalában vettek részt, melynek következménye bírság kiszabása volt a társadalmi szervezettel szemben, és **a határozat alatt annak rendelkező részét és nem annak indokolását kell érteni az egyetemlegesen kötelezhetőséghez.** A versenytanács határozatának rendelkező része nevesített egyes eljárás alá vont tagvállalkozásokat. Ugyanakkor az indokolás 542. pontja tartalmazott e körben felsoroltakat és olyan egyéb szervezeteket is, akik ott nem szerepeltek, tehát ezek személyi köre egymással nem egyezett meg. A fentiekből nyilvánvaló, hogy a rendelkező részben felsorolt tagvállalkozásokat lehet a Tptv. 78. § (6) és (7) bekezdése alapján nevesített tagvállalkozásnak tekinteni, ezért az indokolásban közölt ettől eltérő felsorolás jogszabálysértő volt, mert nem egyértelmű, alapot adhatott a félreértésre. Az érintettek mindegyikének a jogorvoslati lehetősége ezáltal nem volt biztosított. Helyes volt ezért az indokolás e részének hatályon kívül helyezése. Megjegyezte a Legfelsőbb Bíróság, hogy egyébként nem jogszabálysértő az indokolásban a rendelkező részben felsorolt résztvevők ismételt felsorolása, a Tptv. 78. § (6) bekezdésének arra az előírására utalva, hogy nevezettek adott esetben egy külön eljárásban hozott végzéssel egyetemlegesen kötelezhetők a törvény alapján a főadóstól be nem hajtható bírság megfizetésére.

Ugyanígy a Legfelsőbb Bíróságra jutott a Vj-22/2005. számú eljárásban hozott határozat, és a jogvitát véglegesen lezáró ítélet a másodfokú ítélet egy részének hatályon kívül helyezésével lényegében az elsőfokú ítéletet hagyta helyben. A Legfelsőbb Bíróság a jogsértések körében sem osztotta a másodfokú álláspontot, így a bankgarancia kikötésére vonatkozó jogsértést törölte, azonban ennél fontosabb, hogy a bírság megállapításra vonatkozó kritikai érveket sem fogadta el. A Legfelsőbb Bíróság e körben azt állapította meg, hogy téves és nem kellően indokolt volt a másodfokú bíróság bírság megállapításával kapcsolatos álláspontja az alábbiak miatt:

- a) A Tptv. 78. § (2) bekezdése a jogsértés tartamát a bírság mértékére ható körülményként nevesíti, ezért okszerű volt, hogy a versenytanács ezt a körülményt a szankció alkalmazása és nagyságának meghatározása során értékelési körébe vonta, ennek helyességét egyébként a másodfokú bíróság sem vitatta.
- b) A jogsértés elhúzódó tartama a marasztalt vállalkozás terhére szolgál, ennek ekként értékelése is jogszerű volt. **A versenytanács egyes jogsértés súlyára kiható körülmény nyomatókát szabadon állapíthatja meg, egyes körülménynek tulajdoníthat kiemelt jelentőséget és azt szorzóként alkalmazhatja,** mert a bírói gyakorlat a szorzó alkalmazását jogszerűnek minősítette, mivel annak alkalmazását a Tptv. 78. §-ának rendelkezései nem zárják ki.
- c) A versenytanács egyes körülmények értékelésére vonatkozó döntési szabadsága annyiban korlátozott/korlátozható, hogy a jogsértés körében értékelt körülmény fennállását a versenytanács köteles bizonyítani és a jogsértés súlyára ható körülmények értékelését okszerűen köteles indokolni.

Az ítélet kitért arra is, hogy amennyiben egy vállalkozás terhére rótt **cselekmények magatartáshalmazatot képeznek, akkor okszerű az a megállapítás, hogy a jogsértés időtartama a két cselekmény által felölelt időszakkal azonos, az egyes cselekmények elkövetésének tényleges tartama irreleváns.** Az is okszerű, ha a piacnyitás időszakában a versenytársak piacra lépését hátráltató, késleltető magatartás, mint jogsértés esetében a jogsértés időtartamának kiemelkedő jelentőséget tulajdonít a versenytanács, mert a verseny

kialakulása szempontjából legérzékenyebb időszak ez, ekkor a versenyből fakadó előnyök hatásának minél hosszabb idejű késedelme, a versenytársak piacra lépésének minél hosszabb idejű akadályozása visszafordíthatatlan, de legalábbis komoly következményekkel járhat. Tekintettel arra, hogy a hozzáférési igények elbírálása és a hosszútávú – kizárólagossági kikötéseket tartalmazó – megállapodások megkötése együttesen ténylegesen két évet ölelt fel, ezért a jogsértés elhúzódó tartama a marasztalt vállalkozás terhére szolgáló körülményként volt értékelhető a Pp. 78. § (2) bekezdése alapján.

A fentiekől függetlenül az **Fővárosi Ítéltábla még folytatta korábbi gyakorlatát** 2010-ben, és a Vj-102/2004. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során⁸⁰ bővítette a Közlemény alkalmazásával, és a matematikai műveletek tilalmával kapcsolatos korábbi érvelését. A versenytanács határozata szerint az 1991. január 1. és 1996. december 31. közötti időszakban – az akkor hatályban volt – 1990. évi LXXXVI törvény 14. §-ának (1) bekezdése, az ezt követő időszakban pedig az 1996. évi LVII. törvény 11. §-ának (2) bekezdés d) és e) pontjai sérültek, amikor több vállalkozás 1991 és 2004 között folyamatosan és változatlan célok (piacfelosztás, piaci részesedés megtartása) mellett működtette a GIS kartellt. Ezen időszak alatt 13 magyarországi projektet tárgyaltak meg a résztvevők. A megállapodás résztvevőinek együttes magatartását a versenytanács egyetlen összefüggő jogsértésnek minősítette. Rögzítette, hogy először a bírság alapösszegét kell meghatározni, amelynek **első lépése a releváns forgalom kiszámítása. Ezt a kartell által elérhető éves potenciális árbevétellel azonosította.** A feltárt magyar projektek együttes értékét 35,4M euró (8,85 milliárd forint) összegben határozta meg, oly módon, hogy a meg nem valósult tenderek esetén más országbeli hasonló méretű projektek értékeit vette összehasonlító adatként alapul. A kartell 14 éves működése alapján ebből egy évre átlagosan 632.142.857 forint adódott, így valamennyi eljárás alá vont esetben ez az összeg képezte az éves releváns forgalom nagyságát. A Fővárosi Ítéltábla ezen ítéletében az alábbiakat tartotta kiemelésre méltónak:

- a) Egyes jogterületeken a jogellenes magatartás nem vagy nem tisztán mérlegelésen alapul. Bizonyos esetekben kötelező a bírság kiszabása, méghozzá a törvényben konkrétan meghatározott adatok alapulvételével, az előírt számítási módszer alkalmazásával (ilyenek például egyes építésügyi bírságok). Más esetben a kötelező bírság összegét szintén meghatározott adatok, adott számítási mód alapján kell meghatározni azzal, hogy attól az ügyfél számára kedvező módon – az eset összes körülményére figyelemmel – el lehet térni (például ilyen az adóbírság). E vegyes megoldás tehát egyrészt kötelező számítást ír elő, de másrészt mérlegelési jogkört is biztosít.
- b) Ezekkel szemben a versenyjogsértés miatt alkalmazandó bírság kiszabásához sem **a Vtv., sem a Tpv. számítási módszert nem ír elő. Bírság alapot, és szorzószámokat sem határoz meg, de más egyéb matematikai fogalmakat, módszert, eljárásokat sem rendel alkalmazni.** A Tpv. rögzíti a kiszabható bírság legmagasabb összegét, ám azon belül a konkrét összeget az adott ügyben releváns szempontok egyedi mérlegelésével, és nem számszaki adatok matematikai műveletekkel való kezelésével kell megállapítani. A versenyfelügyeleti bírságnak tehát az adott jogsértéshez kell igazodnia, ezért az nem alapulhat egy általános szempontrendszer mechanikus alkalmazásán.

- c) A Tpv. feljogosítja a GVH-t a jogalkalmazás kiszámíthatóságának növelése

⁸⁰ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2. Kf. 27.525/2009/ 9. számú ítéletét.

érdekében saját joggyakorlatának Közlemény formájában való közzétételére. Ebben lehet a bírság kiszabás alapelveit rögzíteni, amelyekhez a későbbi döntéseknél igazodnia kell. A bírságközlemény azonban nem mentesíti az versenytanácsot azon törvényi kötelezettsége alól, hogy az egyedi hatósági határozatát konkrétan és az ügy sajátosságaira figyelemmel, a bíróság számára is ellenőrizhető módon megindokolja.

- d) **A bíróság ugyanis nincs kötve a Közleményhez**, hiszen a Pp. 339. §-a alapján a bírósági felülvizsgálat jogszerűségi felülvizsgálatot jelent, ennek körében pedig nem azt kell vizsgálni, hogy a közigazgatási határozat összhangban áll-e a Közleményben foglaltakkal, hanem azt, hogy megfelel-e a jogszabályoknak.
- e) Rámutatott még a másodfokú bíróság arra, hogy a matematika egzakt tudomány, a számtani tevékenység egzakt műveletet jelent. Ennél fogva **nem fogadható el – számításra hivatkozással – az olyan művelet sor alkalmazása, amely részben fiktív, azaz nem bizonyított, képzelt, feltételezett adatokon alapul.** Egzakt számítás tehát csak bizonyított, ismert, konkrét adattal végezhető. Ezért a Közlemény szerinti számításnál, így a bírságalap meghatározásánál sem lehet összehasonlító, azaz nem valós, fiktív adatokból kiindulni. Mindez nem jelenti azt, hogy az adott ügy szempontjából releváns tény, körülmény pusztán a számadatok pontos ismeretének hiányában ne lehetne mérlegelési szempont a bírság kiszabásánál. Ha az adatok becsléssel, így közelítő pontossággal kalkulálhatók, akkor az eset összes körülménye között, nem pedig egy számtani művelet sor részeként, értékelhetők.
- f) A Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság annak ellenére a Közleményhez igazította a határozat bírságra vonatkozó részének a felülvizsgálatát, hogy a Közlemény jogszabálynak nem minősül, azt a Tpv. 78. §-ának (3) bekezdése (korábbi és alkalmazandó (2) bekezdése) sem határozza meg mérlegelési szempontként. A Fővárosi Ítéltábla nem értett egyet az elsőfokú bíróság számításával, mert a mérlegelési szempontok értékelése nem lehet számtani adatok számtani műveletekkel való kezelése, a bírságösszeg tehát nem lehet számadatok számolás útján megállapított eredménye. Az e körben tett ítéleti indokolásából csupán annyit tartott elfogadhatónak a Tábla, hogy **a bármilyen okból meg nem valósult beszerzések feltételezett, potenciális értéke a bírságalapba nem számítható bele, hiszen a hiányos vagy csak részben ismert adat a konkrét számszaki adatokat feltételező egzakt művelet, a számolás része nem lehet.**

Ugyanezen ügyben arra is rámutatott a Fővárosi Ítéltábla, hogy **feltétlenül súlyosító** körülményként értékelendő az, hogy a kartell megállapodás közbeszerzéseket, így **közpénzeket érintett.**

A Vj-25/2004. számú eljárásban született határozatban a versenytanács azt állapította meg, hogy számos vállalkozás 19 út- és műtárgy felújítási közbeszerzési pályázaton – piacfelosztást célzó egyeztetésekkel és árakat is érintő megállapodásokkal – a Tpv. 11. §-ának (2) bekezdés a), d) és e) pontjaiba ütköző jogsértést tanúsított. A versenytanács jelentős összegű bírságot szabott ki közleménye rendelkezései szerint, és a bírságalap meghatározása során a jogsértéssel érintett piacról származó bevétellel azonos releváns forgalomból indult ki. A

határozat felülvizsgálata során a **Fővárosi Ítéltábla**⁸¹ összefoglalta a **bírság megállapításának elveit**, kiemelve, hogy a (büntetés-jellegű) bírság szankciót a ténylegesen elkövetett jogsértés súlyához, jellegéhez, valamint az adott ügyben feltárt enyhítő és súlyosító körülményekhez igazodóan, mérlegeléssel kell kiszabni, aminek főbb szempontjait – példálózó jelleggel – a Tpvt. 78. §-ának alkalmazandó (2) bekezdése határozza meg. Eszerint a bírság összegét az eset összes körülményeire – így különösen a jogsérelem súlyára, a jogsértő állapot időtartamára, a jogsértéssel elért előnyre, a jogsértő felek piaci helyzetére, a magatartás felróhatóságára, az eljárást segítő együttműködő magatartásra, a törvénybe ütköző magatartás ismételt tanúsítására – tekintettel kell meghatározni. A jogsérelem súlyát különösen a gazdasági verseny veszélyeztetettségének foka, a fogyasztói érdekek sérelmének köre, kiterjedtsége alapozhatja meg.

E jogszabályi előírások alkalmazásával kell a versenytanácsnak a mérlegelését elvégeznie a bírságösszeg meghatározásánál. Ehhez végezhet számításokat (pl. piaci részesedés) és a közlemény szerinti pontozásnak megfelelő súlyozást. Az ítélet a Legfelsőbb Bíróság más ítéleteire hivatkozva⁸² megállapította, hogy a **bírság azonban nincs kötve a közleményhez és a versenytanács által alkalmazott matematikai számításához, emiatt a marasztalt vállalkozásoknak az érintett piac és a bírságalap meghatározását vitató érvei a bírságösszegek csökkentését nem alapozzák meg tekintettel arra, hogy ármeghatározó, illetve piacfelosztó kartell esetén sem a piaci részesedésnek, sem magának az érintett piacnak a meghatározása nem szükséges.**

Érdekes megállapítást tett a Fővárosi Ítéltábla a Vj-201/2005. számú eljárásban hozott határozat felülvizsgálata⁸³ során, melyből úgy tűnhet, mintha a Tábla szerint csak akkor lehetne a bírság megállapítása körében elkövetett jogsértésnek következménye, ha a bírság összege meghaladná a Tpvt. 78. § (1) bekezdésében meghatározott maximumot (ez azonban nyilvánvalóan nem igaz, és a Fővárosi Ítéltábla gyakorlata sem utal erre.) A felülvizsgált határozatban a versenytanács arra jutott, hogy a Magyar Építész Kamara Etikai–fegyelmi Szabályzatának, Versenyszabályzat tervezetének, és a hatályos Díjszámítási Szabályzat Előszavának egyes rendelkezései a verseny korlátozására alkalmas rendelkezések. A hatályos szabályzatok jogsértő rendelkezései alkalmazásának megtiltása mellett a versenytanács a kamarát 5 millió forint bírsággal sújtotta, a közleményben foglalt versenytanácsai gyakorlat elveinek figyelembevételével. Hitelt érdemlő adatok hiányában a kamara által közölt előző évi nettó árbevétel – költségvetési céltámogatások levonása után fennmaradó – összegét tekintette releváns forgalomnak. A marasztalt vállalkozás fellebbezésében ezt kifogásolta és a bírság összegével kapcsolatban hangsúlyozta, hogy tagjai a területi kamarák, akik éves tagdíjbevételükből fizetnek neki részesedést és álláspontja szerint a versenytanács téves adatot vett alapul. A Fővárosi Ítéltábla nem találta alaposnak e kifogást arra hivatkozva, hogy a kamara még a fellebbezésében sem ismertette, hogy az alapul vett összeg mely oknál fogva téves, és nem adta meg az álláspontja szerinti helyes összeget sem. Ennek egyébként is csak akkor lenne jelentősége a Tábla ítélete szerint, ha a kamara azzal érvelt volna, hogy a kiszabott bírság összege meghaladja a Tpvt. 78. §-ának (1) bekezdésében meghatározott maximális mértéket. Ennek oka a jogerős ítélet szerint, hogy a kiindulási összegről ugyanis a közlemény szól csupán, ezért annak megfelelősége a bírósági felülvizsgálat tárgyát nem képezheti.

⁸¹ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.399/2010/6.számú ítéletét.

⁸² Lásd a Legfelsőbb Bíróság Kfv. IV. 37.258/2009/8., és a Kfv.IV.37.236/2009/11.számú ítéleteit.

⁸³ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf. 27.463/2009/5. számú ítéletét.

Két másik fontos szempontra hívta fel a figyelmet a Legfelsőbb Bíróság a korábban már hivatkozott Vj-45/2006. számú eljárásban hozott határozat felülvizsgálata során:

- a) egyrésztől rámutatott arra, hogy a jogsértés súlya szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a számonkérésre mikor került sor, ezért **a jogsértés elkövetése és a versenyfelügyeleti eljárás megindulása között eltelt hosszabb idő a marasztalt vállalkozás javára nem szolgálhat,**
- b) másrésztől pedig hangsúlyozta, hogy **minden alapot nélkülöz az egyik vállalkozás azon állítása, mely szerint a magatartása káros következményeinek hiányát javára kell értékelni,** sem a másodfokú bíróság, de az elsőfokú bíróság és a versenytanács sem értékelték a marasztalt vállalkozás terhére a magatartásának káros következményeit, kizárólag azt állapította meg, hogy az ügyfél panaszok a megtévesztést igazolják. E körülmény – annak igazolása és bizonyítása esetén, mely nem történt meg – a súlyosító körülmények között értékelhető, azonban a káros következmény hiánya a jogsértés súlyának szempontjából semleges körülmény és a vállalkozás javára nem szolgál.

Egy hosszas jogvitának vetett véget a Legfelsőbb Bíróság végzése a Vj-102/2004. számú eljárásban született határozat felülvizsgálatának első fordulójában. E felülvizsgálat során az egyik fő kérdés az volt, mint korábban említettük, hogy egy megállapodás miatt kiszabott bírság összegének meghatározás során **figyelembe vehetőek-e azon tenderek, melyek végül nem kerültek kiírásra (ún. potenciális tender).**

A Legfelsőbb Bíróság végzésében⁸⁴, melyben hatályon kívül helyezte az ügyben született jogerős ítélet bírság megállapítására vonatkozó részét, megállapította, hogy a Tpv. 11. §-a három, egymástól különválasztható magatartást rögzít, mint amelyek versenyjogi jogsértés megállapításának alapjául szolgálhatnak. Az (1) bekezdés szerint tilos a vállalkozások közötti megállapodás és összehangolt magatartás, valamint a vállalkozások társadalmi szervezetének, a köztestületeknek, az egyesülésnek és más, hasonló szervezetnek a döntése (a továbbiakban együtt: megállapodás), amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását, vagy torzítását célozza (első magatartás), vagy ilyen hatást fejthet ki (második magatartás), illetve fejt ki (harmadik magatartás). Az idézett jogszabályi rendelkezés szerint egyaránt jogellenes a versenykorlátozás célzatát, az arra való alkalmasságot, vagyis a potenciális hatást, illetve a tényleges hatást. Amennyiben a versenyfelügyeleti eljárás során megállapítást nyer, hogy egy megállapodás létezik, és az a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását, vagy akár torzítását célozza, a versenyjogi jogsértés megvalósul. Rámutatott a végzés, hogy mindezt a Fővárosi Bíróság ítélete maga is hangsúlyozta, miközben az ítélet más megállapításai már csak a konkrét, megvalósult projektek figyelembevételét engedik meg a bírság megállapítása során, rámutatva, hogy a potenciális, tehát tervezett, de meg nem valósult projekteknél sem versenyjogi jogsértés, sem bírság nem állapítható meg, rögzítve, hogy a Tpv. 11. §-ában írt célzathoz konkrét hatás kifejtése szükséges.

A Legfelsőbb Bíróság kifogásolta, hogy a Fővárosi Ítélet tábla ezen ellentmondások figyelembevétele nélkül rendelkezett az elsőfokú ítélet helybenhagyásáról. Miközben kimondta, hogy a bírságalap meghatározásánál nem lehet fiktív összegből kiindulni és a meg nem valósult projektek feltételezett értékét figyelembe venni, maga is igazoltnak találta, hogy

⁸⁴ Lásd a Legfelsőbb Bíróság Kfv.IV.37.058/2009/12. számú végzését.

a marasztalt vállalkozások a kartell-megállapodás keretében kifejtett magatartásukkal a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását, torzítását célozták, magatartásuk ilyen hatás kifejtésére alkalmas volt, ezért a Tpv. ismertetett szabályaiba ütközött.

A Legfelsőbb Bíróság hangsúlyozta, hogy a Tpv. 78. §-ában rögzített bírságolási (azaz a jogellenes versenykorlátozó magatartással szemben alkalmazható büntetési) jogkör a jogellenes magatartásokkal szemben alkalmazható. Amennyiben a versenykorlátozást, torzítást, vagy megakadályozást célzó magatartás nyer bizonyítást, külön versenykorlátozó, torzító, vagy megakadályozó tényleges hatás nélkül is lehetőség van, sőt a hatásköri szabály kötelező jellege miatt a versenyhatóságnál kötelezettség áll fenn, annak megbüntetésére.

Kiemelte a Legfelsőbb Bíróság azt is, hogy **az már a bírság mértékének megállapítására tartozó kérdés, hogy a magatartás csak célozta, vagy alkalmas volt arra, illetve konkrétan ki is fejtette a versenykorlátozó hatást:**

- a) amennyiben bizonyítást nyer, hogy a megállapodás a versenyt korlátozta, torzította, vagy megakadályozta – azaz tényleges hatást gyakorolt –, ez a bírság kiszabása során súlyosító tényező.
- b) amennyiben csak az nyer megállapítást, hogy a megállapodás, illetve a magatartás alkalmas volt a versenyjogi jogsértő hatás kiváltására, a bírság kiszabásának szempontjai szerint az enyhébb is lehet.

A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint azonban azért, mert bármilyen okból a megállapodás hatókörébe került projektek kiírása nem történt meg, a megállapodásban részes, tehát a versenytörvényt megsértő vállalkozások, a jogellenes magatartásuk szankciójától nem mentesülhetnek.

A prevenció egy sajátos szempontját járta körbe a Legfelsőbb Bíróság a Vj-22/2005. határozat felülvizsgálata során, amikor megállapította, hogy tévesen állította a marasztalt vállalkozás, hogy a szankció alkalmazás során a generálprevenációs elveket nem kellett érvényre juttatni, mert az érintett piacon nincs hasonló helyzetű vállalkozás. Ez azért tévedés az ítélet szerint, mert a versenyügyi határozat a verseny piac bármely szegmensén tevékenykedő bármely erőfölényes vállalkozás magatartására hatással van, így a generálprevenáció érvényesül.

A reklámköltség, mint a bírság kiindulási alapja volt az egyik központi kérdése a korábban már említett Vj-114/2007. számú határozatot felülvizsgáló Legfelsőbb Bíróság⁸⁵ által hozott ítéletnek. A Fővárosi Ítéletábla jogerős ítéletével szemben a Legfelsőbb Bíróság arra jutott, hogy a versenytanács gyakorlatának megfelelően **a bírság kiszámításánál kiindulhat a jogsértő magatartás reklámköltségéből**, azonban a reklámköltségként csak az a ráfordítás vehető figyelembe, mely a jogsértő magatartáshoz kapcsolódott. A reklámköltséggel kapcsolatos adatszolgáltatási hiba az ügyfélre akkor terhelhető, ha a versenyhatóság pontosan és világosan megfogalmazott kérdést tett fel, és a válaszból az adat nyilvánvaló téves, vagy hibás jellege nem állapítható meg.

Ugyanezen ítéletben azt is kimondta a Legfelsőbb Bíróság, hogy a másodfokú bíróság álláspontjával ellentétben **nem jogsértő az „egy jogsértés=egy szorzó” elv alkalmazása,**

⁸⁵ Lásd a Legfelsőbb Bíróság Kfv.II.37.453/2009/5. számú ítéletét.

mivel arra a Tptv. kifejezett tilalmat nem tartalmaz, és a törvény a körülmények szabad értékelését teszi lehetővé. Hangsúlyozta azonban a Legfelsőbb Bíróság, hogy ez az elv a „bűnisméltés”-nek a jogsértés súlyának meghatározásánál kiemelt szerepet, meghatározó jelentőséget tulajdonít, mely elv alkalmazása csak akkor fogadható el, ha a korábbi és az új magatartás, annak tényállása, az értékelt – enyhítő és súlyosító – körülmények azonosságot mutatnak. Hozzátette a Legfelsőbb Bíróság azt is, hogy a bírság összegének, számításával (szorzó alkalmazásával) történő megállapítása esetén, a versenytanácsnak a határozatban utalnia kell a szorzó alkalmazásának tényére, a szorzó mértékére, mert szükséges, hogy a mérlegelés helyessége utóbb e körben is ellenőrizhető legyen.

A szorzás tekintetében egy másik ügyben sem értett egyet a Legfelsőbb Bíróság⁸⁶ a másodfokú bírósággal. A Tptv. 78. § (2) bekezdése a jogsértés tartamát a bírság mértékére ható körülményként nevesíti, ezért okszerű volt, hogy a versenytanács ezt a körülményt a szankció alkalmazása és nagyságának meghatározása során értékelési körébe vonta, ennek helyességét egyébként a másodfokú bíróság sem vitatta. A jogsértés elhúzódó tartama a marasztalt vállalkozás terhére szolgál, ennek ekként értékelése is jogszerű. A Legfelsőbb Bíróság hangsúlyozta, hogy **a versenytanács egyes jogsértés súlyára kiható körülmény nyomatékát szabadon állapíthatja meg, egyes körülménynek tulajdoníthat kiemelt jelentőséget és azt szorzóként alkalmazhatja**, mert a bírói gyakorlat a szorzó alkalmazását jogszerűnek minősítette, mivel annak alkalmazását a Tptv. 78. §-ának rendelkezései nem zárják ki. A versenytanács egyes körülmények értékelésére vonatkozó döntési szabadsága annyiban korlátozott/korlátozható, hogy a jogsértés körében értékelt körülmény fennálltát a versenyhatóság köteles bizonyítani és a jogsértés súlyára ható körülmények értékelését okszerűen köteles indokolni.

Végül a korábban már többször említett Vj-114/2007. számú eljárásban született határozat felülvizsgálata során mutatott rá arra a Legfelsőbb Bíróság, hogy amennyiben a versenytanács **üzleti titok körébe eső adattal számol**, azt értékeli, akkor arra a titokvédelmi szabályok betartásával kell hivatkozni a határozatában, jelezve a számszerű adatok mellőzésének indokát. Az üzleti titok körébe eső adat felhasználása – ahogy erre a másodfokú bíróság is helytállóan utalt – a versenytanácsot nem mentesíti az indokolási kötelezettség alól, ugyanakkor a titokvédelmet igényelt ügyfél számára sem teremt lehetőséget a helyzettel való visszaélésre.

⁸⁶ Lásd a Legfelsőbb Bíróság Kfv.II.37. 442/2009/12.számú ítéletét.

IX. 2011. évi megállapítások

A 2011. évben több addig vitatott kérdés került a GVH szempontjából véglegesen megnyugtató módon rendezésre. Mielőtt ezeket bemutatjuk, érdemes kitérni két ítéletre, melyek a bíróság megállapításával kapcsolatos **mérlegelési döntés felülvizsgálatának korlátait** mutatják be.

A Vj-97/2007. számú határozat megállapította, hogy az eljárás alá vont vállalkozás 2005., 2006. és 2007. év folyamán adott, az általa forgalmazott teák és a teakeverékek gyógyhatására vonatkozó egyes tájékoztatásai alkalmasak voltak a fogyasztók megtévesztésére, amely miatt 7.000.000 forint bírság megfizetésére kötelezte. Az elsőfokú bíróság elutasította a marasztalt vállalkozás keresetét, így többek között azon kifogást is, mely szerint a bírság összege eltúlzott, mivel arra jutott a bíróság, hogy a határozat indokolása tartalmazza a mérlegelésnél figyelembe vett enyhítő és súlyosító körülményeket, illetve a vállalkozás árbevételének nagyságára tekintettel a bírság mértéke nem tekinthető eltúlzottnak. A másodfokú bíróság ítélete⁸⁷ arra mutatott rá, hogy az eltúlzott mértékű bírság nem jogi kategória, így miután **a közigazgatási határozat felülvizsgálata során a bíróság méltányosságot nem gyakorolhat és a jogszerű mérlegelést sem mérlegelheti felül**, ezért a marasztalt vállalkozás bírság mérséklésére vonatkozó fellebbezési kérelme sem vezethetett eredményre.

A Vj-83/2005. számú határozatban a versenytanács azt állapította meg, hogy két vállalkozás 2004. január 1-jétől kezdődően napi rendszerességgel, a Váci utcára és közvetlen környékére kiterjedően versenykorlátozó módon egyeztették árfolyamaikat. E jogsértés miatt az egyik vállalkozással szemben 3.600.000 forint, a másikkal szemben pedig 1.000.000 forint versenyfelügyeleti bírságot szabott ki. Az elsőfokú bíróság ítéletével a marasztalt vállalkozások keresetét elutasította. Ítéletében a bíróságra vonatkozó rendelkezést a Tptv. 78. §-ában foglaltak alapján jogszerűnek tartotta. Az ítélet szerint, mivel a versenytanács a jogsértést nemcsak az euró, hanem a vállalkozások által forgalmazott valamennyi valuta tekintetében megállapította, ezért helyesen vette figyelembe a marasztalt vállalkozások perbeli piacon realizált teljes forgalmát. A bírságkiszabás alapjának pedig a normaszövegnek megfelelően a vállalkozás és nem a vállalkozás egyes pénzváltói tekintetében elért nettó árbevételt kellett figyelembe venni. A fellebbezésükben a vállalkozások kiemelték, hogy jogsértő magatartás hiányában a bírság kiszabása jogellenes volt, illetve a bírság mértékét egyébként is jogszerűen állapította meg a versenytanács, mert olyan pénzváltók forgalmát is figyelembe vette, amelyek a saját megállapítása szerint sem vettek részt a versenykorlátozásban. Ezt még az elegendő elrettentő erő sem indokolhatja. A vállalkozás nettó árbevételére pedig a Tptv. 78. §-a kifejezetten csak a bírság-maximum tekintetében utalt.

A másodfokú bíróság ítéletével helybenhagyta az elsőfokú ítéletet, és a fent említett ügyszámhoz hasonlóan kiemelte, hogy **a bíróság a mérlegelési jogkörben hozott döntésnél is csak jogszerűségi felülvizsgálatot végez, ezért eltúlzottságra vagy méltánytalanságra hivatkozással a bírságot nem mellőzheti, ilyen alapon annak összegét nem mérsékelheti**. Rámutatott arra, hogy a marasztalt vállalkozások a bírság megállapítás körében sem tudtak jogsértést igazolni. Nem állították, hogy a kiszabott összeg meghaladná a törvény szerinti maximális mértéket, nem hivatkoztak olyan körülményre, amelyet a versenytanács indokolatlanul vett volna súlyosító tényezőként figyelembe, és olyan szempontot sem jelöltek

⁸⁷ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.603/2010/5. számú ítéletét.

meg, amelyet a mérlegelésnél elmulasztott volna figyelembe venni. A Tpvt. 78. §-ának (1) bekezdése alapján a bírságot azzal szemben kell kiszabni, aki a törvény rendelkezéseit megsérti. Jelen esetben a jogsértők a marasztalt vállalkozások voltak még akkor is, ha azt nem valamennyi üzletükben valósították meg. Ennél fogva a bírság összegét a vállalkozások és nem a jogsértéssel érintett egyes üzlethelyiségek árbevétele alapján kellett meghatározni. A Tábla szerint kétségtelen, hogy **a Tpvt. 78. §-ának (1) bekezdése a bírság-maximum tekintetében rendelkezik a vállalkozás nettó árbevételéről, ám ebből semmilyen értelmezéssel sem vezethető le az, hogy ha a versenytanács nem a maximális bírságot szabja ki, akkor a vállalkozás nettó árbevételének meghatározott hányadából kellene kiindulnia.**

A bírságközlemény alkalmazhatósága kapcsán a Legfelsőbb Bíróság egyik végzése⁸⁸ pontot tett a hosszas vita végére a korábban már hivatkozott Vj-102/2004. számú határozat felülvizsgálata során. A Legfelsőbb Bíróság végzése az alábbi lényeges megállapításokat tartalmazta:

- a) a Tpvt. 78. §-a alapján a versenytanács a bírságot mérlegelési jogkörében határozta meg és az általa alkalmazott közlemény, illetőleg ezen belül is a ténylegesen felhívott közleményi pontok jelentették egyben a mérlegelés szempontjait. A közlemény alkalmazása körében nem annak van jelentősége, ellentétben a másodfokú bíróság álláspontjával, hogy az jogilag a közigazgatási perben eljáró bíróságot nem köti, hanem annak, hogy a versenytanács milyen szempontok alapján mérlegelte a bírság megállapítását;
- b) **amennyiben a Közlemények kerültek alkalmazásra úgy ezek képezik a mérlegelés szempontjait, tehát a bírósági felülvizsgálat során is kizárólag ezek megalapozottságából lehet kiindulni;**
- c) az Alkotmánybíróság az 1392/B/2007. (1.27.) számú határozatában nem tartotta alkotmányellenesnek a Tpvt. 36. § (6) bekezdését és 78. § (8) bekezdését megállapítva, hogy **nem sérti a jogállamiság elvét, ha egy jogalkalmazó törvényi felhatalmazás alapján a jogalanyokra és a bíróságokra nem kötelező saját jogértelmezésének alapjait ismertető közleményt ad ki;**
- d) a Fővárosi Ítéltábla tévesen hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság közleményhez igazított felülvizsgálati eljárása jogszabálysértő, a versenytanács által alkalmazott közlemény az egyedi határozatokban a releváns körülmények mérlegelési szempontjaként jelentkezik, amelynek törvénytörő volta nem állapítható meg;
- e) a versenytanács Elvi Állásfoglalása mellett a jogalkotó 2000-ben szükségét látta lehetővé tenni az EK versenyjogához igazodóan - olyan közlemények kibocsátását is, amelyek akár a konkrét ügyektől elszakadva is koherens módon tükrözik a Gazdasági Versenyhivatal versenyfelfogását, várható jogalkalmazói irányvonalát. Ezek a közlemények ugyan a Tpvt. 36. § (6) bekezdése szerint kötelező erővel nem bírnak, rendeltetése azonban a jogalkalmazás kiszámíthatóságának növelése. A

⁸⁸ Lásd a Legfelsőbb Bíróság Kfv.II.37.497/2010/14.számú végzését.

konkrét esetben a bírságkiszabás szempontjait rögzítő közlemény a bírságkiszabás egységességének biztosítása és a kiszámíthatóság érdekében tartalmaz bírság megállapítási módszereket, amelyek az objektivitásra törekvés érdekében nem különböző jelzőkkel, hanem ma tematikai műveletekkel értékelik az egyedi ügyekben előfordulható releváns körülményeket. Önmagában tehát az a körülmény, hogy az egyedi határozat a korábbi Közleményben közzé tett szempontok alapján súlyozza a bírság kiszabás szempontjából releváns körülményeket és indokolt esetben matematikai műveleteket is alkalmaz, önmagában a versenytanácsi határozatot törvénysértővé nem teszi és a felülmérlegelés tilalma folytán a bíróság számára nem biztosít hatáskört a bírság összegének megváltoztatására;

- f) a közlemény kötelező erejének hiánya nem mentesíti a versenytanácsot attól, hogy egyedi határozatában annak betartásával határozzon. A közlemény alapvető célját és jelentőségét, a jogalkalmazás kiszámíthatóságát vonná el ettől a jogintézménytől ennek a kötelezettségnek a hiánya. **Az azonban előfordulhat, hogy az egyedi ügyben különleges releváns körülmények felmerültére tekintettel az egyedi határozat a közleménytől eltérjen, ennek azonban az egyediesítés indokául szolgáló körülmény feltüntetése mellett részletes indokát kell adnia az versenytanácsnak.** A jogszabályban biztosított mérlegelési jogosultság a versenytanács azt a kötelezettséget állítja, hogy a jogszabályban rögzített szempontok figyelembe vételével egyediesített és transzparens döntést hozzon, amely egyszerre szolgálja a szankciót és a prevenciót, továbbá arányos az elkövetett jogsértés súlyával. A transzparencia érdekében és a túl általános megfogalmazások helyett ezért **a matematikai módszerek igénybevétele is törvényes.**

Ugyanezen ügyben a második megismételt eljárásban a Fővárosi Ítéltábla⁸⁹ elfogadta **becslés jogszerűségét**, amikor kijelentette, hogy másodfokú bíróság azt a módszert is elfogadta, hogy azoknak a projekteknek a vonatkozásában, melyek törlésre kerültek, tényleges árbevétel hiányában potenciális árbevétellel kalkulált a versenytanács, melynek ténye és számítási módja a marasztalt vállalkozások előtt a határozat meghozatalának napjától, 2005. december 22-től ismert volt. Az összehasonlító adatok alapján meghatározott becsült érték ellenében a piacot jól ismerő vállalkozások konkrét számszaki érvekkel alátámasztott előadással nem éltek, bizonyítást nem ajánlottak fel a peres eljárás során, annak ellenére, hogy a bizonyítás a Pp. 164. § (1) bekezdése értelmében őket terhelte volna. Az ítélet – megismételve a Legfelsőbb Bíróság korábban már ismertetett álláspontját– kijelentette, hogy a marasztalt vállalkozások versenykorlátozó célú magatartásukat a ki nem írt, vagy utóbb törölt projektek tekintetében is kifejtették. Ellenkező értelmezés esetében csak a tényleges hatás képezné az értékelés alapját, ami ellentétes azon Tpv. elvvel, amely **a jogellenes magatartást a tervezett, de bármely okból meg nem valósult projektek kapcsán is megállapítani rendeli, mint olyan magatartást, amely szankciót von maga után.**

Végül hangsúlyozta a Tábla azt is, hogy az **elkövetés időtartamának szorzóként alkalmazása nem volt jogsértő**, az elkövetési magatartást jellemző összes más figyelembe vehető szempont szerint meghatározott mérték mellett jelentősége van annak, hogy az egyes elkövetők jogsértő magatartása mennyi ideig tart.

⁸⁹ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 3.Kf.27.195/2011/6. számú ítéletét.

A késedelmes kézbesítés, mint bírságenyhítő körülmény volt a Vj-147/2008. számú eljárásban született határozat felülvizsgálatának. E határozatában a versenytanács 10 millió forint bírság megfizetésére kötelezett egy vállalkozást, a Tpv-t-be ütköző fogyasztókat megtévesztő magatartásért. Az elsőfokú bíróság a versenytanács határozatát részben megváltoztatta és a marasztalt vállalkozás terhére kiszabott bírság összegét 5.000.000 forintra mérsékelte, egyebekben a keresetet elutasította. Az elsőfokú bíróság bírságcsökkentő tényezőként **a határozat több mint nyolc hónap múltán történő kézbesítését** jelölte meg. Utalva a Legfelsőbb Bíróság 1/2010. számú Közigazgatási jogegységi határozatára – amely szerint, ha a határozat, vagy más eljárási döntés meghozatala az előírt határidőben megtörténik, de a kézbesítés és a döntés meghozatala között indokolatlanul hosszú idő telik el, akkor az a tisztességes ügyintézéshez való jog sérelmével járhat, mely esetekben az eljárási jogszabálysértés a döntés érdemére is kihathat – megállapította, hogy a határozat meghozatala és annak közlése közötti jelentős időmúlás, és az ezzel okozott bizonytalan jogi helyzet a marasztalt vállalkozás számára – további bizonyítás nélkül is elfogadható – komoly hátrányokat okozott, amit a marasztalt vállalkozás javára **lényeges enyhítő körülményként vett figyelembe**, aminek eredményeként a bírságösszeg mérsékléséről határozott. A másodfokú ítélet helybenhagyva a Fővárosi Bíróság ítéletét az alábbiakat emelte ki:

- a) A határozat közlése a tisztességes ügyintézés része. A kézbesítési szabályok megtartása garanciális jelentőségű, hisz a közlés időpontjához olyan jogok és kötelezettségek kapcsolhatók, amelyek az eljárásban különös jelentőséggel bírnak (pl. a bírósági felülvizsgálatra irányuló kereset előterjesztésére nyitva álló határidő megnyílt, vagy a jogerő beálltának megállapítása és a végrehajthatóság is).
- b) Az elsőfokú bíróság **nem felülmérlegelést végzett, hanem a versenytanácsai döntés meghozatalát követően a versenyhatóság mulasztása miatt bekövetkezett késedelmes kézbesítést értékelte a bírság mérséklését megalapozó további releváns körülményként.**
- c) A versenyhatósági döntés meghozatala és a kézbesítése között indokolatlanul hosszú idő (több mint 8 hónap) telt el, ami hátrányokkal járó bizonytalan jogi helyzetet eredményezett a vállalkozásra nézve és kihatott az ügy érdemére is, amit a jogsértés megállapítása és az emiatt alkalmazott szankció (bírság) és egyéb kötelezés (közzététel, eltiltás) együttese alkot.
- d) A marasztalt vállalkozásnak terhet jelent az, hogy a bírság megfizetése olyan gazdasági évre esett, amelyben a korábbi időszakhoz képest árbevétele csökkent illetve a határozat késedelmes kézbesítése a marasztalt vállalkozás jogérvényesítési lehetőségét is megnehezítette: részben mert a szabályszerű kézbesítés hiányában a bírósághoz való fordulás lehetősége nem nyílt meg, és részben – figyelemmel a 2010. évi január hó 1. napjától megváltozott illetékjogszabályokra, melyek következtében a marasztalt vállalkozás által fizetendő illeték magasabb lett.
- e) Mindezek alapján az elsőfokú bíróság a marasztalt vállalkozásterhére rótt jogsértés miatt kiszabott bírságot a jogszabályi rendelkezések által biztosított [Tpv-t. 83. § (4) bekezdés, Pp. 339. § (2) bekezdés] megváltoztatási jogkörével élve jogszerűen mérsékelte az általa értékelt új szempontok, különösen a jogorvoslati jog késleltetése és a jogszerű tájékoztatás kialakításának megnehezülése alapján. **Az új, a határozathozatal után felmerült mérlegelési szempontok értékelése nem minősül a hatósági mérlegelés felülmérlegelésének.**

Végül a Fővárosi Ítéltábla⁹⁰ a Vj-56/2008. számú határozat felülvizsgálata során mutatott rá arra, hogy **a súlyosító körülmény hiánya nem minősül enyhítő körülménynek**. Ahogy a jogsértés megállapítását, úgy a bírság mértékét sem befolyásolja az, hogy időközben kivette egyes termékeit a piacról vagy, hogy korábban vele szemben versenyfelügyeleti eljárás nem indult illetve, hogy állítása szerint hozzá panasz nem érkezett. Ezek ellenkezője lenne értékelhető körülmény, ám éppen ellentétes előjellel; ha a jogsértő tájékoztatásokkal nem hagyna fel, ha a jogsértés ismételt lenne vagy, ha a fogyasztók kifogásolták volna a megtévesztő magatartást, akkor ezek súlyosító körülmények lennének.

Összegzésképpen érdemes rámutatni arra, hogy egyes körülmények, fogalmak értékelése kapcsán mindvégig (vagy legfeljebb kisebb kitéréssel) összhangban volt a GVH és a bíróságok, illetve az egyes bírói fórumok jogértelmezése, pl.:

- a) a felülmérlegelés fogalma, megengedhetősége,
- b) a prevenció fontossága,
- c) a felróhatóság fogalma,
- d) előző évi nettó árbevétel fogalma,
- e) a jogutód felelőssége.

Voltak ugyanakkor olyan kérdések, melyekben maguk a bíróságok (de leginkább a másodfokú bíróság) sem voltak következetesek. Ennek legszembetűnőbb példája az együttműködő magatartás és a jogsértés beismerése, mint enyhítő körülmény alkalmazhatósága/fogalma, vagy a generálprevenció figyelembe vehetősége. Az előbbi esetben a másodfokú bíróság hol elfogadta a beismerést enyhítő körülményként, hol pedig azt fejtette ki, hogy a beismerés önmagában nem lehet enyhítő körülmény, ráadásul nem is azon logika mentén, melyet az elsőfokú bíróság e kérdésben kialakított. Az utóbbi kérdésben pedig a Legfelsőbb Bíróság tett egy kisebb kitérőt, amikor egyik ítéletében azt rögzítette, hogy a generálprevenció nem vehető figyelembe, azonban a későbbiekben kiderült, hogy ezen ítélet egy kivételes ítélet maradt, és a gyakorlat elismerte a generálprevenció lehetőségét.

Látható az is, hogy a legjelentősebb eltérés a bírság kiszámításának módja tekintetében volt a GVH és az egyes bírói fórumok között. Míg az elsőfokú bíróságok, és később a Legfelsőbb Bíróság lényegében elfogadta a bírságközlemény módszerét, addig a másodfokú bíróság súlyos kritikákat fogalmazott meg a matematikai számítások alkalmazhatósága kapcsán. A Legfelsőbb Bíróság ítéletei ugyan pontot tettek e vita végére, azonban az biztos, hogy a bírsággal kapcsolatos eltérő értelmezések közötti ütközéseknek még nincs vége.

⁹⁰ Lásd a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.425/2010/10. számú ítéletét.